

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy a sportu

Diplomová práce

Historie tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině

Vypracoval: Bc. Jan Fučík

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

České Budějovice, 2020

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

University of South Bohemia in České Budějovice

Faculty of Education

Department of Sports Studies

Graduation thesis

The History of Physical Education and Sport in Křemežská kotlina

Author: Bc. Jan Fučík

Supervisor: doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

České Budějovice, 2020

Bibliografická identifikace

Název diplomové práce: Historie tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině

Jméno a příjmení autora: Bc. Jan Fučík

Studijní obor: Učitelství tělesné výchovy pro střední školy (jednooborové)

Pracoviště: Katedra tělesné výchovy a sportu PF JU

Vedoucí diplomové práce: doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

Rok obhajoby diplomové práce: 2020

Abstrakt:

Diplomová práce pojednává o historii tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině. Především pak o vývoji jednotlivých tělovýchovných spolků a průběhu jejich činnosti od počátků až do současnosti. Práce je rozdělena do dílčích období podle významných milníků historického vývoje naší země. Práce se věnuje všem významným odvětvím sportu v Křemežské kotlině. Sportovní oddíly jsou v prvních dvou kapitolách chronologicky řazeny do jednotlivých období dle jejich vzniku. Druhé dvě kapitoly řadí jednotlivá odvětví podle jejich významu v dané oblasti. První část mapuje počátek organizované sportovní činnosti na území Křemežské kotliny z dochovaných materiálů a je datována do roku 1918, tedy do konce první světové války. Další částí jsou léta meziválečná, až po konec druhé světové války. Třetí část začíná v roce 1945 a končí revolučním rokem 1989. Poslední, tedy čtvrtá část, se věnuje nejnovějším sportovním dějinám od roku 1989 po současnost. Nejstarší informace byly čerpány z dochovaných kronik, archivních materiálů jednotlivých sportovních oddílů, literatury a z dobových periodik. Informace ve třetí a čtvrté části jsou doplněny zajímavostmi z rozhovorů s pamětníky o zakládání tělovýchovných oddílů a některých sportovních událostech.

Klíčová slova: Sokol, běh, hokej, fotbal, jednota, oddíl

Bibliographical identification

Title of the graduation thesis: The History of Physical Education and Sport in Křemežská kotlina

Author's first name and surname: Bc. Jan Fučík

Field of study: Upper Secondary School Teacher Training in Physical Education

Department: Department of Sports studies

Supervisor: doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

The year of presentation: 2020

Abstract:

This diploma thesis is concerned with the history of physical education and sport in the Křemežská kotlina. Especially about the development of individual sports associations and the course of their activities from the beginning to the present. This thesis is divided into periods in accordance with important milestones in the development of our country's history. This thesis deals with all branches of sport in the Křemežská kotlina. In the first and second parts, sections are chronologically arranged into individual periods according to their creation date. In the third and fourth parts rank the individual sectors according to their popularity in the given area. The first part describes the beginning of organized sports activities in the Křemežská kotlina from preserved materials and is dated to the end of the First World War. The second part concerns the interwar years, between the First and Second World Wars. The third part begins with the end of the Second World War and concludes with the revolutionary year of 1989. The last fourth part concerns the latest sport history from 1989 to the present. The oldest information was drawn from the preserved chronicles, archival material of individual sports clubs, literature and periodicals. The information in the third and fourth part is supplemented by interviews with witnesses about the establishment of sports clubs and some sporting events.

Keywords: Sokol, run, hockey, soccer, unity, division

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě archivované Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 15. května 2020

Podpis studenta

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat doc. PaedDr. Janu Štumbauerovi, CSc. za pomoc, připomínky, a především cenné rady, které mi poskytl v průběhu tvorby práce. Dále bych chtěl poděkovat panu Jiřímu Bártovi, autorovi knihy o Kleti, za zapůjčení materiálů a fotografií, Ing. Martinu Jandovi, současnému starostovi Tělocvičné jednoty Sokol Křemže, za věcné poznámky k práci a fotografický materiál a členům sportovních oddílů za rozhovory.

Obsah

1 Úvod	9
2 Metodologie	10
2.1 Cíle, úkoly, předmět práce	10
2.1.1 Cíl práce	10
2.1.2 Úkoly práce	10
2.1.3 Předmět práce	10
2.2 Metody práce.....	11
2.3 Rozbor pramenů a literatury.....	12
3 Vymezení a stručná historie Křemežské kotliny.....	14
4 Historie tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině do roku 1918.....	18
4.1 Tělocvičná jednota Sokol Křemže	18
4.2 Počátky turistiky v Křemežské kotlině	21
4.3 Počátky cyklistiky v Křemežské kotlině	22
4.4 Počátky tenisu v Křemežské kotlině.....	22
4.5 Počátky lyžování v Křemežské kotlině.....	23
5 Historie tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině mezi roky 1918 a 1945	25
5.1 Tělovýchovná jednota Sokol Křemže	25
5.2 Tělovýchovná jednota Orel ve Křemži	34
5.3 Cyklistika v Křemežské kotlině	35
5.4 Tenis v Holubově a ve Křemži	36
5.5 Lyžování v Křemežské kotlině	36
5.6 Volejbal v Křemežské kotlině	42
5.7 Fotbal v Holubově a ve Křemži.....	45
5.8 Hokej ve Křemži	47
5.9 Jezdectví v Křemežské kotlině.....	50
5.10 Stolní tenis ve Křemži.....	51
5.11 Horolezectví v Křemežské kotlině	51
6 Historie tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině mezi roky 1945 a 1989	52
6.1 Tělovýchovná jednota Sokol Křemže	52
6.2 Lyžování v Křemežské kotlině	57
6.3 Běžecké disciplíny v Křemežské kotlině	64
6.4 Fotbal v Holubově a ve Křemži.....	70
6.5 Hokej ve Křemži a v Holubově	74
6.6 Volejbal v Křemežské kotlině	79
6.7 Badminton ve Křemži	83
6.8 Tenis ve Křemži	85
6.9 Cyklistika ve Křemži.....	87
6.10 Gymnastika ve Křemži.....	89
6.11 Motoristický sport v Křemežské kotlině.....	91
6.12 Stolní tenis v Křemežské kotlině	93
6.13 Triatlon ve Křemži	94
6.14 Horolezectví v Křemežské kotlině	95
6.15 Jezdectví v Křemežské kotlině.....	95
7 Historie tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině po roce 1989 do roku 2019	97
7.1 Tělovýchovná jednota Sokol Křemže a Tělocvičná jednota Sokol Křemže	97
7.2 Fotbal v Křemežské kotlině	101
7.3 Badminton ve Křemži.....	103
7.4 Volejbal ve Křemži	106
7.5 Běžecké disciplíny v Křemežské kotlině	107
7.6 Tenis ve Křemži	108
7.7 Stolní tenis ve Křemži.....	109
7.8 Triatlon v Křemežské kotlině.....	110
7.9 Hokejbal ve Křemži a v Holubově	111
7.10 Bojové sporty ve Křemži	112
7.11 Lyžování a vleky v Křemežské kotlině	113

7.12 Cyklistika v Křemežské kotlině	115
7.13 Ostatní sporty v Křemežské kotlině	116
Závěr	118
Prameny a literatura	120
Použité zkratky	123

1 Úvod

Diplomová práce pojednává o historii tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině. Křemežská kotlina se nachází pod turisticky velmi oblíbenou horou Kleť (1 084 m n. m.), která je nejvyšší horou Blanského lesa a je součástí Šumavského podhůří.

Téma diplomové práce jsem si vybral, protože jsem v Křemežské kotlině vyrůstal, začínal se sportem a také mě zajímá historie mého rodného kraje. Vzhledem k tomu, že ještě nikdy nebyla sepsána žádná publikace, která by se zabývala celkovou historií tělesné výchovy a sportu na území Křemežské kotliny, přišlo mi zajímavé se na tuto oblast zaměřit a zjistit fakta. Výsledná práce by se měla stát zdrojem informací o podstatných událostech a milnících ovlivňujících společenské, a tedy i sportovní dění v Křemežské kotlině v kontextu dějinných událostí v naší zemi. Dále by měla uchovat vzpomínky na významné sportovní události, sportovní oddíly, sportovce a funkcionáře.

Aktivita tělovýchovných spolků, které byly pro Křemežskou kotlinu a její rozvoj nejdůležitější, je v práci zachycena od počátku jejich existence až po současnost nebo jejich zrušení. Historická období, do kterých je práce řazena, jsou volena na základě významných milníků ovlivňujících život celé střední Evropy. Práce by tedy měla být vnímána jako chronologický průřez dějinami tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině. První celek je věnován období do konce první světové války, druhý celek popisuje dění mezi roky 1918–1945, třetí pak popisuje vývoj od konce druhé světové války do roku 1989 a poslední čtvrtý mapuje historii tělesné výchovy a sportu od roku 1989 do současnosti. Takto vytvořené kapitoly jsou dále rozčleněny do podkapitol, které zaznamenávají jednotlivé sportovní oblasti a tělovýchovná hnutí, která v kotlině v průběhu doby vznikala.

2 Metodologie

2.1 Cíle, úkoly, předmět práce

2.1.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je na základě prozkoumání všech dostupných pramenů zpracovat historii tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině od prvopočátků po současnost (2020).

2.1.2 Úkoly práce

Takto stanovený cíl je dále rozčleněn do těchto dílčích úkolů:

- ✓ Provést detailní obsahovou analýzu všech dostupných souvztažných písemných a fotografických pramenů, dále dobových periodik, literatury, vzpomínek pamětníků a internetových zdrojů.
- ✓ Popsat historii této oblasti a pokusit se nalézt historické souvislosti mezi obecným vývojem společnosti a vývojem tělovýchovy a sportu.
- ✓ V jednotlivých kapitolách popsat vývoj sportovních odvětví a tělovýchovných spolků v oblasti Křemežské kotliny. Kapitoly rozdělit podle významných etap ve vývoji státu na období před první světovou válkou až do roku 1918, mezi lety 1918–1945, po druhé světové válce do roku 1989 a od roku 1989 po současnost.
- ✓ Nashromáždit co nejvíce dobových fotografií a souvztažného materiálu, ten následně roztřídit, upravit, zařadit do textu a opatřit jej titulky, k podání co nejpřesnějšího obrazu vývoje sportu v popisované oblasti.
- ✓ Po splnění výše zmíněných úkolů tyto informace a materiály uspořádat do textu a vyvodit z nich stručné závěry.

2.1.3 Předmět práce

Předmět práce je z hlediska **územního** zaměřen na území Křemežské kotliny, která leží v Jihočeském kraji, v severní části okresu Český Krumlov a je součástí Chráněné krajinné oblasti Blanský les.

Z hlediska **časového** je předmět práce zaměřen na období prvních organizovaných tělovýchovných spolků, organizovaného sportu, částečně i spontánního sportu a turistiky až po současnost.

Z hlediska **věcného** je bezprostředně zaměřen na historii organizované tělesné výchovy, organizovaného sportu, částečně i spontánního sportu a turistiky.

2.2 Metody práce

Tato diplomová práce je standardní historickou prací. Zpracovává dějiny tělesné výchovy a sportu na vybraném území, ve vybraném časovém intervalu. Práce je řešena v maximálním možném pramenném poznání, tedy v podrobné obsahové analýze veškerých dostupných souvztažných tištěných pramenů, archivních fondů, periodik z té doby, fotografií a dalších obrazových materiálů, literatury a internetových zdrojů.

V práci jsou použity základní historické metody, hlavně pak metoda přímá, která spočívá v získání informací a faktů zkoumáním jednoho či více historických pramenů. V práci byl použit diachronní přístup, který umožňuje řadit události na jednom místě tak, jak šly chronologicky za sebou. Tento přístup mohl být použit díky takto jednoznačně definovanému tématu. Dále byla použita metoda progresivní, která sleduje a popisuje události tak, jak po sobě následovaly – od nejstarších k nejnovějším. Další metodou, kterou práce využívá především pro popis nejmodernějších dějin, je metoda biografická, u níž jde o popis života nějaké osoby osobou jinou.

V práci je zmiňován potok a rybník, jejichž oficiální názvy jsou Křemžský potok a Křemžský rybník. Součástí jejich názvu je přídavné jméno utvořené od zeměpisného jména Křemže – *křemžský*. Pouze v těchto názvech je v práci používáno přídavné jméno utvořené od zeměpisného jména Křemže v podobě, která obsahuje čtyři souhlásky v řadě za sebou. Podle pravidel českého pravopisu je možné rozšířit základ slova o vkladné -e-, jestliže se před příponu dostane souhlásková skupina. Ve všech dalších výskytech tohoto přídavného jména je proto v práci používána podoba *křemežský*. Z důvodu libozvučnosti a o něco snazší výslovnosti, a také proto, že se v popisované lokalitě jiná, než tato varianta nepoužívá.

Obsah práce je řazen do čtyř historických období a z nich vycházejících částí. První část je datována od počátků tělovýchovy do roku 1918. Druhá následně od roku 1918 do roku 1945. V těchto prvních dvou částech jsou daná sportovní odvětví řazena v kapitolách podle data jejich vzniku. S koncem druhé světové války se systém řazení mění a k jejich organizaci přistupujeme dle odvětví podle jejich významu v dané oblasti. Výjimkou je kapitola o tělovýchovné jednotě Sokol, která je i po roce 1945 řazena na první místo. Z hlediska významu v období mezi léty 1945–1989 jednotu nezaujímá tak výrazné místo, avšak její postavení, zejména při slučování

tělovýchovných spolků na konci 50. let 20. století, je pro porozumění dalšího vývoje situace v Křemežské kotlině zásadní.

2.3 Rozbor pramenů a literatury

Naše diplomová práce je čistě teoretického charakteru, proto bylo potřeba věnovat velké úsilí rozboru všech přístupných historických pramenů, které se tématem historie tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině zabývají. Nejpodstatnějším zdrojem pro sepsání naší práce byly materiály poskytnuté TJ Sokol Křemže – kronika a kniha zápisů o výborových schůzích, další informace byly čerpány z periodik Sokolský věstník, Zpravodaj Křemežsko, Jihočeské listy, Jihočeský Deník. Další poznatky byly čerpány z *Výroční brožury 25 let založení Sokola ve Křemži* od Jana Smutka z roku 1938, z knihy Jiřího Bártý *Kleť – milovaná hora z roku 2011*, dalším zdrojem byly archivy soukromých majitelů a rozhovory s členy sportovních oddílů.

O dění v Sokole ve Křemži jsme čerpali především z kroniky TJ Sokol Křemže, ve které byl popsán průběh uskutečněných akcí, byly zde plakáty a pozvánky na akce, obrazový materiál, údaje o členské základně a další.¹ Kniha zápisů o výborových schůzích poskytla zápisy ze schůzí, z voleb představitelů, z přijímání nových členů, dále řešení aktuálních problémů, plány činnosti jednoty, informace o výši a hrazení členských příspěvků a další.²

V Sokolském věstníku jsme našli informace o závodech připravovaných i proběhlých, propozice, pozvánky atd. Zpravodaj Křemežsko nám poskytl dílčí zprávy o sportovním dění ve Křemži, popis některých historických událostí a připomenutí významných osobností sportu. Z Jihočeských listů jsme čerpali informace zejména o lyžařských závodech v meziválečném období. Jihočeský deník nám zprostředkoval informace o sportovním dění po roce 1989.

Z *Výroční brožury 25 let založení Sokola ve Křemži* bylo možné získat informace především o počátcích existence TJ Sokol Křemže, které pečlivě zaznamenával kronikář

¹ *Kronika TJ Sokol Křemže.*

² Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednotka Sokol Křemže.

a člen křemežského Sokola Jan Smutek.³ Dalším zdrojem informací se stala kniha autora Jiřího Bárty *Kleť – milovaná hora*, která poskytla informace a historická data o všech sportech spojených s Kletí.⁴

Podstatným zdrojem informací pro sepsání naší práce byly rozhovory a soukromé archivní materiály pamětníků, kteří se účastnili sportovního dění v Křemežské kotlině. Většina z nich se věnovala konkrétním sportovním disciplínám a díky jejich materiálům a doplňujícím informacím nám pomohla zjistit, jak se vyvíjely jednotlivé sportovní oddíly, jakých úspěchů dosahovaly a kteří sportovci se svými výkony podíleli na zviditelnění sportu v Křemežské kotlině.

V oblasti obecných dějin Křemežska byla zdrojem informací především kniha *Z dějin Křemežska* vydaná v roce 1994, jejímiž autory jsou Bárta, Daněk, Hořejší, Linha, Nejedlý. Kniha mapuje historii v této oblasti od prvopočátků až do konce druhé poloviny 90. let minulého století.⁵ Obecné informace jsme čerpali i z knihy Jana Eliase *Farní osada Křemže v Čechách*, která mapuje Křemežsko od jeho prvopočátků do roku 1885 a z diplomové práce Jaroslava Nováka *Farnost a obec Křemže v letech 1885–1920*.

Obrázky ilustrující text práce jsme přebírali především z výše uvedených pramenů, zejména z archivů soukromých osob, nejstarší pak z kroniky TJ Sokol Křemže.

³ Smutek, J. (1938). *Výroční brožura 25 let založení Sokola ve Křemži*.

⁴ Bárta, J. (2011). *Kleť – milovaná hora*. České Budějovice.

⁵ Bárta, J., Daněk, V., Hořejší, Z., Linha, J., & Nejedlý, F. (1994). *Z dějin Křemežska*. Křemže: Obecní úřad Křemže.

3 Vymezení a stručná historie Křemežské kotliny

Křemežská kotlina se nachází na území Jihočeského kraje v okrese Český Krumlov a je součástí Chráněné krajinné oblasti Blanský les. Má podlouhlý diagonální tvar vedený od jihovýchodu k severozápadu. Jihovýchodní hranici Křemežské kotliny tvoří v krátkém úseku řeka Vltava a dále je území ohraničeno Blanským lesem, který má tvar podkovy otevřené k jihovýchodu. Nejvyšším vrcholem Blanského lesa je Klet (1 084 m n. m.) na jižní straně, od níž se po několika kilometrech hřeben Blanského lesa stáčí přes vrcholy Bulový, Buglata, Vysoká Běta a pokračuje přes Švelhán až k nejvyššímu vrcholu na severní straně, kterým je Kluk (741 m. n. m.). Severní strana bývá také označována jako Haberské pohoří.

Klet je častým výletním cílem. Na jejím vrcholu nechal Josef II. ze Schwarzenbergu postavit rozhlednu nesoucí jeho jméno. Rozhledna byla otevřena roku 1825. Měří 22 metrů a je nejstarší kamennou rozhlednou v Čechách. O sto let později přibyla k rozhledně Tereziina chata, pojmenovaná po kněžně Terezii, manželce Jana Nepomuka II. ze Schwarzenbergu. Na Kletě vede jednosedačková lanová dráha, uvedená do provozu v roce 1961. Těsně pod vrcholem je hvězdárna a několik set metrů od vrcholu stojí vysílač, vysoký 172 metrů. Vysílač dotváří panoráma Kletě a při pohledu zdá se díky němu Klet snadno identifikovatelná.

Kluk je stejně jako Klet hojně navštěvován. Na vrchol vedou pouze pěší trasy nebo je možné dojet k vrcholu na kole a závěrečné metry vyjít pěšky. Vrchol tvoří skála s osazeným křížem.

Centrem Křemežské kotliny je městys⁶ Křemže s částmi Bohouškovice, Chlum, Chlumeček, Chmelná, Lhotka, Loučej, Mříč, Stupná a Vinná. Na území o rozloze 37 km² žije přibližně 2 900 obyvatel.⁷ Do Křemežské kotliny dále patří svým umístěním obce Brloh, Holubov a Nová Ves. Brloh a jeho části Janské Údolí, Jaronín, Kovářov, Kuklov, Rojšín, Rychtářov a Sedm Chalup má rozlohu 46 km² a více než 1 000 obyvatel.⁸ Na území o rozloze 16 km² leží Holubov s částmi Krasetín a Třísov s více než

⁶ S účinností od 1. 12. 2006 byl dne 10. 11. 2006 obci vrácen status městyse.

⁷ Městys Křemže. (2020). Získáno 1. 5. 2019, z www.kremze.cz/mestys/o-obci-1/soucasnost.

⁸ Obec Brloh. (2020). Získáno 6. 1. 2020, z <http://www.obecbrloh.cz/>.

1 100 obyvateli.⁹ Nová Ves s částí České Chalupy patří svou rozlohou 10 km² a zhruba 400 obyvateli k nejmenším v Křemežské kotlině.¹⁰

Historie Křemežské kotliny sahá hluboko do minulosti. Asi nejstarší doklady pochází z doby bronzové (cca 2200–750 př. n. l.) což dokládají nálezy keramických nádob, bronzových zbraní a šperků v okolí Třísova. Na toto území pak přišli Keltové a začali zde postupně budovat své hradiště – oppidum. Největšího rozmachu dosáhlo keltské oppidum, nacházející se v místě mezi Křemžským potokem a Vltavou, v prvním století př. n. l., kdy celková opevněná osídlená plocha zaujímal 26 hektarů. Na přelomu letopočtu obyvatelé oppidum opustili a odnesli s sebou téměř všechny majetek. Důvodem byla expanze germánských kmenů na české území, kterému již nebyla tehdejší vyspělá keltská společnost schopna čelit.¹¹

České území pak opustili i germánské kmeny pod náporom divokých Hunů, kteří k nám vtrhli roku 375, ale v zemi se neusadili. Do téměř liduprázdné země začali asi ve 4.–7. století postupně přicházet od východu slovanské kmeny. Křemežská kotlina byla osidlována slovanským kmenem Doudlebů, kteří k nám přišli pravděpodobně od řeky Styru a Bugu ze severních Karpat. Jižně od Křemežské kotliny za pásmem Blanského lesa sousedili s kmenem Doudlebů Boletici, za Haberským pohořím na severu pak Netolici.¹²

Při spojovací cestě mezi Lineckou a Vltavskou stezkou začala nad Křemžským potokem vyrůstat osada Křemže. První zmínka o těchto místech je z roku 1263 v listině krále Přemysla Otakara II., kterou byl založen klášter ve Zlaté Koruně. V ní je uveden Křemžský potok jako hranice území nového kláštera. Na místě dnešní Křemže stála tvrz, která je roku 1266 zmiňována jako tvrz Zmilénburch a v roce 1281 jako Zmilénberg. Jestli osada stála již před založením tvrze, nebo vznikla až později jako její podhradí, se lze jen domnívat.¹³

⁹ Obec Holubov. (2020). Získáno 13. 2. 2020, z <https://www.holubov.cz/uvod/>.

¹⁰ Obec Nová Ves. (2020). Získáno 15. 2. 2020, z <https://www.novaves.net/>.

¹¹ Drda, P., & Rybová, A. (1998). *Keltové a Čechy*. Praha: Academia.

¹² Bárta, J., Daněk, V., Hořejší, Z., Linha, J., & Nejedlý, F. (1994). *Z dějin Křemežska*. Křemže: Obecní úřad Křemže.

¹³ Tamtéž.

První písemná zmínka o Křemži jako osadě je až z roku 1351. V roce 1364 je její název v listině Krzemz, v roce 1369 Krzema, v roce 1358 Krzemze a v roce 1447 Křemže. Podle první varianty je Křemže pojmenována podle Křemžského potoka. Jemu dali jméno Keltové podle druhu divokého česneku, který rostl na jeho březích. Druhá varianta uvádí slovanský původ slova Křemže – Křemža = křemík, křemen, který se zde vyskytoval v Křemžském potoce. Od 13. století tato oblast náležela jedné z větví pánů Bavorů ze Strakonice – Dubenským z Chlumu. Jejich sídlem byla tvrz v Chlumu. Ve znaku měli bílou střelu v červeném poli obrácenou doleva vzhůru hrotem. V roce 1318 se bratři Jindřich a Smil z Chlumu rozdělili o svůj rodový majetek. Jindřich zůstal na Chlumu a Smil založil větev křemežskou, kde jeho potomci postavili na místě staré tvrze hrad. Jeden z jeho potomků Jan Smil z Křemže byl proslulým vůdcem táboritů a zapřísáhlým nepřítelem Oldřicha z Rožmberka. Za působení Jana Smila doznala Křemže největšího rozmachu. Území Jana Smila sahalo od Rojšína po Koroseky a Kamenný Újezd. Poté, co sňatkem nabyl i velkého bohatství, stal se nebezpečným sousedem Rožmberků. Oldřich z Rožmberka proto Jana Smila zajal a donutil ho k vydání Křemežského panství, za což mu slíbil svobodu. Slib však nedodržel a nechal jej v roce 1447 popravit.¹⁴ Křemežský hrad byl zbořen a dosud vzkvétající osada začala upadat. Křemži v roce 1451 koupili od Rožmberků bratři Přibík a Beneš z Chlumu a připojili ji ke svému panství pod podmínkou, že hrad už nikdy nebude obnoven. V roce 1547 přešla Křemže pod rod Častolárů z Dlouhé Vsi, který vládl nad Křemží 120 let. Roku 1668 koupil Křemži i Chlum kníže Jan Kristián I. z Eggenbergu a připojil ji k českokrumlovskému panství. Po vymření Eggenbergů přešlo roku 1719 celé panství do majetku Schwarzenbergů, kteří jej vlastnili až do první pozemkové reformy.¹⁵

„...Když Křemže v roce 1841 vyhořela, povstala nová, úpravnější a byla v roce 1863 opět povýšena na městys...“¹⁶ V roce 1869 měla 513 obyvatel. Od roku 1886 užívala znak pánů Dubenských z Chlumu. *„...Až do roku 1887 měla Křemže čtyři katastrální obce. Křemži s Chlumečkem, Chlum s osadami Loučej a Lhotka, Holubov*

¹⁴ Wagner, T. (1893). *Jan Smil z Křemže*. Český Krumlov: Tischler.

¹⁵ Elias, J. (1896). *Farní osada Křemže v Čechách*. Praha: Ed. Stivína.

¹⁶ Večerní České slovo, 26. 9. 1943.

s Krásetínem a Třísovem, Mřičí se Slavčí a Bohouškovícemi...“¹⁷ Ve 20. století se začal počet obyvatel rozrůstat.

První písemná zmínka o Brloze je z roku 1310, kdy ves patřila Rožmberkům.¹⁸ O málo mladší Holubov, uváděný poprvé v roce 1379 jako Holubow, má jméno odvozené od dvora Holubowa.¹⁹ Ve stejném roce jako Holubov je poprvé zmiňována Nová Ves, která byla stejně jako Brloh i Holubov vedena v soupisu poddanských vesnic pánů z Rožmberka.²⁰

¹⁷ Večerní České slovo, 26. 9. 1943.

¹⁸ Obec Brloh. (2020). Získáno 6. 1. 2020, z <http://www.obecbrloh.cz/>.

¹⁹ Obec Holubov. (2020). Získáno 13. 2. 2020, z <https://www.holubov.cz/uvod/>.

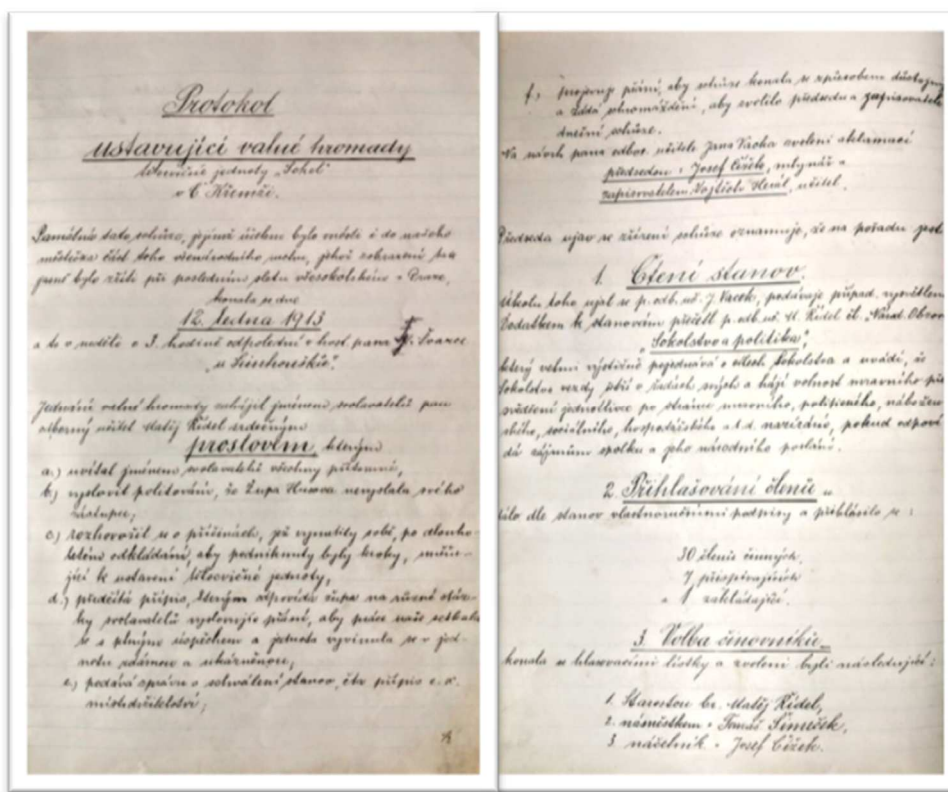
²⁰ Obec Nová Ves. (2020). Získáno 15. 2. 2020, z <https://www.novaves.net/>.

4 Historie tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině do roku 1918

4.1 Tělocvičná jednota Sokol Křemže

Sokol byl v Čechách založen na začátku 60. let 19. století. Ve stejné době vznikaly také různé kulturní a vlastenecké spolky.²¹

Spolková tělesná výchova v Křemežské kotlině je nerozlučně spojena s historií tělocvičné jednoty Sokol ve Křemži, která byla založena roku 1913. Návrh na založení Sokola vznikl již 12. listopadu 1910 na zasedání ochotnicko-čtenářského spolku Smil, ale ke schválení stanov Sokola došlo až 9. prosince 1912. Při ustavení tělocvičné jednoty Sokola ve Křemži bylo předáno jednotě 103,- korun rakousko-uherských a část činnosti Smila byla převedena na tělocvičnou jednotu Sokol Křemže.²²

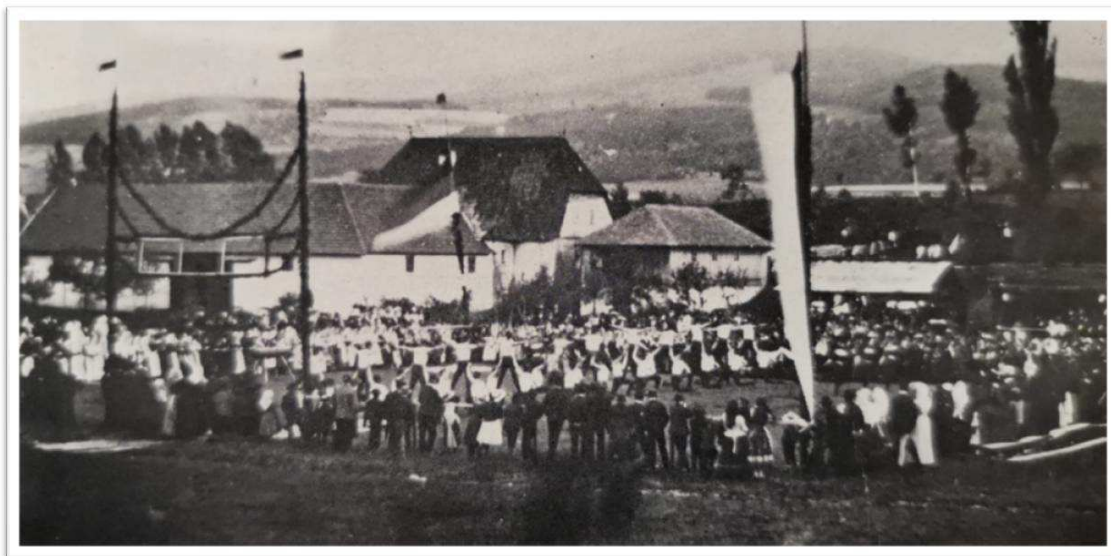

Obrázek 1. Protokol z ustavující valné hromady Tělocvičné jednoty Sokol Křemže z 12. ledna 1913, při které byl zvolen starostou jednoty Matěj Řídel. Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

²¹ Smutek, J. (1938). Výroční brožura 25 let založení Sokola ve Křemži.

²² Bárta, J., Daněk, V., Hořejší, Z., Linha, J., & Nejedlý, F. (1994). Z dějin Křemežska. Křemže: Obecní úřad Křemže.

Pravděpodobně účast křemežského koláře Tomáše Šimečka na 6. všesokolském sletu v Praze roku 1912 a jeho krásné dojmy, které si ze sokolské slavnosti přivezl, napomohly vzniku sokolské jednoty ve Křemži. K častým účastníkům nedělních diskuzí v Kufru, jak se kdysi jmenoval hostinec u Stožických (dnes restaurace Vertigo) se k již zmíněnému Tomáši Šimečkovi, listonoši Františku Sklářovi a obchodníkovi Janovi Smutkovi později připojili i učitelé Matěj Řídel a Vojtěch Herál. Výsledkem diskuzí bylo svolání ustavující schůze na neděli 12. ledna 1913 do hostinské místnosti Františka Švarce u Linhoušků. Prvním starostou byl zvolen učitel Matěj Řídel a náčelníkem mlynář, bratr Josef Čížek, který se 7. února 1913 ujal prvního cvičení 25 členů v hostinci u Linhoušků. Cvičení několika dorostenců měl pak na starost Rajmund Kropáček. Za peníze pořízené již před vznikem jednoty bylo pro provizorní tělocvičnu u pana Švarce pořízeno nejnútnejší cvičební nářadí. Jeden ze zakládajících členů učitel Vojtěch Herál se ujal funkce jakéhosi zpravodaje pro tištěné periodikum *Věstník sokolské župy Husovy*. Ve vydání z 15. dubna 1913 cituje ze zápisu o druhé výborové schůzi kromě jiného i to, že se pilně užívá hrazdy a žíněnek a bylo usneseno koupiti i bradla.²³

Obrázek 2. První cvičení křemežských sokolů u Chlumského mlýna v roce 1913. Fotografie převzata z knihy Bárta, J., Daněk, V., Hořejší, Z., Linha, J., & Nejedlý, F. (1994). *Z dějin Křemežska*. Křemže: Obecní úřad Křemže.

²³ Věstník sokolské župy Husovy, 15. 4. 1913.

Celkem 21 bratří si obstaralo sokolský kroj a zahájilo pilnou přípravu na 1. sokolský okrskový den, stanovený na 17. srpna 1913 na louce u Chlumského mlýna.²⁴ „...V sobotu před tím po celý den vydatně pršelo, rovněž i po celou noc i neděli dopoledne. Museli jsme na cvičišti, panské louce u Chlumského mlýna, kopati stoky a vodu vypouštět. K poledni vysvitlo slunko a celé odpoledne zůstalo nám příznivo, takže pořad cvičení, třebaže naši borci místy brodili se v kalužích, plynul nerušeně. Výsledkem, kromě značného zisku finančního, bylo i posílení odvahy k další činnosti...“²⁵ Tyto začátky organizace zachytil křemežský obchodník Jan Smutek (pozdější kronikář obce) v brožuře vydané roku 1938 k 25. výročí jejího založení.²⁶

Obrázek 3. Na fotografii jsou nejmladší křemežští sokolové před rokem 1918. Kronika TJ Sokol Křemže.

Dne 11. ledna 1914 se uskutečnila valná hromada, na které byl zvolen náčelníkem Tomáš Šimeček. Začalo se s přípravou na 2. sokolský den plánovaný na 2. srpna 1914, který se měl uskutečnit na tržišti, místě, kde byla později postavena

²⁴ Smutek, J. (1938). *Výroční brožura 25 let založení Sokola ve Křemži.*

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Tamtéž.

sokolovna. Týden před uskutečněním sokolského dne byla ale vyhlášena mobilizace. Začala první světová válka a řada členů, včetně nového náčelníka, narukovala na vojnu. Roku 1915 došlo k rozpuštění sokolského ústředí, avšak chod jednot ve Křemži pokračoval v omezené míře dál pod vedením bratrů Jindřicha Králíka a Antonína Kříže. Z obavy před zabavením byla uložena hotovost jednoty na vkladní knížku pod jménem Václav Vondrášek. Nářadí pak bylo naoko darováno obci k účelům školního tělocviku.²⁷

Ke znovuoobnovení jednoty došlo dne 28. října 1918. Bratři se vrátili a nastoupili zpět na svá místa. Jednota získala zpátky darované nářadí a celé své původní jmění. V tělocvičně bylo opět rušno a cvičení byla hojně navštěvována. Náčelník Tomáš Šimeček se na krátkou dobu znovu ujal vedení. Dne 19. listopadu 1918 založila Sokolská župa pluk Strážce svobody a křemežští sokolové se s tímto plukem pod vedením šikovatelů Tomáše Šimečka a Františka Skláře zúčastnili obrany hranic naší nově vzniklé republiky – na Slovensku proti Maďarům a na Těšínsku proti Polákům. Činnost Sokola byla tedy znovu přerušena a obnovena byla až v roce 1920.²⁸

4.2 Počátky turistiky v Křemežské kotlině

Jak již bylo zmíněno v třetí kapitole, která pojednává o vymezení a stručné historii Křemežské kotliny, turisticky atraktivním místem je hora Kleť s rozhlednou otevřenou v roce 1825, kterou nechal postavit kníže a vévoda krumlovský Josef II. ze Schwarzenbergu, který byl sám vášnivým cestovatelem a turistou.

Dne 6. července roku 1886 žádal místní odbor Národní jednoty Pošumavské²⁹ z Křemže knížete Schwarzenberga, aby dovolil vyznačit cestu na Kleť tabulkami a obílením kmenů. Kníže nejspíše žádosti vyhověl, protože profesor Franz Weyde využil ve svém průvodci z roku 1894 k popisu cesty na Kleť turistické značení. Existenci českého značení také potvrzuje krátká novinová zpráva z února roku 1892, která hovoří o tom, že místní odbor Národní jednoty Pošumavské v České Křemži značení upravil,

²⁷ Zpravodaj Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obce Křemže*.

²⁸ Schneider, V. (1920–1923). *Kronika obce Křemže*.

²⁹ Národní jednota Pošumavská byla organizací, která měla za úkol posílit kulturní a politický vliv českého etnika v jazykově smíšených oblastech Pošumaví. Organizace vznikla v roce 1884, její hlavním sídlem byly České Budějovice. Před první světovou válkou i za první republiky měla řadu poboček zejména v pohraničí na Kaplicku, Českokrumlovsku a Novohradsku. V roce 1939 zanikla výnosem ministerstva vnitra a po druhé světové válce svoji činnost nakrátko obnovila.

a ještě hodlá cestu zlepšit. Jiná zpráva z červencových novin roku 1895 kritizuje německé uličníky, kteří strhali české tabulky označující cestu vedoucí na Klet z Krásetína.³⁰

V roce 1907 se na Kleti objevuje také první turistické značení Klubu českých turistů z Českých Budějovic, jejichž název vznikl v té době přejmenováním původního Spolku jihočeských turistů.³¹ Další zmínky o Kleti nalezneme po první světové válce v periodiku Budweiser Zeitung, kde o výletech na horu Klet informuje původně německo turistický spolek Leitersteiner.³²

4.3 Počátky cyklistiky v Křemežské kotlině

Počátky tohoto sportu spadají do roku 1869. V období začátků lyžování, ale i cyklistiky bohužel nebyly vedeny pamětní knihy rozhledny Klet, z kterých by se dal poměrně přesně zjistit začátek těchto sportů na Kleti. První doložená zmínka o velocipedistech na Kleti je v novinách z roku 1901. Píše se v ní o výletu Českého klubu velocipedistů Šumavan z Českých Budějovic na Klet v neděli 23. června roku 1901. Kromě jiného se v ní uvádí: „...Zatímco velocipedisté šlapali z Českých Budějovic na kolech, chvalně známá hudba tamburašů tohoto klubu se přesunula vlakem do Adolfova...“ (nynější Holubov). Podobně jako u lyží se nedá mluvit o žádné širší veřejnosti, ale o vyšších vrstvách české či německé společnosti, věnující se této sportovní disciplině.³³

4.4 Počátky tenisu v Křemežské kotlině

První zmínka o tenisu v Křemežské kotlině se váže k Adolfovu. Ještě před první světovou válkou, roku 1912 přinesly Národní listy zprávu o přesvědčivém vítězství Letních hostů v Adolfově, kteří hráli proti Lawntennis Club Budějovice.³⁴

³⁰ Bárta, J. (2011). *Klet – milovaná hora*. České Budějovice.

³¹ Tamtéž.

³² Štumbauer, J. (2014). *Dějiny německé spolkové tělesné výchovy a sportu v Českých Budějovicích od poloviny devatenáctého století do roku 1945*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

³³ Bárta, J. (2011). *Klet – milovaná hora*. České Budějovice.

³⁴ Národní listy, 29. 7. 1912.

Obrázek 4. Výsledky tenisového turnaje v Adolfově z roku 1912 mezi kluby Letní hosté Adolfov proti Lawntennis Club Budějovice s vítězným skóre 11:2 pro domácí. Národní listy 1912.

Utkání se hrálo na tenisovém kurtu, který byl vybudován v zadní části dvora za Panským domem. Jména Kovařovic a Kovařovicová v sestavě domácích patřila dvěma ze čtyř dětí hudebního skladatele, dirigenta a šéfa opery Národního divadla Karla Kovařovice, který v Adolfově několikrát pobýval na letním bytě.³⁵

4.5 Počátky lyžování v Křemežské kotlině

Začátky lyžování na Kleti byly bezpochyby ovlivněny pokrokově a sportovně založenými obyvateli Českých Budějovic, ve kterých se kolem roku 1904 objevily první lyže. V roce 1910 vznikl Lyžecký odbor a Český spolek pro zimní sporty. Roku 1910 vznikl německý Skiklub Budweis³⁶ vedený městským lékařem Dr. Lillenfildem, který pořádal výlety a lyžařské kurzy. Roku 1913 byl v Budějovicích založen Český skiklub. V důsledku zájmu o lyžování byla na budějovickém nádraží vyvěšena veliká lyžařská mapa Šumavy. Ve zprávách z ledna roku 1914 se píše o 11 lyžařích z Českého skiklubu

³⁵ Národní listy, 29. 7. 1912.

³⁶ Skiklub Budweis byl založen v roce 1912 německým sdružením přátel jízdy na lyžích a zimní turistiky. Činnost klubu byla ukončena koncem první světové války.

České Budějovice, kteří se vydali na celodenní výlet ze Zlaté Koruny na Klet s cvičením na Chvalšinských lukách (louka u bývalé Uhlířské hájovny na jižní straně Kletě) a šesti lyžaři s cvičením u Kokotína. Prvním lyžařem v Křemži byl četnický strážmistr Tögler, který prvně obul lyže pravděpodobně v zimě 1917/1918.³⁷

³⁷ Bárta, J. (2011). *Klet – milovaná hora*. České Budějovice.

5 Historie tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině mezi roky 1918 a 1945

5.1 Tělovýchovná jednota Sokol Křemže

Roku 1920 byla založena pobočka ve Chmelné se 12 členy pod vedením bratra Kmocha. Cvičení probíhala v jeho hostinské místnosti až do roku 1929, kdy byla jednota zrušena.³⁸

V březnu roku 1921 vznikla pobočka v Brloze, jejímiž členy bylo 33 mužů a 8 žen. Již o rok později byla natolik soběstačná, že se stala samostatnou jednotou. Na první valné hromadě 19. února v hostinci u Caisů byl za starostu zvolen Antonín Kraus a za náčelníka Vojtěch Vacko.³⁹ Památným dnem se pro Brloh stal den 4. září roku 1921, kdy poprvé veřejně vystoupila nově založená jednota Sokol. Velké množství žáků, dorostenců a dospělých z bratrských jednot i místních vystoupilo ve společných cvičeních. Diváci mohli zhlédnout i cvičení na nářadí.⁴⁰

Po první světové válce se činnost křemežské jednoty rozjížděla pomalu a až roku 1925 se začala objevovat první jména jejích závodníků ve výsledcích župních závodů žen a dorostenek. Na závodě dne 14. června 1925 v Českých Budějovicích bylo mezi dorostenkami sedm děvčat ze Křemže: B. Čížková, A. Stožická, A. Plánská, B. Opekarová, L. Interholcová, M. Vávrová a E. Hajerová. Mezi 136 startujícími se nejlépe umístila B. Čížková na 38. místě.⁴¹ Soutěže dorostenců se roku 1928 účastnili bratr František Zimmermann⁴² a bratr Volc.⁴³ Jednota byla co do činnosti a počtu členů

³⁸ Smutek, J. (1938). *Výroční brožura 25 let založení Sokola ve Křemži*.

³⁹ Tamtéž.

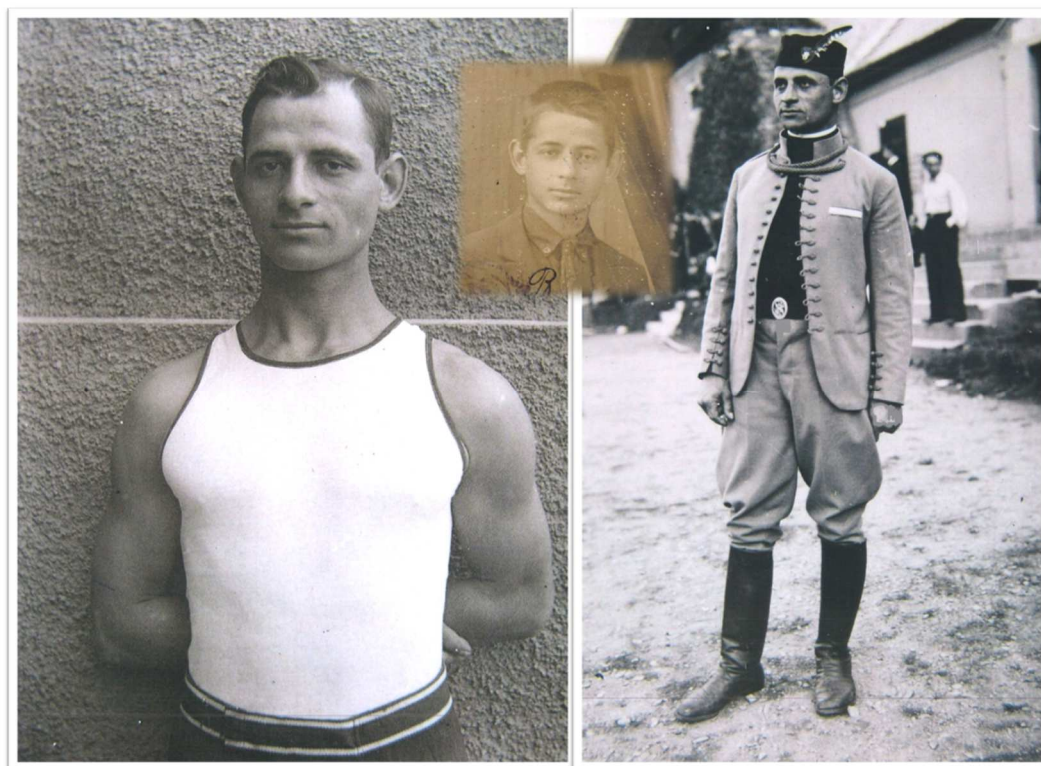
⁴⁰ Věstník sokolské župy Husovy, 1. 10. 1921.

⁴¹ Věstník sokolské župy Husovy, 1. 10. 1925.

⁴² František Zimmermann (1912–1997). Velká osobnost nejen křemežského sportu. V mládí aktivní sportovec provozující celou řadu sportů. Ve svých nejlepších letech především lyžař-běžec, závodník českobudějovického klubu Brouk + Babka a později Skiklubu České Budějovice. Již během své závodní činnosti absolvoval několik tělovýchovných a sportovních kurzů a školení, poznatky z nich později zúročil v trenérské činnosti. V letech 1947–1948 zastával funkci župního vedoucího lyžování, poté byl až do roku 1951 vedoucím lyžařské sekce Jihočeského kraje. Vedle toho byl činný i v mateřské jednotě Sokol Křemže, mezi roky 1945–1958 dokonce jako náčelník a k tomu až do roku 1980 vedoucí lyžařského oddílu. Jako trenér a cvičitel měl ohromnou výhodu v tom, že si v aktivním věku osobně vyzkoušel neuvěřitelnou škálu různých druhů sportů – hrál hokej, volejbal, košíkovou, tenis, z lehké atletiky měl nejraději přespolní běh, od něhož později přešel k orientačnímu běhu, vyzkoušel si dokonce i šerm, ale na prvním místě pro něj vždy byl běh na lyžích.

⁴³ Věstník sokolské župy Husovy, 1. 3. 1929.

rok od roku činorodější a početnější. V roce 1931 se stal náčelníkem bratr Bedřich Čížek, za jehož působení vzniklo v Sokole několik sportovních oddílů – volejbal, tenis, jezdeckví, stolní tenis, lyžování, lední hokej a lehká atletika.⁴⁴

Obrázek 5. Na fotografiích Bedřich Čížek, který byl od roku 1931 náčelníkem TJ Sokol Křemže. Kronika TJ Sokol Křemže.

První pokusy v lehkootletických disciplínách probíhaly ještě na plácku na Balkáně. Balkán byl jakýmsi malým víceúčelovým zařízením, řečeno dnešní terminologií, které sloužilo jako volejbalové hřiště, po snížení provázku jako tenisové hřiště, kolem kterého byl travnatý ovál využívaný pro lehkootletické disciplíny a konečně v rohu hřiště bylo pískové doskočiště pro skok daleký, vysoký i pro skok o tyči. To bylo v létech 1930–1934.⁴⁵

Na jaře roku 1934 zakoupil herní odbor jednoty náčiní k provozování stolního tenisu. Odbor se z malého počtu zájemců rozrostl na třicet členů. Jednota uskutečnila vylučovací turnaj, aby pomohla zvýšit zájem o tento sport. Činnost zahájil i volejbalový

⁴⁴ Věstník sokolské župy Husovy, 7. 3. 1935.

⁴⁵ Zpravodaj Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obecního úřadu ve Křemži.*

oddíl a začal s přípravou na zápasy s okolními jednotami. Shromažďováním nabídek na zápasy byl pověřen Jindřich Schwarzinger.⁴⁶

Obrázek 6. Na fotografii jsou členové volejbalového oddílu na hřišti u sokolovny ve Křemži před druhou světovou válkou spolu s tehdejší náčelníkem TJ Sokol Křemže Bedřichem Čížkem. Kronika TJ Sokol Křemže.

Prvního většího sportovního úspěchu dosáhl roku 1939 všestranný křemežský sportovec, učitel Jaroslav Matuška. Zúčastnil se župních závodů v pětiboji v Českých Budějovicích, ve kterých zúročil svoji všestrannost (hrál hokej, fotbal, volejbal a byl členem lehkotletického oddílu). Stal se celkovým vítězem závodu mužů, když po absolvování běhu na 100 m, skoku vysokém a dalekém, hodů diskem a vrhu koulí vyhrál velkým rozdílem v součtu bodů. Úspěšný byl i reprezentant jednoty Brloh Václav Vencel. Ten skončil v mužské kategorii na druhém místě v trojboji. Do této soutěže se počítaly výkony dosažené v běhu na 100 m, skoku dalekém a vrhu koulí.⁴⁷ Dne 7. dubna 1940 se v Českých Budějovicích běžel na trati od Dlouhého mostu k Švábovu hrádku a zpět přespolní běh sokolské župy Husovy. Mezi dorostenci se na dvoukilometrové trati umístil na druhém místě křemežský závodník B. Roh.⁴⁸

⁴⁶ Věstník sokolské župy Husovy, 2. 5. 1934.

⁴⁷ Věstník sokolské župy Husovy, 15. 2. 1940.

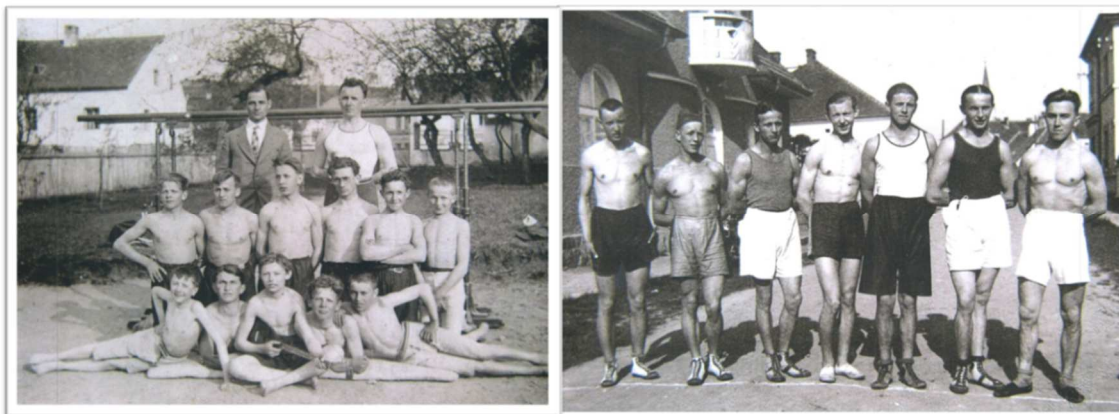
⁴⁸ Jihočeská jednota, 19. 4. 1940.

Obrázek 7. Fotbalové družstvo SK Podkleťan Křemže dne 16. března roku 1941 na hřišti v Holubově. Zcela vlevo stojí učitel Jaroslav Matuška. Soukromý archiv Jiřiny Kalkušové.

Pro sokolskou jednotu klidném a prosperujícím období, přišel dne 13. dubna 1941 rozpouštěcí a zabavovací úřední příkaz, a ještě téhož dne byl její veškerý majetek zabaven ve prospěch Německé říše. I přes zákaz činnosti českých spolků a organizací se scházeli ve velké většině stejní lidé a dále pokračovali ve své činnosti. Byl založen klub volejbalu a klub ledního hokeje pod společným názvem Podkleťan Křemže. Pod tímto názvem byla sehrána řada přátelských, ale i soutěžních utkání. Během války byli popraveni tři členové Sokola Křemže, mezi nimi učitel základní školy Josef Kubeš. Den před odvoláním stanného práva si pro něj přijelo gestapo do místní školy, a ještě ten večer byl popraven v Táboře. Další dva členové Tomáš Frojda jeho syn František, byli popraveni spolu se šesti obyvateli Krásetína⁴⁹

⁴⁹ Bárta, J., Daněk, V., Hořejší, Z., Linha, J., & Nejedlý, F. (1994). *Z dějin Křemežska*. Křemže: Obecní úřad Křemže.

Obrázek 8. Na fotografii vlevo je družstvo dorostu na letním cvičišti na Doubku, vlevo nahoře stojí tehdejší náčelník TJ Sokol Křemže Bedřich Čížek. Na fotografii vpravo je u sokolovny ve Křemži zachyceno několik účastníků běžeckého závodu organizovaného křemežskou sokolskou jednotou. Obě fotografie jsou pořízeny před druhou světovou válkou. Kronika TJ Sokol Křemže.

Výstavba sokolovny

Tělocvičná jednota Sokol ve Křemži měla od počátku snahu, aby mohla v co nejkratší době vystavět vlastní budovu, v níž by mohla nerušeně cvičit a pořádat besídky, schůze a jiné aktivity. K této snaze ji nutila i okolnost, že byla jednota nucena vykonávat veškerou činnost v najatých hostinských místnostech, zpočátku u Františka Švarce, později v hostinci Vojtěcha Stanky (hostinec stával na náměstí ve Křemži v místech, kde je nyní prodejna Jednoty Coop).⁵⁰ Tyto prostory však nevyhovovaly z hlediska bezpečnostního ani zdravotního a nebylo zde místo pro uložení cvičebního náradí. V tu dobu měla tělocvičná jednota více než 200 členů.⁵¹

Obrázek 9. Na fotografiích z roku 1926 jsou zdokumentovány práce při výstavbě křemežské sokolovny. Vlevo připravují dělníci železné traverzy k osazení, vpravo jsou zachyceny ženy, které pomáhají připravovat stavební materiál. Kronika TJ Sokol Křemže.

⁵⁰ Smutek, J. (1938). *Výroční brožura 25 let založení Sokola ve Křemži.*

⁵¹ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

Kromě finančních prostředků na pořízení nejnútnejšího tělocvičného náčiní sháněla jednota také prostředky na zakoupení stavebního pozemku. V roce 1921, ještě před parcelací velkostatků, zakoupila jednota od ředitelství schwarzenberského panství v Českém Krumlově rozsáhlý pozemek ve Křemži zvaný na Doubku o výměře 6 956 m² za 3 867,- Kč. Pozemek byl členy jednoty oplocen, urovnán a vzniklo zde letní cvičiště, na němž se pak každoročně konaly sokolské dny, župní sjezdy, hasičské a jiné slavnosti. Veškeré tyto akce přinášely jednotě každoročně slušný příjem pro fond ke stavbě sokolovny.⁵²

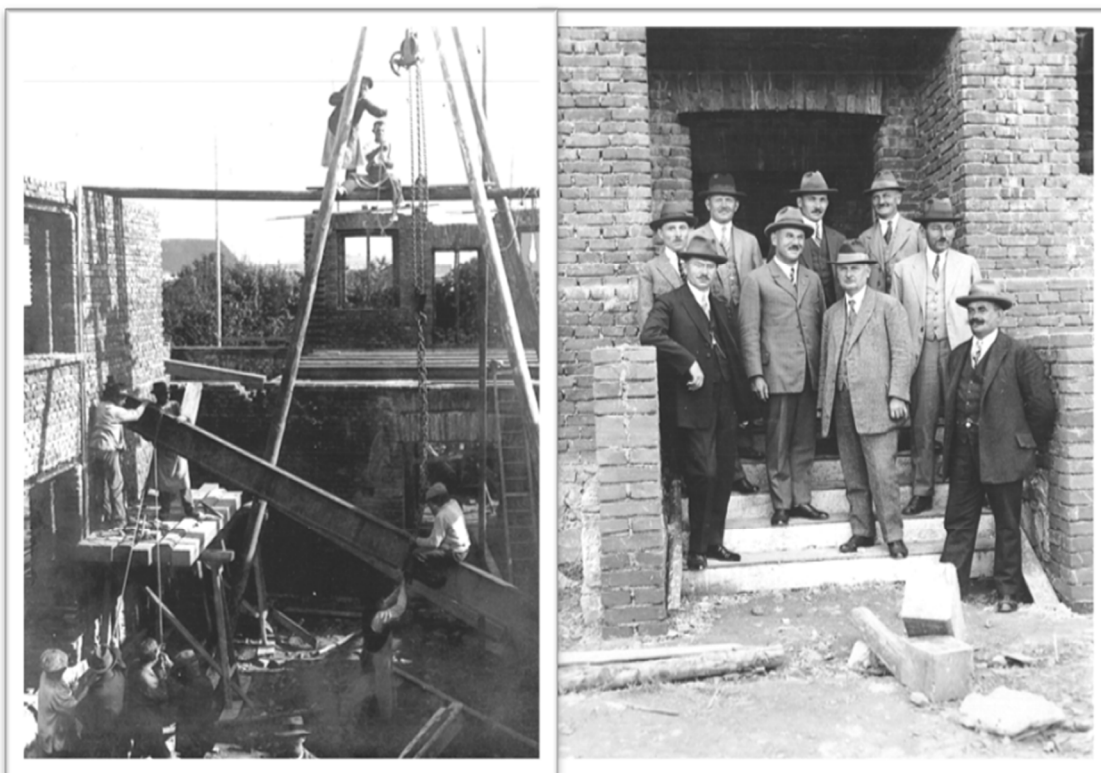

Obrázek 10. Na fotografiích z roku 1926 jsou zdokumentovány práce při výstavbě sokolovny ve Křemži. Vlevo koňský povoz přivážející materiál, vpravo zednické práce a přeprava stavebního materiálu. Kronika TJ Sokol Křemže.

Mezi členy byla také zavedena dobrovolná daň ve prospěch stavebního fondu sokolovny, která do konce roku 1927 vynesla přes 10 000,- Kč. Úspěšným a vytrvalým střádáním se podařilo jednotě za dobu svého trvání od roku 1913 získat do stavebního fondu 62 000,- Kč a mohla pomýšlet na stavbu vlastní budovy.⁵³

⁵² Věstník sokolské župy Husovy, 1. 6. 1925.

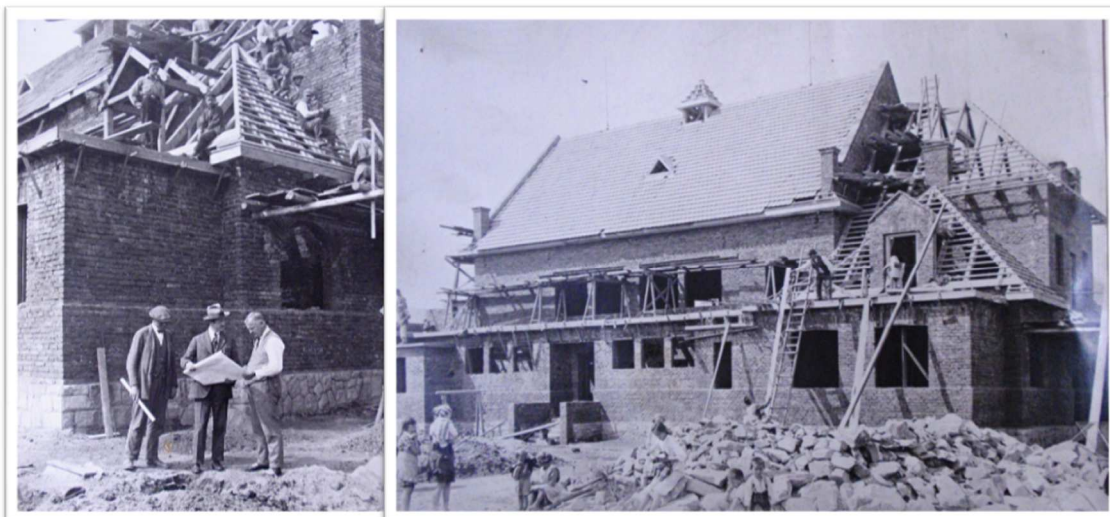
⁵³ Smutek, J. (1938). *Výroční brožura 25 let založení Sokola ve Křemži*.

Obrázek 11. Na snímcích z roku 1926 jsou při stavbě sokolovny ve Křemži zachyceni vlevo dělníci, kteří pomocí kladky zdvihají železnou traverzu, vpravo jsou členové stavebního výboru TJ Sokol Křemže. Kronika TJ Sokol Křemže.

Bratr doktor Václav Mašek prodal na stavbu sokolovny parcelu na Tržišti ve Křemži o výměře 1 535 m² za 10 300,- Kč s možností bezúročné splátky na 10 let. Na valné hromadě dne 25. ledna 1925 byl zvolen zvláštní stavební odbor složený z bratrů starosty Šimečka, Františka Skláře, Františka Diviše, Vojtěcha Herála, Josefa Růžičky, Františka Cábý, Rajmunda Kropáčka, Václava Dítka, bratra Hruběše a stavitele Františka Bohatého z Holubova. O zhotovení stavebních plánů požádal stavební odbor architekta Chocholu z Českých Budějovic a architekta Pražáka z Prahy. Během prázdnin roku 1925 však navštívil Křemežsko rodák inženýr architekt Hynek Schneider, profesor na státní průmyslové škole v Jaroměři, a dozvěděl se o záměru postavit sokolovnu. Sám oslovil stavební odbor s nabídkou bezplatého zhotovení plánu na stavbu sokolovny. Tato nabídka byla s povděkem přijata a v krátké době byl plán sokolovny hotov. Sokolovna byla navržena v moderním slohu s praktickým rozdělením místností – sál, byt, výborovna, knihovna, kabiny pro biograf.⁵⁴

⁵⁴ Věstník sokolské župy Husovy, 1. 1. 1929.

Obrázek 12. Na snímcích z roku 1926 jsou při stavbě křemežské sokolovny zachyceni na snímku vlevo stavaři se stavebními plány, na snímku vpravo je dokončována střecha sokolovny. Kronika TJ Sokol Křemže.

Návrh byl schválen Českou obcí sokolskou a valná hromada schválila na schůzi 23. ledna 1926 započítí stavby. Stavebnímu odboru pak nastaly starosti se sháněním potřebného materiálu ke stavbě, zadáváním práce jednotlivým řemeslníkům a zajištěním úvěru. Pro všechny členy Sokola byla stanovena čtrnáctidenní pracovní povinnost a členové, kteří vlastnili povozy, měli bezplatně přivážet stavební materiál.⁵⁵ Rozpočet pro stavbu a stavební dozor prováděl stavitel František Bohatý z Holubova. Dřevo na zhotovení stavby střechy bylo zpracováno na parní pile bratra Fišera ve Mříči. Zdejší ochotnický spolek Smil daroval jednotě sokolské nastřádaný obnos 6 000,- Kč, za který bylo pořízeno divadelní jeviště. Oficiální otevření sokolovny bylo 14. srpna 1927, ale první film Okovy byl promítán již 3. dubna 1927.⁵⁶

⁵⁵ Věstník sokolské župy Husovy, 5. 3. 1934.

⁵⁶ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

Obrázek 13. Na fotografii vlevo jsou zachyceny dokončovací práce na stavbě křemežské sokolovny v roce 1927. Vpravo je plakát vydaný ke slavnostem pořádaným k otevření sokolovny ve Křemži dne 14. srpna 1927. Kronika TJ Sokol Křemže.

Náklady na stavbu a vybavení sokolovny dosáhly částky 283 230,- Kč. Sokolovna sloužila v období první republiky nejen k cvičení a promítání filmů, ale také k pořádání přednášek, plesů a hraní divadla. Po výstavbě sokolovny se ochotnický spolek Smil sloučil s křemežským Sokolem a tím jednota získala i divadelní soubor a pěvecký kroužek. Průběh sokolské stavby zdokumentoval fotografickými snímky učitel Bednář z Českých Budějovic.⁵⁷

Obrázek 14. Fotografie dokončené stavby křemežské sokolovny v roce 1927, vlevo v pozadí je část Blanského lesa. Kronika TJ Sokol Křemže.

⁵⁷ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže.*

5.2 Tělovýchovná jednota Orel ve Křemži

V roce 1920 byla z podnětu římskokatolických duchovních založena Tělocvičná jednota Orel. Tato organizace vznikla v našich zemích z potřeby navázat na křesťanské národní tradice a uplatňovat je a prosazovat ve své činnosti. Byla určena převážně pro příslušníky římskokatolické církve, s kterou místní orelské jednoty spolupracovaly.

Dne 17. října 1920 se v kaplance místní fary za účasti 49 přítomných uskutečnila ustavující schůze Tělocvičné jednoty Orel ve Křemži. Nově vzniklá jednota měla 80 členů. Prvním starostou byl František Zajíček, Jan Janeš jednatelem, Marie Bednářová pokladní, František Domin náčelníkem, Františka Jenneová náčelní. Spolkovou místností se stal hostinec u Šebestů. Činnost křemežského Orla byla po celou dobu existence velmi všestranná a bohatá. Ke cvičení byla vedena školní mládež a dorost, byly pořádány pravidelné orelské dny, veřejná tělovýchovná vystoupení a místní sjezdy. V srpnu roku 1923 uspořádali Orlové první veřejné cvičení, na kterém se představilo 30 žáků, 20 žákyň, 9 dorostenců, 8 dorostenek 10 mužů a 11 žen. Ke konci roku 1923 měla jednota 118člennou základnu, podnikala časté výlety na Klet, Dívčí kámen a do Českého Krumlova. Pro jednotu neúnavně pracoval děkan Jan Blahoslav a kaplan Antonín Komrska.⁵⁸

Orel také pořádal přednášky pro veřejnost, mikulášské zábavy, plesy a nacvičoval divadelní představení. Za sezónu předvedl ochotnický soubor Orla zpravidla tři představení. Zpočátku byl místem jejich činnosti hostinec u Šebestů, později se ochotníci přemístili do větších prostor do hostince u Linhoušků. Poslední divadelní představení se odehrálo v sále u Stožických. V období největšího rozkvětu bylo v jednotě kromě dorostu 85 činných členů a 40 přispívajících členů. Kromě základny ve Křemži měla jednota pobočky ve Chmelné, Rojšíně a Brloze. Smutným jevem této doby byla nesnášenlivost a rivalita mezi členy Orla a Sokola, především kvůli náboženskému vyznání.⁵⁹

⁵⁸ Komrska, A. (1935). Památník jednoty Čsl. Orla v Křemži. V *Divadlo v naší Jednotě*.

⁵⁹ Bárta, J., Daněk, V., Hořejší, Z., Linha, J., & Nejedlý, F. (1994). *Z dějin Křemežska*. Křemže: Obecní úřad Křemže.

Činnost Orla ve Křemži musela být během německé okupace ukončena a po válce ji nebylo možno obnovit kvůli komunistickému režimu. Majetek, např. zařízení jeviště s kulisami, hodnotná knihovna a orelský prapor, pořízený a svěcený v roce 1930, byl za německé okupace Orlu ponechán, ale komunistický režim pak jednotě majetek zabavil. Po pádu komunismu se Orel v Křemži znovuzaložení nedočkal.⁶⁰

Činnost Orla ve Křemži dokládá článek, který vyšel dne 17. ledna roku 1941 v periodickém tisku Jihočeská jednota v rubrice Orelstvo: „...I. Lyžařské přebory Jihočeské orelské župy J. V. Jirsíka konají se v neděli dne 26. ledna t. r. v Křemži s tímto pořadem: 26. ledna v 8 hod. ráno společná mše sv. v kostele u sv. Anny v Českých Budějovicích. V 9.30 hod. zahájení přeborů v Jirsíkově národním domě. V 11.07 hod. společný odjezd z hlavního nádraží do Křemže. Ve 13 hod. sjezd mužů, žen a dorostu na „Chlumečku“. V 16.00 hod. běh mužů na 8 km, ženy a dorost na 4 km. V 18 hod. slavnostní ukončení přeborů, rozdání cen, prohlášení vítězů v hostinci u Stožických v Křemži. - Přihlášky nejpozději do 24. ledna 1941. Slosování 24. ledna v Jirsíkově národním domě v Budějovicích...“⁶¹ Vzhledem k tomu, že pořadatele zaskočila obleva, přinesly noviny kromě opakované zprávy o konání přeborů i upozornění: „...V případě stálé oblevy odkládají se přebory na 7. února 1941 s týmž pořadem. Přihlášené jednoty budou včas o případném odložení vyrozuměny...“⁶² Další upozornění následovalo 31. ledna: „...odloženo pro nepříznivé počasí na dobu pozdější a to na 16. únor 1941...“⁶³ Obleva tehdy trvala dlouho a závody se pravděpodobně neuskutečnily.

5.3 Cyklistika v Křemežské kotlině

I když vyjíždka cyklisty na Kleť asi nebyla v minulosti zcela běžná, tu a tam se s ní některý návštěvník pochlubil zápisem v pamětních knihách na vrcholu, jako například 1. května 1929 skupina čtyř cyklistů z Českých Budějovic na cestovních kolech značky Premiér.⁶⁴

⁶⁰ Zpravodaj Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obce Křemže*.

⁶¹ Věstník sokolské župy Husovy, 1. 12. 1920.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Bárta, J. (2011). *Kleť – milovaná hora*. České Budějovice.

5.4 Tenis v Holubově a ve Křemži

Po Holubově se tenis začal hrát i ve Křemži. V kronice obce Křemže popisující události roku 1934 je i věta: „...*Na sokolském cvičišti na Doubku zřízen byl tenisový dvorec, čímž byl splněn dávný sen sportu milovné mládeže v Křemži...*“⁶⁵ Na jiném místě kronikář píše, jak četné zápasy nejen v tenisu, ale i ve volejbalu značně popularizují Křemži.⁶⁶

Ve Křemži byl založen tenisový odbor při TJ Sokol Křemže v roce 1935. Na Doubku, na Dvorci Jindry Schwarzingera, pojmenovaném po předčasně zemřelém synovi ředitele školy, sehráli křemežští zahajovací utkání. Prohráli sice 2:3, ale Budějovický Sokol I. měl již zkušené družstvo a pro Křemži byl tento výsledek povzbuzením.⁶⁷ Své zápasy vyhrál Zdeněk Šimeček a Karel Trost. Čtyřhru, ve které hrál s Trostem Josef Bárta, a další dvouhry prohráli.⁶⁸

Od roku 1935 do května 1939 sehrál tenisový odbor Sokola Křemže přes 130 zápasů, z nichž asi 65 vyhrál, 57 prohrál a 4 zápasy zůstaly nedohrané nebo skončily nerozhodně. Nejúspěšnějšími hráči byli v té době bratři Zdeněk a Jiří Šimečkovi, Standa Jakubec, Karel Trost a Josef Bárta a dále v křemežském týmu působili Čestmír Buriánek, Vinda Sklář, farář církve československé Novotný, Petr Schneider a Václav Novák. Z žen pak Božena Čížková, Libuše Lánová a paní Stožická.⁶⁹

Za protektorátu činnost tenistů stagnovala a omezila se jen na zápasy mezi členy odboru. To bylo způsobeno zrušením Sokola a nasazením většiny jeho členů na práce v říši.⁷⁰

5.5 Lyžování v Křemežské kotlině

V březnu roku 1922 vyšel v sokolském věstníku článek *Sokol – lyžař*. Autor upozorňuje na to, že: „...*České Budějovice mají svůj čilý Český skiklub, v němž jest*

⁶⁵ *Kronika obce Křemže*. (2006).

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Vaněček, J. (2008). *Bílý vzpomínání*. Český Krumlov.

⁶⁸ Věstník sokolské župy Husovy, 1. 10. 1935.

⁶⁹ Zpravodaj Křemežsko (1994). *Informační měsíčník obce Křemže*.

⁷⁰ Zpravodaj Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obce Křemže*.

*sdružena řada Sokolů, mužů i žen...*⁷¹ Dále se vyjadřuje v tom smyslu, že některé jednoty Jihočeské župy Husovy mají příhodné podmínky pro pěstování tohoto sportu a bylo by dobré, aby se lyže staly cvičebním nářadím jejich členů. Mezi vhodná místa pro lyžování radí autor článku i Kletě. Uvádí řadu potěšení, které přináší jízda na lyžích a uzavírá článek slovy: „...*Jest přáním naším, aby byly známy i každému Sokolu...*“⁷² Autorem článku je František Skřivánek, bratr sokol, funkcionář Klubu československých turistů (KČST) v Českých Budějovicích, autor řady novinových článků s turistickou a lyžařskou tematikou ve 20. a 30. letech minulého století.⁷³

V roce 1923 převzal funkci náčelníka Tělocvičné jednoty Sokol Křemže pan Škáva, účetní na pile ve Mříči, který byl aktivním sportovcem a rozšířil činnost Sokola o další sportovní odbornosti včetně lyžování. Prvními propagátory lyžování byli bratři Pokorní z Krásetína, kteří od roku 1922 vyráběli podomácku lyže. Lyžařskou organizovanou činnost v Sokole započal Josef Špán v roce 1924, kdy s Tomášem Šimečkem v jeho kolářské dílně začali vyrábět zájemcům jasanové lyže. Jasanu bylo dostatek v prostoru Kletě, takže se lyžařský sport na Křemežsku rychle rozšířil. V té době začala firma Fiedler v Českých Budějovicích se strojovou výrobou lyží a saní, čímž napomohla rychlému rozvoji zimních sportů.⁷⁴

⁷¹ Věstník sokolské župy Husovy, 15. 4. 1913.

⁷² Věstník sokolské župy Husovy, 1. 3. 1922.

⁷³ Bárta, J. (2011). *Kletě – milovaná hora*. České Budějovice.

⁷⁴ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže*.

Obrázek 15. Na fotografii pózuji členové lyžařského odboru TJ Sokol Křemže. Snímek je pořízen na počátku 40. let 20. století na dolním Podlazi. Zleva J. Špán, Z. Hořejší, J. Šimeček, další v řadě je neidentifikován, K. Zimmermann, Z. Šimeček, Brejcha, poslední v řadě je neidentifikován. Soukromý archiv Marie Bártové.

Přání bratra Skřivánka se začalo pomalu naplňovat. V první zprávě lyžařského odboru za rok 1928 uvádí jeho vedoucí František Podhrázký kromě jiného, že v župě pěstovalo lyžařství 10 jednot, včetně té křemežské.⁷⁵

I. župní lyžařské závody v běhu na lyžích se konaly 13. ledna roku 1929. Závodu v Prachaticích, jehož start i cíl byl před Národním domem na náměstí, se zúčastnili i dva členové křemežské jednoty. František Zimmermann se umístil mezi dorostenci na 11. místě a Josef Špán mezi začátečníky na 5. místě.⁷⁶ Podle druhé zprávy župního odboru za rok 1929 měl lyžařský odbor jednoty ve Křemži 7 mužů, 5 žen, 3 dorostence, 3 dorostenky a 6 žáků.⁷⁷ Lyžařským závodem v Prachaticích se začala éra sportu, který se pro Křemži stal na dlouhou dobu tím nejtýpčtějším a později, v době poválečné, i neúspěšnějším ve spojení s brannými disciplínami. Pod názvem Sokolovský závod branné zdatnosti se běhal závod, který se dá označit za předchůdce dnešního biatlonu.

⁷⁵ Věstník sokolské župy Husovy, 1. 3. 1929.

⁷⁶ Věstník sokolské župy Husovy, 1. 1. 1929.

⁷⁷ Věstník sokolské župy Husovy, 1. 3. 1930.

II. župní závody byly naplánovány na 26. ledna roku 1930 opět do Prachatic.⁷⁸
Pro nedostatek sněhu byly přeloženy na 16. února 1930.⁷⁹

V listopadu roku 1931 zveřejnil František Podhrázký zprávu pod titulkem „Lyžařům.“ Kromě různých zpráv k nadcházející sezóně je zde i informace: „...*Naše III. župní lyžařské závody budou se konati v Křemži 24. ledna 1932. Bližší propoalice budou jednotám rozeslány...*“⁸⁰ Termín závodů byl pro nepříznivé podmínky odložen, ale závody se nakonec nekonalý ani v odloženém termínu.

III. ročník závodů župy Husovy se uskutečnil až 29. ledna 1933 v Křemži a na Kleti. Hlavní kategorii mužů na 12 km vyhrál Jaroslav Churáň z Prachatic, křemežský František Španinger obsadil 4. místo. V dorostenecké kategorii vyhrál domácí Ryba a na 5. místě skončil Sklář. Křemežským závodníkům se dařilo i v žákovských kategoriích, ve kterých obsadili první místa Jakubec a Rybová, dále skončil druhý V. Sklář a na třetím místě doběhl Č. Buriánek. „Závody pečlivě připravila Křemže v krásné krajině za příznivých sněhových poměrů. Závodům přítomen byl župní náčelník br. B. Brož.“⁸¹ V té době měl místní lyžařský odbor již 10 mužů, 9 žen, 6 dorostenců, 8 žáků a 5 žaček.⁸² Od roku 1933 bylo vzhledem k dobrým sněhovým podmínkám uspořádáno křemežským lyžařským oddílem mnoho lyžařských závodů se startem přímo na náměstí ve Křemži nebo u sokolovny.⁸³

⁷⁸ Jihočeské Listy, 25. 1. 1930.

⁷⁹ Jihočeské Listy, 12. 2. 1930.

⁸⁰ Věstník sokolské župy Husovy, 10. 11. 1931.

⁸¹ Věstník sokolské župy Husovy, 1. 2. 1933.

⁸² Věstník sokolské župy Husovy, 25. 2. 1932.

⁸³ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže.*

Obrázek 16. Na fotografii vlevo jsou členové lyžařského odboru TJ Sokol Křemže, na fotografiích vpravo jsou zachyceny lyžařské závody pořádané křemežskou jednotou, jejichž start i cíl byl u sokolovny ve Křemži. Obě fotografie pocházejí z počátku 40. let 20. století. Kronika TJ Sokol Křemže.

Dne 4. února 1934 se uskutečnily v Prachaticích I. lyžařské závody sokolské oblasti Šumava, kterých se zúčastnily všechny šumavské župy. Mezi reprezentanty župy Husovy byl zařazen i křemežský závodník Španinger. Startoval v disciplíně, pro Křemži neobvyklé, sjezdu na 3 km. Přesto, že tato jednota se vždy věnovala výhradně běhu, nevedl si vůbec špatně, skončil mezi více než 20 startujícími na 9. místě.⁸⁴

Česká obec sokolská (ČOS) se začátkem zimní sezóny rozhodla, že se nestane členem svazu lyžařů. Požádala, aby její lyžaři byli členy pouze lyžařských odborů, nikoliv svazu lyžařů.⁸⁵

IV. ročníku lyžařských závodů župy Husovy, konaného koncem ledna 1935 v Nových Hradech, se křemežští závodníci nezúčastnili.⁸⁶ Pro špatné sněhové podmínky

⁸⁴ Věstník sokolské župy Husovy, 5. 3. 1934.

⁸⁵ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

⁸⁶ Věstník sokolské župy Husovy, 7. 3. 1935.

se v některých sezónách nepovedlo župní závody uskutečnit. Začátkem roku 1936 zahájil činnost lyžařský odbor i v Brloze.⁸⁷

Dne 19. ledna roku 1941 byla Křemže již podruhé pověřena uspořádáním župních závodů. Byl to VII. ročník závodů župy Husovy. Za výborných sněhových podmínek se závodů zúčastnilo 71 závodníků a závodnic všech věkových kategorií. Start i cíl byl v blízkosti budovy sokolovny. Fandit přišly početné řady diváků. Křemežská jednota využila výhodu účasti na domácí půdě, což je zřejmé z výsledků závodů. Téměř ve všech věkových kategoriích se mezi prvními třemi závodníky umístil alespoň jeden domácí. V hlavní kategorii mužů na 10 km jim patřila dokonce všechna tři první místa. Zvítězil již zkušený František Zimmermann před Františkem Blažkem a Jiřím Brůžkem. Úspěšní byli i mladí, začínající závodníci. V kategorii dorostenek skončila na třetím místě Marie Paclíková. Dorostenec Zdeněk Hořejší vyhrál svou kategorii před Květoslavem Zimmermannem, mladším bratrem vítěze hlavního závodu. Dařilo se i nejmladším, mezi žáky doběhl na prvním místě Jaroslav Mičan a Jan Vitek skončil třetí.⁸⁸

V dubnu roku 1941 zakázala protektorátní vláda činnost Sokola. Nejlepší křemežští závodníci, bratři František a Květoslav Zimmermannovi, přešli nejdříve do českobudějovického lyžařského klubu Brouk a Babka (společnost provozující v tehdejší Československu síť obchodních domů) a později do Skiklubu České Budějovice. Ostatní sportovci se po zákazu Sokola věnovali více kolektivním sportům např. volejbalu, kopané a hokeji. Řada jich však zůstala lyžařskému sportu věrná, neboť zimy v létech 1941–1943 byly bohaté na sníh a teploty klesaly hluboko pod nulu. V době protektorátu byl prostor Kletě okupován a náhradou se stal prostor Kluku a Křemežských luk tzv. Podlazi na severozápadní straně Kletě.⁸⁹

V Jihočeské jednotě ze dne 6. ledna roku 1939 se uvádí: „...*Na Kletě samotnou je přístup jen z Krumlova, neboť němečtí celníci se strany Krásetína nedovolují na Kletě*

⁸⁷ Věstník sokolské župy Husovy, 2. 1. 1936.

⁸⁸ Jihočeské Listy, 22. 1. 1941.

⁸⁹ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže*.

*přístup. Ovšem, to nepřichází vůbec v úvahu, neboť český lyžař se pro letošní rok jakýchkoliv zájezdů do ciziny, i té nejbližší dobrovolně zřekl....*⁹⁰

Němečtí lyžaři nebyli prostorem omezeni tak, jako lyžaři čeští. Roku 1940 byl původní Skiklub Budweis v čele s dlouholetým předsedou Hansem Stegmanem začleněn jako Fachschaft Schillauf do Nationalsozialistische Turngemeinde Budweis (NSTG), což byl protektorátní německý sportovní klub. Lyžování tím získalo postavení branného sportu a lyžařský výcvik organizovala i armáda. Protektorátního německého sportovního klubu se v mnohem menší míře týkaly rekvizice lyžařského materiálu pro potřeby wehrmachtu. Němečtí lyžaři mohli využívat i prostory za hranicemi protektorátu, ačkoli na začátku války nebyl výstup na vrchol Kletě samozřejmostí ani pro Němce. K největším akcím se řadily masově branné lyžařské dny. Mezi ně patřil i Kreisschisonntag (Krajská lyžařská neděle) pořádaný 11. února roku 1940 na Kleti. Krajská lyžařská neděle byla organizována pro všechny věkové kategorie jako největší masově branné zimní cvičení obyvatelstva. Účast byla povinná pro všechny lyžující členy organizací začleněných do NSTG. Povinná byla i účast všech 160 přihlášených na předvečerním shromáždění v tělocvičně Německého domu (dnešní Slávie) v Českých Budějovicích, kde proběhlo losování. Závodníci obdrželi startovní čísla, byli seznámeni s tratí sjezdu a dalšími informacemi. Obvyklé startovní se nevybíralo. Ranní vlak dopravil účastníky z Českých Budějovic do Adolfova. Trať závodu vedla z vrcholku Kletě až na volné louky nad Krásetínem. Celá akce se nesla v nacistickém duchu, nechyběla vlajka s hákovým křížem a sborový zpěv písně *Unter der Fahne schreiten wir* (Pochodujeme pod vlajkou).⁹¹

5.6 Volejbal v Křemežské kotlině

V rámci sokolského dne 9. července 1933 bylo ve Křemži sehráno několik zápasů v odbíjené. Jednalo se zřejmě spíše o ukázkou této hry přítomným divákům. Střetli se např. muži Sokola Křemže s muži Sokola Brloh s výsledkem 2:1, ženy Sokola Český Krumlov a ženy Sokola Mladé 2:1, ale také byl odehrán zápas mezi dorostenci

⁹⁰ Večerní České slovo, 26. 9. 1943.

⁹¹ Bárta, J. (2011). *Kletě – milovaná hora*. České Budějovice.

Sokola Křemže a ženami Sokola Český Krumlov. V tomto zápase zvítězili výsledkem 2:1 mladíci z Křemže.⁹²

Na jaře roku 1934 se začal křemežský volejbal připravovat na zápasy s okolními jednotami. Organizací zápasů byl pověřen Jinřich Schwarzinger.⁹³ Vzpomínka pana Josefa Bárty: „...Na volejbal se vždy v úterý a pátek před sokolským cvičením scházela parta starších, byli to: Kotaška (hodinář od Sklářů, který ostatní volejbal naučil), Franta Španinger, Karel Valda, Jan Pařízek, Franta Mejzlík, Vašek Hruběš z Chlumu, Petr Plánský ze Stupné, Bedřich Šafařík st., Pepík Honetšlegr z Holubovského mlýna, Heřman (syn nájemce statku z Korosek, přijížděl na motorce), někdy také hrál Jirka Divišů nebo Richard Veselý. Když někdo do počtu chyběl, někteří z nás žáků zaskakovali. Hrával také Jindra Schwarzinger, syn ředitele školy, ale ten nejčastěji soudcoval...“

Přeboru I. okrsku ve volejbalu se koncem března roku 1935 zúčastnily kromě domácí Křemže také České Budějovice I, Brloh, Český Krumlov a jako host Kamenný Újezd z II. okrsku.

Volejbal se hrál i při sokolském dnu v červenci roku 1935 za účasti družstev Brloha, Českého Krumlova, Kamenného Újezdu a domácí Křemže. Dne 15. září 1935 pořádala jednota Brloh turnaj za účasti pěti družstev z Brloha, Křemže, Českých Budějovic I, Českého Krumlova a Netolic. Vítězem turnaje se stali hráči Českého Krumlova.⁹⁴

V roce 1938 se hrál u sokolovny i první dorostenecký turnaj, kterého se zúčastnilo šest družstev. Vítězem se stalo reálné gymnasium České Budějovice, Křemže skončila na druhém místě. Pan Josef Bárta vyprávěl: „...byl to „memoriál“ zemřelého kamaráda Jindry Schwarzingera. To jsme stále až do zrušení Sokola hráli jako Sokol Křemže. Tento těsně předválečný a pak válečný čas byl pro nás nejslavnější dobou. Jezdili jsme hrát do Brloha, Zlaté Koruny, Boršova, Dubného a na četné turnaje do Č. Budějovic, Velešína, Protivína, Čakova i jinam. Jezdili jsme na kolech, ale pokud se

⁹² Kronika TJ Sokol Křemže.

⁹³ Věstník sokolské župy Husovy, 2. 5. 1934.

⁹⁴ Věstník sokolské župy Husovy, 1. 10. 1935.

Věrovi Sklářů podařilo půjčit od „tatíčka“ auto, jelo nás vždy alespoň osm, ač auto bylo čtyřsedadlové...“⁹⁵

Dne 24. srpna 1941 se Křemže zúčastnila turnaje o pohár bratra V. Dítka (poslance z Krásotína) v Čakově, v němž s převahou vyhrál Střížov a Křemže, se stejným ziskem bodů jako druhé družstvo WOS Č. Budějovice, skončila třetí z 11 zúčastněných družstev. O rok později 19. července 1942 se na stejném hřišti uskutečnil kvalifikační turnaj o postup do jihočeského mistrovství. Z důvodu nařízení o rozpuštění Sokola nastoupila Křemže už jako Podkleťan. Turnaj sedmi družstev vyhrála a porazila i I. družstvo V. O. Mifa České Budějovice, které tehdy jižním Čechám jasně dominovalo. Krátce nato dne 9. srpna roku 1942 Křemže odehrála turnaj v Protivíně za účasti nejlepších družstev jižních Čech včetně mistrovského I. družstva V. O. Mifa České Budějovice. Tentokrát se vítězem stala Mifa, Podkleťan Křemže se umístil v osmičlenné tabulce na druhém místě.⁹⁶

Obrázek 17. Členové volejbalového družstva Podkleťan Křemže v roce 1942. Z levé strany stojí smečaři Josef Bárta, Jaroslav Matuška, Jula Skála a nahrávači Zdeněk Šimeček, Standa Jakubec a František Severa. Fotografie převzata ze Zpravodaje Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obce Křemže.*

⁹⁵ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže.*

⁹⁶ Večerní České slovo, 26. 9. 1943.

Dne 3. října roku 1942 se družstvo Podkleťanu účastnilo mistrovství Českých Budějovic na čtyřech hřištích Jednoty Orel na Střeleckém ostrově. Na turnaji hrál i tehdejší mistr protektorátu Viktorie Plzeň. Podkleťan, zařazený do jedné ze třech tříčlenných skupin, vyhrál utkání s Mifou České Budějovice, ale podlehl Radbuze Plzeň a Slávii Tábor a do dalších bojů nepostoupil.⁹⁷

5.7 Fotbal v Holubově a ve Křemži

Fotbal v Holubově

V kronice Družstevního mlýna v Holubově je v zápisu připomínající rok 1938 věta: „...V tomto roce zřídil fotbalový klub v Holubově u Holubovského rybníka fotbalové hřiště nákladem asi 2.000,- Kč...“⁹⁸

Fotbal se v té době v Holubově již hrál, ale jeho vyznavači byli odkázáni k tomu, aby svoji oblíbenou hru provozovali na hasičském cvičišti naproti školní budově.⁹⁹ Fotbalový klub v čele s prvním předsedou Václavem Kuchyňkou využil problémů, které se v roce 1963 vyskytly v souvislosti s pracemi na odbahnění obecního rybníka.¹⁰⁰ Práce s odbahněním se protahovaly a hrozilo, že rybník bude vypuštěný téměř tři roky, čímž by vznikly obci značné škody. Obec uzavřela s fotbalovým klubem smlouvu na dokončení odbahnění rybníka. Klub tak získal finanční prostředky na výstavbu vlastního fotbalového hřiště na východním břehu právě odbahněného rybníka.

Mezi hlavní iniciátory vzniku oficiálního fotbalového klubu v Holubově patřili Rudolf Puffer, Ladislav Roh, Josef Novotný a Milan Hager.¹⁰¹ V červnu roku 1942 byl Sportovní klub (SK) Holubov přijat za člena Českého svazu fotbalového. Jeho nejčastějším soupeřem bylo mužstvo ze sousední Křemže.¹⁰²

Fotbal ve Křemži

Křemežský kronikář ve svém vzpomínání týkající se fotbalu uvádí: „Ve Křemži fotbalisté neměli na růžích ustláno. Sokol se fotbalem nezabýval a jeho velkým

⁹⁷ Večerní České slovo, 26. 9. 1943.

⁹⁸ Kronika Družstevního mlýna v Holubově, str. 152.

⁹⁹ Hasičská kronika obce Holubov.

¹⁰⁰ Pamětní kniha Holubov, str. 132.

¹⁰¹ Marxt, J. (21. 6 2019). Rozhovor. (J. Bárta, Tazatel).

¹⁰² Jihočeská jednota, 26. 6. 1942.

nepřítelem byl ředitel místní školy Schwarzingler, proslulý výrokiem: „*Vy budete tak dlouho kopat, až se zakopáte.*“¹⁰³

Navzdory nepříznivým okolnostem se zájemci o fotbalovou hru přece jen prosadili. Svědčí o tom novinový článek z roku 1941.¹⁰⁴

Obrázek 18. Fotografie z 16. března 1941 na hřišti v Holubově u rybníka ze zápasu SK Holubov – SK Podkleťan Křemže s výsledkem 4:10. Na snímku vlevo jsou hráči SK Podkleťan Křemže, vpravo hráči obou týmů. Jihočeská jednota 21. 3. 1941.

Svůj první zápas sehrál nově založený sportovní klub SK Podkleťan Křemže koncem zimy 1940/1941 dne 16. března v Holubově na rozbláceném hřišti po tajícím sněhu. Křemže tehdy porazila domácí 10:4 (5:2). Autor zprávy z utkání zvláště pochválil útočníka, křemežského učitele Matušku, autora čtyř gólů. Za domácí dvakrát skóroval Rudolf Puffer. Zájemců o místo v sestavě měli oba kluby tolik, že hlavnímu utkání předcházela souboj druhých mužstev s výsledkem 1:1. Křemže v té době vlastní hřiště neměla a Holubov jí tak poskytoval domácí prostředí pro několik přátelských utkání. Podle dochovaných fotografií se dá zjistit, že v sestavě se často opakovala i jména úspěšných křemežských hokejistů, třeba již zmíněný učitel Matuška, J. Brůžek, F. Trapl, Zd. Hořejší a další.¹⁰⁵

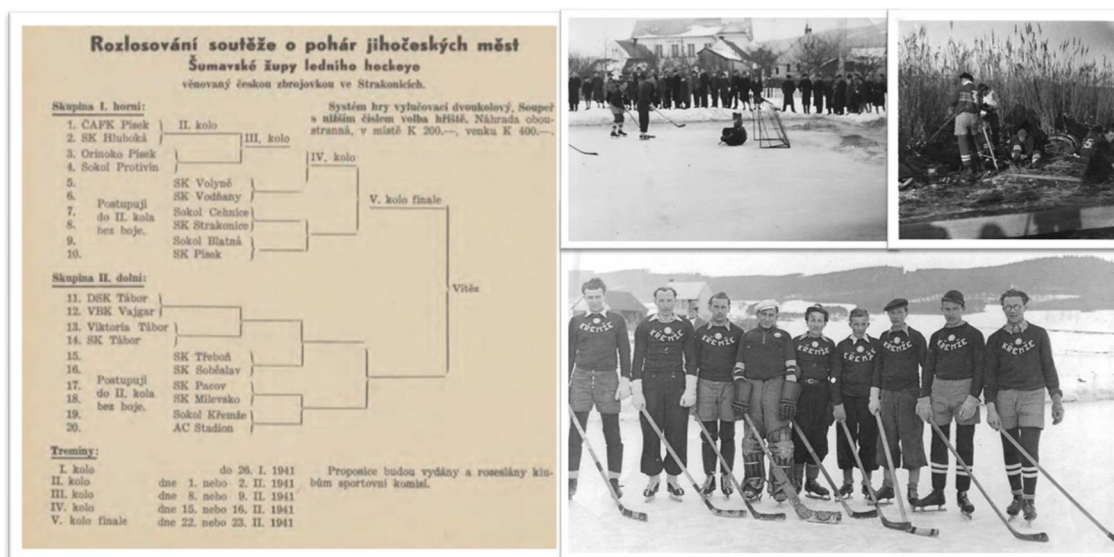
¹⁰³ Jihočeská jednota, 21. 3. 1941.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Tamtéž.

5.8 Hokej ve Křemži

Za začátky hokeje ve Křemži je možné považovat asi polovinu třicátých let dvacátého století. Vyprávění přímého aktéra Josefa Barty zachytil křemežský kronikář František Sarauer.¹⁰⁶

Obrázek 19. Vlevo schéma rozlosování Mistrovství Šumavské župy ledního hokeje z Jihočeského sportovního týdeníku v roce 1940, kterého se zúčastilo hokejové družstvo Sokol Křemže. Z propozic tohoto turnaje: „...Domácí klub jest povinen nejdéle 4 dny před konáním mistrovského zápasu svému soupeři oznámiti místo hřiště a šatny. Soupeř jest povinen domácímu klubu oznámiti barvu dresů a kdy a čím přijede...“ Vítězem turnaje se tehdy stal AC Stadion Budějovice, který se tímto vítězstvím kvalifikoval do bojů o postup do ligy. Fotografie vpravo jsou z počátku 40. let 20. století ze Starostenského rybníka, na kterém se hrál hokej. Dole na fotografii zleva Forst, F. Zimmermann, J. Matuška, Č. Buriánek, J. Klimeš, J. Velíšek, K. Zimmermann, Z. Šimeček, J. Bárta. Vlevo schéma převzato z Jihočeského sportovního týdeníku vydaného v roce 1940. Vpravo soukromý archiv Marie Bártové.

Pan Bárta vyprávěl o tom, jak se ještě jako žáci v letech 1933–1934 scházeli na zamrzlém rybníku Blatec (dnes Starostenský rybník). Jeden z přítomných rozdělil hromadu tehdy velice vzácných hokejek, které musely vydržet i několik let, na dva díly, a tím byla určena dvě družstva, která nastoupila proti sobě. Čtyři kameny stačily k tomu, aby se daly vyznačit dvě branky, a tak kluci pohybující se na bruslích, tzv. šlajfkách, začali dávat svoje první hokejové góly. Když si po pár letech mysleli, že už to umí, pozvali si na křemežský led družstvo ze Šindlových Dvůrů. Výstroj soupeřů sice nebyla o nic lepší než domácích, ale měli alespoň stejné bundy. Podstatný rozdíl byl ale v tom, že na jejich botách byly pevně přidělané nože. Výsledek jejich prvního

¹⁰⁶ Kronika obce Křemže. (2006).

opravdového zápasu 1:20 byl zdrcující. Museli se ještě hodně učit, a hlavně šetřit na pořádné brusle.¹⁰⁷

Obrázek 20. V zimní sezóně 1940/1941 se mužstvo Sokola Křemže zúčastnilo kromě mistrovských zápasů i nové soutěže o pohár jihočeských měst Šumavské župy ledního hokeje. Dne 13. února roku 1941 se Sokol Křemže představil na ledě slepého ramene Malše v Českých Budějovicích. V rozhodujícím utkání prohrál s týmem Sokola České Budějovice I 5:3. Družstvo Českých Budějovic I se tak stalo prvním vítězem Sokolské župy Husovy. Budova vpravo je dnešní Hotel Klika a v pozadí je vidět mlýn, dnes Hotel Budweis. Pod stojícími hráči Českých Budějovic klečí hráči Sokola Křemže. Zleva F. Zimmermann, Matuška, Bárta, Buriánek, K. Zimmermann, Forst, Klimeš, Velíšek, Z. Šimeček, Roh. Soukromý archiv Radima Znachora.

Stačilo však jen pár let a několik přátelských utkání a o křemežských hokejistech se začínalo vědět. Roku 1941 přinesly noviny krátký článek s názvem: „...Hockey v Křemži. Hockeyové mužstvo Sokola Křemže hraje letos první rok v hockeyovém mistrovství II. třídy a vede si dobře. Přesto, že se mužstvo skládá vesměs z mladých hráčů, starají se již vedoucí o dobré doplňky a nové posily. Ustavili proto nejenom mužstvo dorostenecké, ale i žákovské ...“¹⁰⁸ Ve zmíněné sezóně si křemežští vedli skutečně dobře. V mistrovském zápasu budějovického okrsku byli poraženi výsledkem 6:4 na ledě budějovického AC Stadionu II. za klášterem¹⁰⁹, když se o branky

¹⁰⁷ *Kronika obce Křemže.* (2006).

¹⁰⁸ Jihočeská jednota, 4. 2. 1941.

¹⁰⁹ Jihočeská jednota, 21. 1. 1941.

budějovického mužstva podělili takoví známí hráči, jakými byli Bonuš, který skóroval 3x, Macelis 2x a šestý gól dal hráč Cvach. V prosinci Křemže prohrála doma s Hlubokou 2:4 a porážku jí oplátila 14. ledna 1941 stejným poměrem 4:2 v Hluboké. Mužstvo bylo mezi vítězi pěti okrsků vážným kandidátem na kvalifikaci do I. třídy,¹¹⁰ ale únorová obleva již kvalifikaci neumožnila.¹¹¹

Obrázek 21. Fotografie vlevo je z 25. prosince 1940, kdy hokejové mužstvo Sokola Křemže, účastník II. třídy krajského přeboru, sehrálo vítězný přípravný zápas s mužstvem Poříčí (dnešní Boršov) s výsledkem 6:2. Utkání se uskutečnilo na ledě zamrzlé Vltavy, jak dokládá železniční most v Boršově v pozadí. Z levé strany Č. Buriánek, K. Zimmermann, J. Bárta, M. Brejcha, Z. Šimeček, F. Zimmermann, J. Klimeš, V. Roh, J. Velíšek. Snímek vpravo byl vyfotografován 12. ledna roku 1941, kdy proběhlo odvetné utkání křemežského družstva proti družstvu Hluboké a tři týdny starou porážku oplátilo stejným poměrem 4:2. Hrací plocha byla tenkrát připravena na ledě zamrzlé řeky Vltavy na Hluboké. Zleva F. Zimmermann, rozhodčí utkání, J. Bárta, učitelé J. Matuška a Forst, Z. Šimeček, J. Klimeš. Vpředu J. Velíšek, Č. Buriánek a V. Roh. Vlevo Jihočeský sportovní týdeník 1940, vpravo soukromý archiv Marie Bártové.

Kromě skutečně dobrých výsledků v mistrovské soutěži uspěli hráči Sokola Křemže i v soutěži o pohár Sokolské župy Husovy.¹¹² Dne 13. ledna 1941 mužstvo prohrálo 5:3 až v samotném finále se Sokolem I. České Budějovice na ledě Stadionu „Za klášterem“. Před 300 diváky skóroval za Křemži dvakrát Matuška a jednou Bárta.

Základ mužstva tvořili Josef Bárta, Zdeněk Šimeček, učitelé Matuška a Forst, brankář Čeněk Buriánek, Jiří Klimeš, Josef Velíšek, Vladimír Roh a František Zimmermann. Později k nim přibyli Květoslav Zimmermann, Miloš Brejcha, Jiří Brůžek a další. Když byl brankář Buriánek totálně nasazen na práci v Německé říši, nahradil ho Trajer z Chlumu. Hrací plocha byla ohraničena prkny opírajícími se o sněhové mantinely. Hráči se převlékali v domě na břehu rybníka u spoluhráče Zdeňka Šimečka, syna místního starosty. Dresy šila švadlena a nadšená sokolka Marie Husarová.

¹¹⁰ Jihočeská jednota, 17. 1. 1941.

¹¹¹ Jihočeská jednota, 28. 2. 1941.

¹¹² Jihočeská jednota, 17. 1. 1941.

V té době měl Podkleťan Křemže i družstvo záložní a družstvo žáků, kteří: „...v četných utkáních i s budějovickými kluby dokázali, že jsou nadějí křemežského hockeye, jehož úroveň rok od roku stoupá. Dostavují se tak výsledky svědomité práce a snahy dostat se mezi nejlepší mužstva kraje...“¹¹³

Obrázek 22. Hokejisté Podkleťanu Křemže v dubnu 1941. Zleva Velíšek, Klimeš, F. Zimmermann, Buriánek, K. Zimmermann, Bárta, Z. Šimeček. Poté, co byla zakázána činnost České obce sokolské, přesunuli se sokolové do sportovních klubů. Hokejisté ze Křemže se přejmenovali na Podkleťan Křemže, jak je vidět na dresu brankáře Čestmíra Buriánka. Soukromý archiv Marie Bártové.

Poté, co byla zakázána činnost Sokola, mužstvo se přejmenovalo na Podkleťan Křemže a dále pokračovalo ve své činnosti. Vedli si tak dobře, že válečná léta patřila k vrcholnému období křemežského hokeje.

5.9 Jezdeckví v Křemežské kotlině

Na jaře roku 1934, kdy byl náčelníkem Sokola Křemže bratr Bedřich Čížek, za jehož náčelnictví vzniklo při TJ Sokol nejvíce sportovních odborů, byl založen jezdecký odbor. K založení přispěla náhoda – na podzim roku 1933 se vrátil z vojny domů pan

¹¹³ Věstník České slovo, 26. 9. 1943.

Šebesta z Chlumu se zkušenostmi četaře od dragounského pluku z Klatov. Pod jeho vedením se od jara do zimy zúčastňovalo vždy v neděli odpoledne 8–10 jezdců výcviku na 56 koních. V létě roku 1935 byl založen v Sokole oddíl tenisu a od podzimu se na cvičišti, kde byla jízdárna, začal budovat tenisový kurt. Tím výcvik skončil, ale jezdecký oddíl při Sokole ve Křemži zůstal ještě dva roky.¹¹⁴

5.10 Stolní tenis ve Křemži

Na jaře roku 1934 zakoupila křemežská jednota náčiní k provozování stolního tenisu. Vznikl nový oddíl, který se z malého počtu zájemců rozrostl na třicet členů. Aby jednota zvýšila zájem o tento sport, uspořádala vylučovací turnaj.¹¹⁵

5.11 Horolezectví v Křemežské kotlině

Počátky horolezectví v Čechách sahají do roku 1924, kdy byl založen Klub Alpistů Československa. Jen sedm let poté na jaře roku 1931 se jako součást Skiklubu České Budějovice utvořila horolezecká odbočka, která do vínku dostala od již tehdy zkušeného horolezce pana Beránka první horolezecké lano. „...V létě učinil diplomovaný vůdce klubu českých alpistů Vašek Myšák několik kursů základního lezení na „Leitersteinech“ na Kleti, za značné účasti...“¹¹⁶

Kromě Čechů měli zásluhu na propagaci horolezectví i krumlovští Němci, kteří před válkou zlézali skály na Kleti.¹¹⁷

¹¹⁴ Zpravodaj Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹¹⁵ Věstník sokolské župy Husovy, 2. 5. 1934.

¹¹⁶ Jihočeský sportovní týdeník, 1931.

¹¹⁷ Bárta, J. (2011). *Kleť – milovaná hora*. České Budějovice.

6 Historie tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině mezi roky 1945 a 1989

6.1 Tělovýchovná jednota Sokol Křemže

Po květnovém osvobození v roce 1945 se jednota jen těžko vzpamatovávala ze škod napáchaných v době protektorátu. Seznam členů byl vyvěšen na obecní veřejně přístupné tabuli ve Křemži, aby bylo možné vznést námitky proti členství těch, kteří během německé okupace vystupovali protivlastenecky. Během války bylo odcizeno 146 000,- Kč a po válce vráceno pouhých 40 000,- Kč. Zpočátku musela být všechna cvičení Sokola pořádána venku, protože byla v sokolovně umístěna americká armáda. K prosinci roku 1945 vykazovala jednota pouze 88 členů z toho 66 mužů a 22 žen. V roce 1946 už měl Sokol 118 členů z toho 77 mužů a 41 žen.¹¹⁸

Obrázek 23. Po druhé světové válce založila Marie Husarová (na fotografii vlevo dole) v rámci Sokola Křemže krojovanou družinu. Její členky se roku 1948 zúčastnily Vsesokolského sletu v Praze a předvedly doudlebské tance. Soukromý archiv Boženy Krausové.

Roku 1947 byla rozdělena cvičení na několik kategorií. Muži cvičili 3x týdně, ženy 2x týdně s muži a 1x samostatně. Dorost 2x týdně a žáci 1x týdně. V jednotě bylo 81 mužů a 44 žen, celkem tedy měla 125 členů. Divadelní odbor jednoty nacvičoval hru Guyana od Olgy Scheinplugové. V roce 1948 byl majetek Sokola vyvlastněn a převeden

¹¹⁸ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

pod Československý svaz tělesné výchovy a sportu (ČSTV).¹¹⁹ V té době byl starostou jednoty pan učitel Jiří Pokorný.¹²⁰

Obrázek 24. Fotografie pochází z 19. 6. 1948 ze Staroměstského náměstí v Praze, kdy se v hlavním městě konal Vsesokolský slet. Vlevo dole stojí F. Zimmermann, O. Hořejší, J. Žák, R. Znamenáček, J. Krška, další tři se nepodařilo identifikovat, P. Hořejší, Václav Paclík a cvičitel Vlč. Z horní řady se podařilo identifikovat pouze tři – první zleva Janeš, třetí Jiří Cába, šestý Zdeněk Cába. Soukromý archiv Jana Žáka.

Dne 15. dubna 1950 byla provedena veřejná cvičební hodina, která přilákala neobyčejně velké množství obecnstva. Ve stejném roce byl uspořádán i střelecký závod u Rozsypu v Českém Krumlově za účasti křemežských závodníků, kteří získali 17 diplomů a 8 věcných cen. První místo získal ve dvou kategoriích Bedřich Šafařík st. ze Křemže.¹²¹

¹¹⁹ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

¹²⁰ Jiří Pokorný (1916–1992). Patří k nejvýraznějším osobnostem křemežského sportu. Rozvíjel talent mnoha mladých sportovců např. Jana Žáka nebo Růženy Voběrkové (roz. Bínové), ale zároveň i těch, kteří byli orientováni do oblasti umělecké jako např. Ada Doško, pozdější proslulý hudebník, dirigent a skladatel dechové hudby. Před nástupem do křemežské základní školy učil v okolí Českých Budějovic, na Prachaticku a Kaplicku. Ve Křemži učil nejčastěji tělesnou výchovu a češtinu. Mimo školu vedl sportovní a divadelní kroužky pro děti. Dlouhých třicet let také zastával, i s krátkou pauzou kvůli nesouhlasu s politickou situací, funkci starosty křemežské jednoty.

¹²¹ Žák, J. (2019). Soukromý archiv.

V lyžařských závodech ve Vysokých Tatrách a v Banské Bystrici reprezentovali Křemži Zimmermann a Houška.¹²²

V roce 1950 se ve Křemži uskutečnilo mnoho různých závodů, kromě běžeckých např. i závody v pomalé jízdě na kole v klikaté dráze nebo závody ve střelbě z armádních vzduchovek na figuríny nebo do kruhového terče.¹²³

V roce 1951 měl Sokol 141 členů v oddílech všeobecné přípravy, lehké atletiky, cyklistiky, plavání, odbíjené, stolního tenisu a lyžování. V tomto roce také odstoupil z funkce starosty TJ Sokol Křemže Jiří Pokorný.¹²⁴

Nově zvoleným starostou se stal František Čásenský. Ve stejném roce proběhlo sloučení křemežské jednoty se závodní jednotou Artypa. Vznikl nový název Závodní sokolská jednota Podkleťan Holubov – Křemže.¹²⁵

Koncem roku byla založena organizace Svazarm (Svaz pro spolupráci s armádou). Členem Svazarmu se mohl stát každý československý občan starší 14 let. Po založení Svazarmu došlo ke vzájemnému prolínání sportu s brannou výchovou. Účast na Dukelském závodě branné zdatnosti (DZBZ), Sokolovském závodě branné zdatnosti (SZBZ) a dalších přinesla úspěchy několika generacím sportovců z Křemežské kotliny. Na okresní i krajské úrovni i na mistrovstvích republiky zaznamenali řadu úspěchů.¹²⁶

V roce 1952 museli členové Podkleťanu, v rámci budování socialismu na vesnici, odpracovat pro Jednotné zemědělské družstvo 150 brigádnických hodin při výstavě kravína.¹²⁷ K tradičním oddílům přibýly i další – gorodky (ruská společenská hra), kuželník a dětské závody a zábavy. Veškerá aktivita jednoty byla pod dohledem Místního akčního výboru Národní fronty, který měl za úkol řídit politickou výchovu občanů. V roce 1953 byl zvolen starostou jednoty František Zimmermann, který kromě této funkce vedl oddíl lyžování. V tomto roce jednota pořádala především závody

¹²² Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ Žák, J. (2019). Soukromý archiv.

¹²⁷ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

v běhu na lyžích a v přespolním běhu a pořádala cvičení na přípravu spartakiády. V roce 1956 dosáhl oddíl turistiky, který byl do té doby provozován spíše rekreačně, prvních úspěchů. Nejlépe jednotu reprezentovali sportovci z oddílu lyžování, naopak oddíly jako odbíjená a plavání, zůstaly za očekáváním. Roku 1957 se rozrostl oddíl základní tělesné výchovy pod vedením Jana Zimmermanna a Jany Troupové a měl v té době 80 členů, nárůst zaznamenal i oddíl turistiky s 62 členy. Nově vznikla Horská služba. Její členové měli za povinnost poskytovat první pomoc, udržovat sportovní a odbornou zdatnost, za sezónu musel každý člen odsloužit 80 hodin. Roku 1959 trénovali členové jednoty na spartakiádu. Předsedou byl opět zvolen pan učitel Jiří Pokorný.¹²⁸

V roce 1965 musela být sokolovna předána do majetku místního národního výboru (MNV) protože Tělovýchovná jednota neměla dostatek financí k jejímu udržování.¹²⁹

V roce 1968 byl bývalými členy Sokola při schůzi tělovýchovné jednoty podán návrh na opětné ustavení Československé obce sokolské v Křemži. Ze zápisu schůze: *„...členové výboru projevují ochotu domluvit se s představiteli ČOS. Vítáme nadšení starých členů Sokola a jejich snahu o zapojení do současného tělovýchovného hnutí. Trváme však nadále na své příslušnosti k ČSTV. Uvědomujeme si, že bez materiální podpory a vybavení nemůže v současné době žádná tělovýchovná organizace existovat. Jsme toho názoru, že by bylo nesmyslné v tak malé obci, jakou je Křemže, tříštit tělovýchovné hnutí a zakládat novou organizaci. Vždyť „Sokol“ existuje v naší obci prakticky dodnes, i když pod hlavičkou ČSTV. Pracují zde i jeho bývalí členové, kteří dodnes vykonávají různé funkce a jsou ochotni rozumnou dohodou se členy zakládajícího výboru Sokola vyřešit sporné otázky...“¹³⁰*

Dne 10. února 1969 se po událostech roku 1968 sešel výbor tělovýchovné jednoty Křemže, kde se předseda Jiří Pokorný vracel k událostem uplynulého roku, který přinesl tolik převratných změn. Hodnotil situaci, do níž se dostaly oba naše národy následkem srpnového obsazení naší republiky spojeneckými vojsky a vyjadřoval

¹²⁸ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ Tamtéž.

víru a naději v uchování jednoty celého národa, navzdory nepřátelským snahám tuto jednotu narušit. Slova předsedy Jiřího Pokorného: „...*Jen zdravý a morálně silný člověk může pokračovat v prosazování ideálů a myšlenek ledna 1968. Proto je třeba navazovat na všechny dobré tradice sokolského hnutí, neskládat ruce v klín a bojovat za uskutečnění všeho pokrokového...*“¹³¹

V roce 1972 bylo bez svolení Tělovýchovné jednoty cvičiště na Doubku neoprávněně rozparcelováno a prodáno zájemcům o stavební parcely. Členové jednoty proti tomuto kroku protestovali, předseda Jiří Pokorný jednal s předsedou MNV a dosáhl toho, že v následujícím roce byly na tomto místě postaveny místo domů tenisové kurty.¹³²

Po roce 1980 měla jednota oddíl lyžování, tenisu, badmintonu, ledního hokeje a základů tělesné výchovy. V roce 1985 byl zvolen novým starostou František Zeman, který vystřídal dlouholetého starostu Jiřího Pokorného. V tu dobu bylo v 8 oddílech zhruba 280 členů.¹³³

Obrázek 25. Vystoupení spartakiádních cvičenců v roce 1985 na hřišti před základní školou ve Křemži. Soukromý archiv Ivany Troupové.

¹³¹ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

¹³² Tamtéž.

¹³³ Tamtéž.

6.2 Lyžování v Křemežské kotlině

Po druhé světové válce nastal obrovský rozvoj sportu co do počtu sportovců, tak rozvíjejících se druhů sportovních odvětví. V závodním lyžování došlo k úzké specializaci a vznikly lyžařské disciplíny jako sjezd, slalom, běh, branné závody na lyžích se střelbou a hodem granátu na cíl a orientační závod s mapou a buzolou. S rozvojem lyžařského sportu a zimní turistiky rostla snaha vyhovět těm, kteří měli o zimní sporty zájem, proto býval při dobrých sněhových podmínkách vypravován o nedělích z Českých Budějovic zvláštní vlak, který odvážel lyžaře na Šumavu.¹³⁴

Nejslavnější éra křemežského oddílu lyžování spadala do doby, kdy byl starostou Sokola učitel tělocviku Jiří Pokorný a práci trenéra křemežských lyžařů zastával František Zimmermann. Členové oddílu pod jeho vedením obvykle absolvovali za zimu 8–10 závodů v rámci okresního a krajského přeboru, z kterého se mnohdy probjovali až na mistrovství republiky v těchto disciplínách – hladkých běh na 18 km, SZBZ na 12 km a orientační závod na nejméně 15 km.¹³⁵

Obrázek 26. Na fotografii vlevo František Zimmermann v závodě Jihočeské župy konaném na Kleti v lednu roku 1947. Uprostřed Jan Žák na bližší nespecikovaných lyžařských závodech. Vpravo symbolický snímek dvou nejlepších běžců v historii křemežského lyžování. Trenér a jeho žák. Dvačtyřicetiletý František Zimmermann a sedmnáctiletý Jan Žák v roce 1954. Soukromý archiv Jana Žáka.

Několik křemežských lyžařů se úspěšně zapojilo do Sportovních her mládeže (SHM) v tzv. sektorových závodech, podle toho, v jakém oboru byli zaměstnáni.

¹³⁴ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹³⁵ Zpravodaj Křemežsko (1997). *Informační měsíčník obce Křemže*.

Konkrétně Jan Blažek v oboru energetiky, Jan Zimmermann v oboru chemie a Stanislav Troup v oboru potravinářství. Všem třem se podařilo ze svých kategorií postoupit až do závěrečného tzv. mezisektorového finále ve Špindlerově Mlýně.¹³⁶

V roce 1951 byla vrcholem sezóny účast šesti závodníků, jako reprezentantů kraje, na mistrovství Československé republiky (ČSR) v Krkonoších. Nejlepšího umístění dosáhl dorostenec Jan Zimmermann v běhu na 10 km, který doběhl na 20. místě a František Zimmermann jako nejstarší člen výpravy doběhl na 26. místě v běhu na 50 km. V roce 1952 se několik závodníků dostalo do celostátního finále DZBZ v Liberci.¹³⁷

Nejúspěšnějším křemežským závodníkem byl v té době Jan Žák.¹³⁸ Již jako dorostenec vyhrál mistrovství republiky a později trávil vojnu na lyžích v Dukle Liberec. Po skončení vojenské služby závodil 5 let za státní reprezentaci. Lyžování se věnoval i po skončení závodní kariéry a působil jako trenér mládeže na různých úrovních. Na přelomu 80. a 90. let minulého století se stal na několik let trenérem reprezentace juniorek ve Slovinsku.¹³⁹

Závodníky křemežského Sokola, kteří se také dostali do liberecké Dukly, byli Jiří Lán a Bedřich Šafařík ml.¹⁴⁰ V liberecké Dukle byli soustředěni především perspektivní závodníci, kteří měli šanci dostat se do národní reprezentace.¹⁴¹

¹³⁶ Žák, J. (2019). Soukromý archiv.

¹³⁷ Maňhalová, M. (2019). Soukromý archiv.

¹³⁸ Jan Žák (*1937) Prvního lyžařského závodu se zúčastnil v roce 1947 ve Křemži. Díky základní tělesné výchově, kterou absolvovali všichni členové jednoty Sokol Křemže, se mu dařilo kromě lyžování i v cyklistice, orientačních a branných závodech, přespolním běhu a v lehkotletických disciplínách. Ještě před dokončením středoškolského studia v Českých Budějovicích byl po několika vítězstvích v dorostenecké kategorii a třetím místě na Mistrovství ČSSR juniorů členem juniorské reprezentace. Po studiu v Českých Budějovicích se nakrátko přemístil do Českých závodů motocyklových ve Strakonici, odkud narukoval do Dukly Liberec, tam se po výborných výsledcích dostal do reprezentačního družstva mužů. Roku 1961 se zúčastnil vůbec prvního oficiálního závodu v biatlonu v Čechách, po kterém se stal členem nově vznikajícího reprezentačního týmu biatlonu. Po skončení kariéry se věnoval trénování mládeže ve Strakonici, kde se stal předsedou oddílu. Do Strakonice se mu podařilo přivést v té době ještě neznámou Kateřinu Neumannovou a nastartovat tak její úspěšnou kariéru. V roce 1989 přijal nabídku k trénování ze Slovinska (tehdy ještě část bývalé Jugoslávie), kde později vedl reprezentaci juniorek a v roce 1992 se podíval i na zimní olympijské hry konané v Albertville. Úspěšně vedl i Tadeju Brankovič, která se zúčastnila 4x olympijských her a Vesnu Fabjan, která byla třetí v běžeckém sprintu na OH v Soči roku 2014.

¹³⁹ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹⁴⁰ Bedřich Šafařík ml. (*1946) a Jiří Lán (*1947). Odchovanci Františka Zimmermanna a Jiřího Pokorného. Již jako žáci a posléze i v dalších věkových kategoriích získali několik vítězství na krajské

Výborných výsledků dosahoval Jan Zimmermann z Chluma. Jako dorostenec startoval v letech 1948–1952 na mistrovstvích republiky, kde se umíšťoval mezi 5. a 10. místem, v mužské kategorii navázal na předchozí dobré výsledky a v letech 1954–1958 startoval několikrát v Krkonoších a v Tatrách s umístěním okolo 10. místa.¹⁴²

Dobré jméno křemežského běžeckého lyžování šířili v rámci kraje a nezřídka i na mistrovstvích republiky kromě Františka Zimmermanna a výše zmiňovaných i mnozí další – křemežští Josef Vanda, Gustav Kříž, Marcel Rynda, Věra a Eda Novákovi, Věra a Tomáš Chromých, Pavel Krigar, bratři Jan a Josef Blažkovi z Pasíček, Jan a Marie Houškovi z Chluma, František Hála a Bohumil Ludačka také z Chluma. Z křemežských žen a dorostenek byly velmi úspěšné Marie Krausová, Milena Zimmermannová, Dáša Křížová a Božena Zemanová. Z holubovských lyžařů to byli Jaroslav Šimek, Věra Bártová, Jaroslav Karlíček a Ludmila a Jiří Bártovi.¹⁴³

úrovni v orientačním běhu, DZBZ, SZBZ, bězích na lyžích, biatlonu. V důsledku toho nastoupili oba do armádního týmu Dukla Liberec. Tam jejich sportovní kariéra vyvrcholila řadou úspěchů, nejen v rámci armády, ale i na celorepublikové úrovni. Po konci aktivní kariéry spolupracoval Bedřich Šafařík jako trenér stříelby České reprezentace biatlonu, podílel se na tréninku stříelby Zdeňka Vítka, Ondřeje Moravce, Jaroslava Soukupa a dalších.

¹⁴¹ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ Tamtéž.

Obrázek 27. Na fotografii vlevo Jan Žák na startu mistrovství republiky v roce 1960 ve Špindlerově Mlýně. Na fotografii vpravo Věra Chromá (stojí vlevo) a Lída Bártová, které patřily v polovině 50. let minulého století mezi talenty v běhu na lyžích. Vlevo soukromý archiv Jana Žáka, vpravo soukromý archiv Jiřího Bárty.

V roce 1957 byla na Šumavě založena Horská služba. Čtyři aktivní lyžaři z Křemežska se zúčastnili prvního školení členů Horské služby na Špičáku. Členů Horské služby, kteří se starali o bezpečí turistů a lyžařů v prostoru Kletě, postupně přibývalo.¹⁴⁴

Vzhledem k zájmu o sjezdové lyžování bylo již v roce 1946 rozhodnuto o vybudování sjezdové trati na Kleti.¹⁴⁵

Po vybudování sloužila sjezdová trať především k rekreačnímu lyžování, ale také se zde závodilo. Dne 6. března roku 1955 se tu jel sjezd a obří slalom. Nejúspěšnějším závodníkem byl Matějka ze Strakonice. Ve dnech 10. a 11. března 1956 se na sjezdové trati konal krajský přebor, kterému ve výsledcích kraloval Metelec z Českých Budějovic.¹⁴⁶

¹⁴⁴ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

¹⁴⁵ Bárta, J. (2011). *Kleť – milovaná hora*. České Budějovice.

¹⁴⁶ Bárta, J. (2018–2020). Rozhovor. (J. Fučík, Tazatel).

Za ideálních sněhových podmínek se uskutečnil 25. a 26. ledna 1958 veřejný závod ve slalomu a obřím slalomu. Kromě závodníků z Jihočeského kraje se jej zúčastnili i závodníci Rudé hvězdy Praha. Mimo vítěze Matějky ze Strakonice jsou ve výsledkové listině také známá českobudějovická jména spojená s tímto sportem a kletskou sjezdovkou – Misař, Šartner a Šartnerová, Bradáček, Dupal, Studnička, Lišková, Štumbauerová a další. Slalom o délce 350 m měl 42 branek, obří slalom 35 branek. Ze zmíněných závodů bohužel nemáme k dispozici žádné fotografie. V následujících letech se ve výsledkových listinách krajských přeborů konaných na Kleti objevovala nová jména mladých nadějí sjezdového lyžování v jižních Čechách – Doseděl, Císlar, Štumbauer.¹⁴⁷

Obrázek 28. Vítězové krajského přeboru Jihočeského kraje ve svých věkových kategoriích v obřím slalomu na Kleti 3. března roku 1973. Zleva stojí Jindrová, Šimková, J. Řepová, J. Štumbauer, Weigl, M. Řepová, A. Císlar, Červený, Misařová, další osoby se nepodařilo identifikovat. Jihočeská pravda 1973.

Z důvodu stále se zhoršujících sněhových podmínek a chybějící technice na úpravu trati se závodní činnost přesunula na Kubovu Huť a Zadov. V roce 1949 sokolská župa Husova zimní komise požádala ředitele státních lesů v Českém Krumlově

¹⁴⁷ Bárta, J. (2011). *Kleť – milovaná hora*. České Budějovice.

o povolení vybudovat cvičný lyžařský můstek pod malou Kletí. Jednalo se o můstek s přírodním nájezdem. Vybudováním byl pověřen křemežský lyžařský oddíl, který část potřebných prací provedl, ale pro nevhodný dlouhý dojezd nebyl můstek dobudován.¹⁴⁸

V roce 1956 se členové křemežského lyžařského oddílu podíleli na přípravě Hančova memoriálu, přeboru ČSR v běhu na lyžích na 50 km. Autorem tratí byl František Zimmermann, který měl za úkol připravit tratě odpovídající profilem tratím na mistrovství světa v italské Cortině. Po provedeném průzkumu v prostoru Boubína a Šeravy bylo přikročeno k náročným terénním úpravám.¹⁴⁹

Obrázek 29. Snímky se závodů z krajského přeboru Jihočeského kraje ve sjezdovém lyžování na Kletí v březnu roku 1971. Soukromý archiv Zdeňka Petráše.

Sjezdové tratě a výstaba lyžařských vleků na Kletí

Jak již bylo výše předesláno, bylo vzhledem k zájmu o sjezdové lyžování v roce 1946 rozhodnuto o vybudování sjezdové trati na Kletí. František Zimmermann, který byl v té době župním vedoucím lyžování Československé obce sokolské, zaslal Krajské správě lesů v Českých Budějovicích žádost a plánky zhotovené inženýrem Zochem.

¹⁴⁸ Zpravodaj Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹⁴⁹ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže*.

V témže roce začala skupina sjezdařů z Českých Budějovic, vedená Janem Schrabalem, se svévolným průklestem. Následovalo trestní oznámení, situace okolo vybudování sjezdové trati se zkomplikovala a povolení k vybudování bylo vydáno až v roce 1948.

Členové křemežského lyžařského oddílu začali po vydání povolení s budováním sjezdové trati podle schváleného plánu. Trasa byla postupně rozšířena se souhlasem nadlesního pana Otce. K další úpravě a rozšíření došlo při zavedení vysokého elektrického napětí v prostoru sjezdovky. Vzhledem k náročným úpravám bylo nutné zapojení dalších příznivců sjezdového lyžování z Českých Budějovic a okolí. Křemežští již v prvním roce odpracovali 473 hodin a v dalších letech více než 1 000 hodin. Na sjezdové trati byly vystavěny vleky. Sjezdová trať byla dlouhá 1 200 metrů s výškovým rozdílem 280 metrů.¹⁵⁰

Prvním lyžařským vlekem na této sjezdovce byl vlek lyžařského oddílu TJ Motor České Budějovice. Původní vlek s lanem vedeným po zemi na válečcích byl v provozu od roku 1958. Průkopníky lyžování na Kleti byli pánové Bradáč, Tajrych, Šimek a další. V roce 1964 byl vlek upraven a prodloužen na vrchol Kletě, včetně osvětlení v horní části zvané rukáv. Parametry dodnes stojícího vleku TJ Motor: délka 910 m, převýšení 230 m, rychlost 2,2 m/s.¹⁵¹

Druhým vlekem u sjezdovky na Kleti stavěným v letech 1959–1960 byl vlek oddílu lyžování TJ Pozemní stavby České Budějovice. Byl podobné konstrukce jako vlek TJ Motor, s lanem na podpěrách s ježky a s připojením lyžařů pomocí háčků. V roce 1992 byl provoz vleku ukončen a proběhla jeho částečná likvidace.¹⁵²

Třetím vlekem podél sjezdovky byl vlek TJ Lokomotiva České Budějovice, který byl veden paralelně s vlekem TJ Motor České Budějovice. Na jeho stavbu bylo vydáno stavební povolení v roce 1968. Dokončen a uveden do provozu byl v září 1970. Provozován byl do roku 2007, kdy byla provedena jeho likvidace. Dnešním pozůstatkem je pouze horní strojovna. Část členů TJ Lokomotiva ještě přešla do

¹⁵⁰ Bárta, J. (2011). *Kleť – milovaná hora*. České Budějovice.

¹⁵¹ Mejzlík, J., & Fabián, L. (2019). *Vleky na Kleti. Informace předsedy lyžařského oddílu TJ Motor Č. Budějovice doplněné Janem Mejzlíkem*. České Budějovice.

¹⁵² Tamtéž.

TJ Motor z důvodu užívání vleku, ale po čase jejich činnost zanikla. Tyto tři lyžařské vleky na Kleti využívali převážně členové oddílů a jejich příznivců. Pro veřejnost nikdy nesloužily. Při pohledu dolů ze svahu byly vleky rozmístěny takto – vlek TJ Motor vpravo, za ním pak hlouběji v lese vlek TJ Lokomotiva a na druhé straně vlek TJ Pozemní staveby.¹⁵³

V roce 1966 byla členy lyžařského oddílu vybudována na Podlazi sjezdová trať s vlekem o délce 380 m, která byla později prodloužena na 510 m. Při vhodných sněhových podmínkách sloužila nejen místním, ale i širší veřejnosti a žáci škol zde absolvovali lyžařský výcvik.¹⁵⁴

6.3 Běžecké disciplíny v Křemežské kotlině

Závody branné zdatnosti

Předchůdcem branných závodů v Československu byl Zborovský závod. O tento druh sportu nebyl valný zájem, patrně pro popularitu, kterou si v té době získaly míčové sporty, především fotbal. Po válce, zejména v 50. letech, se díky celostátnímu zájmu o předvojenskou výchovu letní branné závody značně rozšířily po celé republice. Prvního branného závodu se zúčastnili křemežští běžci v Českých Budějovicích v roce 1950. Byl to Markův memoriál, nazvaný po našem válečném letci. Běžel se ze Sokolského ostrova přes Dlouhý most, Čtyři Dvory až na střelnici U hada. Po odstřílení pěti ran z malorážky na terč se běželo zpět, trať měřila 8 km. Na umístění v závodě měl vliv čas a největší počet zásahů. Díky náročné tréninkové přípravě Františka Zimmermanna obsadili jeho svěřenci přední místa.¹⁵⁵

Po založení organizace Svazarm, která se věnovala speciálně přípravě branných a technických sportů, dostaly tyto soutěže název letní branné závody a jejich náplň byla rozšířena o překonávání překážkové dráhy, plavání v závodním úboru s puškou, ošetření raněného, běh v plynové masce na 50 m a hod granátem. V roce 1951 se křemežští závodníci umístili na krajském přeboru v Soběslavi na prvním místě a zúčastnili se v srpnu téhož roku mistrovství republiky v Liberci v těchto sestavách:

¹⁵³ Mejzlík, J., & Fabián, L. (2019). Vleky na Kleti. *Informace předsedy lyžařského oddílu TJ Motor Č. Budějovice doplněné Janem Mejzlíkem*. České Budějovice.

¹⁵⁴ Bárta, J. (2018–2020). Rozhovor. (J. Fučík, Tazatel).

¹⁵⁵ *Kronika TJ Sokol Křemže*.

junioři – Houška, Karlíček, Šimeček, mladší muži do 35 let – Hořejší, Pirný, Troup
a starší muži do 45 let – Zimmermann, Kaňka, Terš.¹⁵⁶

Obrázek 30. Svazarmovská střelnice v meandru Křemžského potoka mezi Křemežským a Beranovým mlýnem. V 50. a 60. letech minulého století bylo toto místo jakýmsi centrem především svazarmovských sportů (SZBZ, DZBZ, Jihočeská motocyklová soutěž), ale i různých jiných sportovních odvětví. Konaly se zde i soutěže hasičských sborů. Zleva sourozenci Ivana a Bedřich Šafaříkovi a trenér střelby, otec Šafařík. Za dalekohledem stojí Jiří Lán, pátou osobu se nepodařilo identifikovat. Soukromý archiv Jiřího Bárty.

V roce 1954 se sestava Zimmermann, Čížek, Hořejší opět probjovala na mistrovství republiky, kde obsadila 6. místo. Trať závodu probíhala v místech bojů o Dukelský průsmyk. Mistrovství republiky na Dukle se z křemežského Sokola zúčastnilo i družstvo žen ve složení Houšková, Marková a Nováková. Nejlepších výsledků na mistrovství republiky dosáhli v roce 1952 starší muži ve složení Zimmermann, Šafařík ml. a Terč, když v Banské Bystrici obsadili 3. místo a v roce 1965 v Nízkých Tatrách pod Chopkem obsadila rovněž 3. místo hlídka starších mužů Svazarmu Křemže ve složení Hořejší, Kříž a Židlický z Tábora. V roce 1961 se běžel závod v polské Zagani. Za národní reprezentaci nastoupila křemežská závodnice Božena

¹⁵⁶ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže*.

Zemanová, která na mezinárodních závodech obsadila s dalšími dvěma Jihočeškami ze Strakonice 2. místo za ženami z NDR a před domácími Polkami.¹⁵⁷

Mistrovských titulů dosáhli v dorostenecké kategorii Jan Žák, Bedřich Šafařík ml. a Jiří Lán. Všichni nastoupili během prezenční vojenské služby do Dukly Liberec.¹⁵⁸

Letní závody branné zdatnosti změnily během času název na Dukelský závod branné zdatnosti a změnila se i náplň závodu. Odpadl běh v masce, plavání, překážková dráha, ošetření raněného a později i hod granátem na cíl. Přibyla jen střelba vestoje. Obě střelby vestoje i vleže byly za minutí terče penalizovány uběhnutím trestného kolečka. Tím se branné závody vrátily ke své původní zimní podobě na lyžích i letní běžecké variantě.¹⁵⁹

Úspěšnými reprezentanty starší generace byli pod vedením Františka Zimmermanna závodníci Josef Vanda, Jan Čížek, Bedřich Šafařík st., Antonín Terš, Zdeněk Hořejší, František Hála, Gustav Kříž. Další generaci pak zastupovali Jan Zimmermann, Jan Houška, bratři Blažkové, Sláva Troup, Vladislav Štindl, Miloslav Sládek, František Šimeček. Z mladších to byli Jan Žák, Bedřich Šafařík ml., Jiří Lán, Eduard Novák a Pavel Krigar. Z žen pak Marie Houšková, Věra Nováková, Dáša Křížová, Dáša Plánská, Božena Zemanová, Libuše Plánská, Božena Krausová a Mila Zimmermannová.¹⁶⁰

Lehká atletika

Na konci druhé světové války byli ve Křemži američtí vojáci, kteří si upravili louku u Křemežského rybníka směrem na Mříč a trénovali zde běh, hod diskem a koulí, a především tu hráli baseball. Má se za to, že došlo i k lehkootletickému utkání Sokola Křemže s reprezentanty Yankee divize.¹⁶¹

Po obnovené činnosti Sokola si atletické disciplíny, především přespolní běhy, získaly značnou oblibu, i když jen jako příprava pro lyžařské závody. Délka přespolních

¹⁵⁷ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže*.

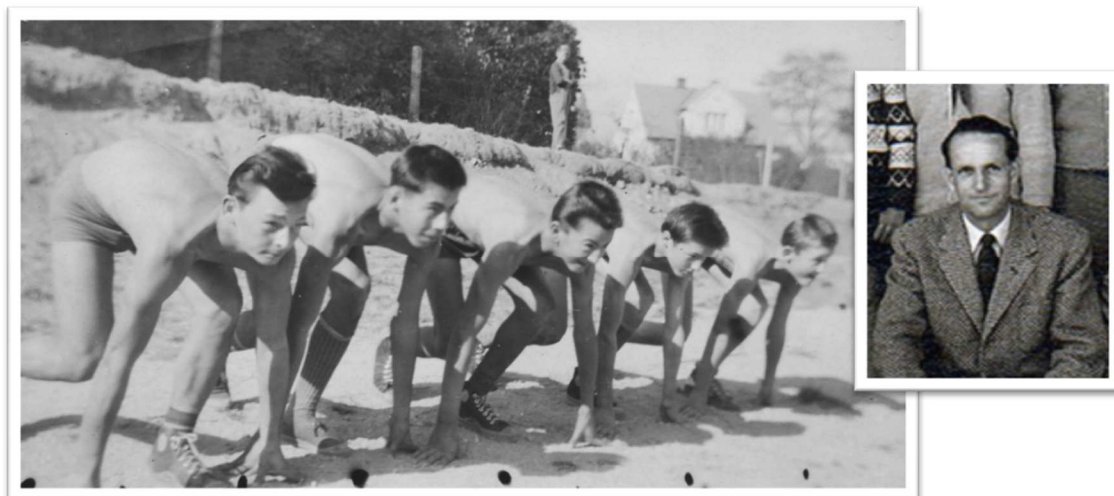
¹⁵⁸ Žák, J. (2019). Soukromý archiv.

¹⁵⁹ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹⁶⁰ Zpravodaj Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹⁶¹ *Kronika TJ Sokol Křemže*.

běhů byla 3 a 5 km nebo 8 a 12 km. V Hluboké nad Vltavou se běhal závod kolem Hluboké na 25 km.¹⁶²

Obrázek 31. Na zadní straně fotografie vlevo je rukou učitele Jiřího Pokorného (na fotografii vpravo), který stejně jako František Zimmermann přivedl ke sportu velké množství školních dětí na křemežsku, napsáno: „...*Družstvo starších chlapců (J. Schönbauer, V. Verner, J. Bárta, J. Melmer, B. Šafařík ml.) pro Mezinárodní lehkooatletický čtyřboj 1959/1960...*“ Soukromý archiv Jiřího Bárty.

Rozvoj atletických disciplín probíhal i mimo sokolskou jednotu ve školní tělovýchově, zásluhou pana učitele Jiřího Pokorného, který dal svým žákům dobré základy. Jeho svěřenci obsazovali v soutěžích přední místa. Záznamy pana učitele Pokorného dokazují, jak se křemežští žáci dokázali v soutěžích prosadit. V květnu roku 1963 obsadila křemežská škola celkově 1. místo v okresním kole přespolního běhu v Brloze. Ve druhém kole olympiády mládeže ve Větrní v červnu téhož roku byla křemežská škola rovněž první v konkurenci 16 škol. Jednotlivé disciplíny – 1. místa – Nekolová – skok vysoký, Kolářová – 60 m běh, Král a Bártová – vrh koulí, Mičan – 300 m běh, Kmochová – 300 m běh a Churan – skok daleký. 2. místa obsadila běžecká štafeta, Neubergerová – 500 m běh a skok daleký, Sarauer – skok daleký, Churan – 50 m běh, Neubauer – skok daleký, Král – 60 m běh a Weis – 300 m běh. V okresním kole atletického víceboje v Českém Krumlově v dubnu roku 1973 obsadila základní škola ve Křemži 2. místo. V dalších letech vyhrála křemežská škola celkem 3x pohár o cenu olympiády a další výčet úspěchů by mohl pokračovat.¹⁶³

¹⁶² Zpravodaj Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹⁶³ Zpravodaj Křemežsko (1996). *Informační měsíčník obce Křemže*.

Orientační běh

Orientační běh má v TJ Křemže dlouholetou tradici. Orientační běžci byli vždy aktivní a na jihu Čech patřili a stále patří k nejlepším. V roce 1967 se pokusili Vladislav Štindl a Václav Zeman dát dohromady kolektiv, který by se specializoval na orientační běh, ale pod hlavičkou stávajícího turistického oddílu. To se podařilo a hned po prvních trénincích se utvořila 10členná parta, která se začala soustavně připravovat na orientační běh. V roce 1968 přibyla práce s žáky, z nichž mnozí u tohoto sportu zůstali.¹⁶⁴

Obrázek 32. Snímek pořídil trenér František Zimmermann na startu orientačního závodu hlídek roku 1953. Místo konání závodu je neznámé. Zleva Pavel Krigar, Jan Žák a Eduard Novák, všichni narozeni roku 1937. Soukromý archiv Jana Žáka.

V roce 1969 byl ustanoven samostatný svaz orientačního běhu. Tímto rozhodnutím byli orientační běžci, organizovaní pod turistickým oddílem, odstaveni na druhou kolej. Propozice a rozpisy dostávali pouze oddíly orientačního běhu. Členové turistického oddílu, kteří se specializovali na orientační běh, se rozhodli založit v rámci TJ Křemže samostatný oddíl orientačního běhu. Prvními členy byli Vladislav Štindl, Vladimír Verner, Vladimír Vít, Zdeněk Šustr, bratři Zdeněk a František Koubovi, bratři

¹⁶⁴ Zpravodaj Křemežsko (2004). *Informační měsíčník obce Křemže*.

Václav a František Weisovi, Antonín Hrubeš, Míla Sládek, Jana Bínová, Jarka Vítová, Marie Šmejkalová. Každým rokem přibývalo závodů, např. v roce 1972 to bylo 15 závodů a v roce 1974 již 28 závodů. Z toho 8 závodů II. ligy družstev, do které členové oddílu orientačního oddílu postoupili vítězstvím v krajské soutěži v roce 1973.¹⁶⁵

V roce 1971 začali členové též s pořádáním závodů. První závod o novou putovní cenu Štít Podkletí se konal jako noční. Ještě další tři ročníky byly nočním orientačním během, další pak již byly denní. Závodem, který členové oddílu taktéž pořádali, byl od 10. ročníku Žižkův palcát, do té doby bylo pořadatelství na Jiskře Český Krumlov. Členové se začali prosazovat na mistrovských závodech v lyžařském orientačním běhu, v denním i nočním běhu – např. v roce 1973 na mistrovství ČSSR se v lyžařském orientačním běhu ve Vrchlabí v kategorii juniorů umístil Jan Trs na 5. místě. V roce 1974 doběhl na mistrovství ČSSR v nočním orientačním běhu v kategorii starších dorostenců na 7. místě Vladimír Vít. V roce 1974 měl oddíl 30 členů, z toho 16 členů závodících v mládežnických kategoriích. V roce 1977 se oddíl opět probojoval do I. národní ligy družstev, současně ostatní členové startovali v národním žebříčku jednotlivců.¹⁶⁶

Protože jsou na orientační závody potřeba speciální podrobné mapy, musel oddíl začít také s jejich tvorbou. Nejvíce jich zmapoval a zpracoval Vladislav Štindl. S pokračujícími lety docházelo k obměně závodníků, ale průměrný počet se stále pohyboval mezi 30–35 členy. O trenérskou a organizační práci se od založení nového oddílu stále staral Vladislav Štindl, který měl II. trenérskou třídu. V oddíle pracoval 1 rozhodčí I. třídy a 8 rozhodčích III. třídy, v oddíle dále působili 4 kartografové III. třídy.¹⁶⁷

Členové oddílu dosahovali výborných výsledků ve všech věkových kategoriích. Např. z mistrovství České socialistické republiky v roce 1980 postoupil v kategorii

¹⁶⁵ Zpravodaj Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ Tamtéž.

mladších dorostenců v lyžařském orientačním běhu Pavel Zimmermann¹⁶⁸ až na mistrovství ČSSR. Od roku 1980 se oddíl začal zúčastňovat vícedenních mezinárodních závodů a ihned si vedl dobře i ve skalnatém terénu Turnovska. V kategorii mladších dorostenců se po pěti etapách umístil Pavel Zimmermann celkově na 6. místě. Vladislav Štindl doběhl v kategorii muži nad 43 let mezi 91 závodníky na 20. místě. Na závodech startovalo průměrně 3 500–4 000 závodníků z celého světa. V roce 1982 na těchto pětidenních závodech slavil největší úspěch své závodní kariéry v kategorii muži nad 43 let Vladislav Štindl. Celkově se umístil na 2. místě.¹⁶⁹

6.4 Fotbal v Holubově a ve Křemži

Fotbal v Holubově

Krátce po ukončení války se fotbal hrál ještě na hřišti u rybníka. Odsun sudetských Němců z Českého Krumlova a následné stěhování některých rodin z Holubovska do uvolněných domů, ale možná především odchod dvou vůdčích osobností, Rudolfa Puffera a Ladislava Roha do emigrace po roce 1948, znamenal na dlouhou dobu konec tohoto sportu ve vesnici pod Kletí. Protože plocha hřiště v těsné blízkosti rybníku byla hodně vlhká, zarůstala pomalu rákosím. Nakonec bylo v místě nejbližší obecní cestě, tam kde byla vlhkost nejmenší, zřízeno hřiště pro rekreační volejbal, které bylo v největší míře využíváno letními hosty, rekreujícími se v létě na březích rybníka. Kabiny fotbalistů, dřevěná bouda u cesty, byly až do roku 1960 využívány pro uskladnění starého papíru a hadrů. Na jejich místě později vyrostly šatny pro hokejové hřiště.¹⁷⁰

¹⁶⁸ Pavel Zimmermann (1964–2014). Rodák z Chlumu byl všestranným sportovcem. Jeho otcem byl Jan Zimmermann, rovněž sportovec, který se svými sportovními výkony zapsal do historie sportu Křemežské kotliny. Pavel Zimmermann sportoval od útlého věku, věnoval se různým sportům, ale jeho hlavní sportovní disciplínou byl běh – vytrvalostní, orientační nebo běh na lyžích. Účastnil se mnoha závodů, řadu z nich také organizoval nebo se na jejich organizaci podílel. Kreslil mapy a hledal pro závody zajímavé tratě. V roce 1998, kdy obnovila svoji činnost Tělocvičná jednota Sokol Křemže, se stal jejím prvním starostou. Působil jako cvičitel dětí v oddílu všestrannosti a vychoval řadu mladých orientačních běžců. Hrál aktivně volejbal na okresní i krajské úrovni. Ke sportování přivedl řadu mladých, významně se podílel na rozvoji jednoty, zejména pak na výstavbě sportovního areálu Němcalka ve Křemži. Na památku Pavla Zimmermanna pořádá jednota každoročně na jaře běžecký závod Večerní běh Křemží, který Pavel Zimmermann založil v roce 1998.

¹⁶⁹ Zpravodaj Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹⁷⁰ Marxt, J. (21. 6. 2019). Rozhovor. (J. Bárta, Tazatel).

Fotbal se znovu vrátil do Holubova až roku 1960. Stalo se tak za podpory místního závodu Jihočeských papíren, Artypa Holubov. Mužstvo pod jeho názvem se na samotném začátku účastnilo podnikové ligy a svoje zápasy hrálo na hřišti ve Vrábči.⁹ Zájem místní sportovní veřejnosti o dvě sportovní odvětví, kopanou a lední hokej, byl v roce 1961 impulzem k založení tělovýchovné jednoty Holubov, jejímž předsedou se stal Jan Krška.¹⁷¹

Začátkem téhož roku bylo vyměřeno a zbudováno hřiště na kopanou v blízkosti místní železniční stanice a mužstvo mohlo již na podzim zahájit svou účast v okresní soutěži 1961/1962 na domácím hřišti. Povrch hřiště po několik následujících roků tvořila pouze lomová prosívka. Díky dobrému vztahu s MNV Holubov a za finanční podpory Artypy byly postaveny kabiny. Navezení ornice a osetí trávou se uskutečnilo asi po dalších pěti letech. Na obnovení fotbalu v Holubově měly zásluhu nejen Artypa a MNV Holubov, ale i řada aktivních funkcionářů.¹⁷²

Fotbalové mužstvo během krátké doby postoupilo do okresního přeboru a vždy se umísťovalo v jeho první polovině. Základ mužstva tvořili hráči Miroslav Schneider, Ladislav Šedivý, Václav Kuchyňka, Miroslav Švarc, Zdeněk Schneider, Jaroslav Opelka a Jan Marxt. Vzhledem k tomu, že se tou dobou nikde v blízkém okolí fotbal ještě nehrál, bylo v širším kádru i několik hráčů tzv. přespolních – Eda Novák, František Sarauer, Antonín Domin a brankář Petr Studený.¹⁷³

¹⁷¹ Pamětní kniha Holubov str. 144.

¹⁷² Jihočeská jednota 10. 12. 1943.

¹⁷³ Schneider, Z., & Jan, M. (3. 12. 2018). Rozhovor o historii fotbalu a hokeje v Holubově. (J. Bárta, Tazatel).

Obrázek 33. Fotbalové družstvo SK Podkleťan Holubov po vítězném turnaji ve Vrábči roku 1963. Nahoře zleva M. Schneider, L. Šedivý, brankář P. Studený, V. Kuchyňka, M. Švarc, E. Novák. Dole Z. Schneider, J. Opelka, A. Domin, J. Marxt, F. Sarauer. Soukromý archiv Jaroslava Opelky.

V roce 1970 nastoupil v Artypě do funkce nový ředitel František Liška. Kopané nejen fandil, ale v Loučovicích, kde dříve působil, ji také hrál. V Artypě byl založen oddíl kopané, který sehrál na hřišti SK Holubov pohárový turnaj papírenských klubů, kterého se kromě mužstva Artypy zúčastnily jedenáctky papíren České Budějovice, Větřní, Loučovice a Přibyslavice. V začátcích závodní jednotu Artypa Holubov doplňovali hráči SK Holubov, a naopak za holubovský tým někdy zaskakovali hráči Artypy. V roce 1972 odešel z Artypy ředitel Liška a skalní hráči přešli do SK Holubov. Artypa se stala téměř pravidelným sponzorem holubovské kopané.¹⁷⁴

Fotbal ve Křemži

Prvopočátky kopané ve Křemži spadají do období těsně před druhou světovou válkou. V té době však většina místních fotbalistů působila v organizovaném oddíle v sousedním Holubově. Hrály se jen přátelské duely.

Novodobá historie křemežského fotbalu se píše až od roku 1975, kdy byl učiněn první pokus o založení fotbalového oddílu ve Křemži. Funkcionáři SK Holubov však

¹⁷⁴ Schneider, Z., & Jan, M. (3. 12. 2018). Rozhovor o historii fotbalu a hokeje v Holubově. (J. Bárta, Tazatel).

plány křemežských fotbalových nadšenců svými zásahy na vlivných místech překazili. I když po tomto neúspěchu řada hráčů odešla hrát do Holubova nebo do Brloha, naděje na založení fotbalového oddílu přetrvávala. V té době se ve Křemži hrál fotbal pouze rekreačně. Kdo měl zájem, chodil si každé úterý, někdy i ve čtvrtek, zahrát fotbal na hřiště u školy. Někdy se sešlo více než 22 hráčů, ale platilo pravidlo, že kdo přišel, mohl hrát.¹⁷⁵

V té době byla založena mužstva Derby Conty a FC Santos a ta mezi sebou pravidelně sváděla boje s následným rozbořem hry v hostinci. V mužstvech byli hráči všech věkových kategorií. Mezi hráče patřili Toman, Kodad, Španinger, Stráský, Stropek, Hamberger, Kubera, Brůžek, Krojher, Chromý, Troup, Bednář a řada dalších. Někteří hráči tehdy navštívili bývalou NDR, kde zakoupili červeno-bílé dresy pro mužstvo Derby Conty. Později se červeno-bílá stala barvou křemežského mužstva.¹⁷⁶

Po intervencích na Krajském národním výboru v Českých Budějovicích byla v létě roku 1976 přislíbena podpora při zakládání oddílu kopané a finanční pomoc. V listopadu téhož roku pak byl oddíl kopané Sokol Křemže založen. Členy prvního výboru oddílu byli Josef Brůžek, Josef Španinger, Ludvík Stropek a Miroslav Čížek.¹⁷⁷

V březnu 1977 bylo povoleno vybudování hřiště pod Křemží v místě zvaném na střelnici. Na úpravě hřiště byly nadšenci odpracovány stovky hodin. MNV Křemže věnoval 4 000,- Kčs na nákup dresů, sítí, míčů a uhradil fakturu za zhotovení branek. Lesní závod poskytl levně dříví na rozšíření kabin stávajícího svazarmovského zařízení. Z Krajského národního výboru přišla slíbená dotace ve výši 18 000,- Kčs. Tímto byl oddíl materiálně zabezpečen tak, aby mohl začít hrát v okresní soutěži. Tomu předcházela první přípravná utkání s Novou Vsí, kdy Křemže prohrála 2:3 a s Větrným, které porazila 6:1. Družstvo mužů Sokola Křemže se premiérově představilo v okresní fotbalové soutěži v sezóně 1977/1978 a v prvním roce skončilo až na posledním místě s pouhými dvěma body na kontě (skóre 7:48). Žáci obsadili ve své soutěži celkové 5. místo.¹⁷⁸

¹⁷⁵ Zpravodaj Křemežsko (2000). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹⁷⁶ Tamtéž.

¹⁷⁷ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

¹⁷⁸ Tamtéž.

Z prvního postupu do okresního přeboru se křemežské fotbalové mužstvo radovalo v sezóně 1980/1981. Po dvou letech však přišel pád ze soutěže. O další návrat do okresního přeboru se pak Křemže snažila čtyři sezóny. Soutěž vyhrála v sezóně 1987/1988 a přebor pak hrála s různými úspěchy osm sezón.¹⁷⁹

6.5 Hokej ve Křemži a v Holubově

Hokej ve Křemži

Konec války přinesl řadu změn. Několik členů hokejového mužstva přešlo do českokrumlovského Slavoje, jiní našli práci v místech značně vzdálených od Křemže a mužstvo, které během válečných let sbíralo ty největší úspěchy, se tak úplně rozpadlo, což znamenalo přerušení hokejové tradice ve Křemži na dlouhých téměř 20 let.¹⁸⁰

Na přelomu 50. a 60. let minulého století hráli hokej pouze žáci. Žákovský tým byl veden panem učitelem Pokorným k důsledným tréninkům. Žáci dokonce jezdili trénovat i na zimní stadion do Českých Budějovic a výsledky se při okresních soutěžích škol brzy dostavily. V roce 1959 obsadil tým v okresním žákovském přeboru druhé místo za školou z Českého Krumlova a v roce 1960 slavili hráči zlato. Ve školním roce 1971/1972 skončil tým z deseti družstev na druhém místě.¹⁸¹

¹⁷⁹ Zpravodaj Křemežsko (2002). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹⁸⁰ Bárta, J. (2018–2020). Rozhovor. (J. Fučík, Tazatel).

¹⁸¹ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

Obrázek 34. Hokejisté Sokola Křemže v sezóně 1968/1969. Stojící hráči zleva Zdeněk Vítek, Jiří Bárta, Jan Vebr, Jiří Domin, Ludvík Stropek, Karel Vosika, Josef Svoboda. Klečící hráči František Zeman, Jiří Stráský, Vlastimil Stráský, Jan Stropek. Soukromý archiv Jiřího Bárty.

Na jaře roku 1965 vyšel v Křemežském zpravodaji článek učitele Jiřího Pokorného s názvem Pomozte budovat kluziště. S podporou tehdejšího předsedy MNV Křemže Bohuslava Jungbauera byla v dubnu toho roku zřízena několikačlenná komise, která pod vedením Jiřího Pokorného začala koordinovat práce na výstavbě hokejového hřiště, pro které byl vybrán pozemek v těsném sousedství školního hřiště. Za vydatné pomoci řady dobrovolníků se práce podařilo zorganizovat tak, že bylo začátkem zimy hřiště hotové. Vstup na kluziště byl pro veřejnost povolen jen ve vyhrazených hodinách, cena pro dospělé činila 1 korunu, pro děti pak 50 haléřů. Potřebné zázemí, šatny hráčů a uložení techniky k výrobě a údržbě ledu poskytovala základní škola v prostorách pod tělocvičnou.¹⁸²

V roce 1967 bylo založeno družstvo mužů, které se zúčastňovalo se střídavými úspěchy okresní soutěže. Historicky první zápas s Hořicemi skončil 1:1, když za domácí skóroval Jiří Domin. V této době hráli hokej Zdeněk Vítek, Jiří Bárta, Jan Vebr, Jiří Domin, Ludvík Stropek, Karel Vosika, Josef Svoboda, František Zeman, Jiří Stráský, Vlastimil Stráský, Jan Stropek a několik dalších hráčů.¹⁸³

¹⁸² Bárta, J. (2018–2020). Rozhovor. (J. Fučík, Tazatel).

¹⁸³ Tamtéž.

V roce 1976 hokejisté pracovali na úpravě hřiště a také pomáhali s výstavbou mateřské školy. Oddíl ledního hokeje vedl Jiří Stráský. Hokejisté byli kvůli nevyhovujícím podmínkám křemežského hřiště nuceni hrát i trénovat v Českém Krumlově, což znamenalo pro oddíl velkou finanční zátěž. Zřejmě posledním odehraným zápasem na křemežském hřišti byl přátelský zápas proti JZD Chelčice v roce 1982. V roce 1985 měl křemežský hokejový oddíl celkem 35 členů – žáků a mužů. K problémům s domácím hřištěm se přidaly i problémy s výstrojí, která byla již značně opotřebovaná a nebylo dostatek finančních prostředků na zakoupení nové výstroje. Oddíl také nesehnal trenéra pro mládežnické družstvo a po roce 1986 tak hrálo okresní přebor pouze družstvo mužů. I přes nepříznivé podmínky hrálo družstvo mužů v okresním přeboru až do roku 1989.¹⁸⁴

Obrázek 35. Hokejové hřiště u základní školy ve Křemži v roce 1967. Soukromý archiv Jiřího Bárty.

Hokej v Holubově

Především Jan Marxt a Zdeněk Schneider spolu s několika dalšími hokejovými nadšenci stáli v pozadí vzniku oddílů ledního hokeje v Holubově. Vše začalo odklizením sněhu na ledě Holubovského rybníka. Hřiště obehnané nízkými, asi 30 cm vysokými mantinely, zajištěnými přihnutým sněhem, se stalo v zimní sezóně 1961/1962

¹⁸⁴ Stráský, D. (29. 11. 2019). Rozhovor o historii hokeje ve Křemži. (J. Fučík, Tazatel).

dějištěm zápasů okresní soutěže krumlovského okresu. Historicky první soutěžní hokejové utkání mladého celku Holubova, vystrojeného hokejovou výzbrojí nakoupenou od zrušeného hokejového družstva v Rožmberku, bylo odehráno ve Větřní. Holubovští navzdory předpokladům vyhráli nad záložním družstvem domácích nehokejovým skóre 15:8. Mužstvo nováčků z Holubova vyhrálo suverénně celou soutěž s jedinou porážkou.¹⁸⁵

Holubovští se poté rozhodli zřídit hokejovou plochu mimo rybník. Přemýšleli o místě za železničním nádražím, na kterém bývala skládka dřeva. Nakonec ale zvítězila myšlenka vybudovat hokejovou plochu v místě již nevyužívaného, rákosím zarostlého fotbalového hřiště u rybníka, kde byl dostatečný zdroj vody. Vystudovaný stavař a jeden s hlavních nositelů myšlenky založení hokejového mužstva Zdeněk Schneider zajistil vše potřebné, zaměření a srovnání terénu. Následovala montáž tentokrát již skutečných vysokých dřevěných mantinelů, vyrobených v truhlárně Okresního stavebního podniku v Českém Krumlově. Betonové sloupy pro osvětlení zajistil jeden z holubovských rodáků. Osazení a instalaci osvětlení již obstarali hráči spolu s místním elektrikářem.¹⁸⁶

Utkání okresního přeboru, do kterého hráči po vítězství v okresní soutěži postoupili, tak mohli holubovští hokejisté odehrát v sezóně 1962/1963 na nově vybudovaném hřišti. A znovu překvapili. Svoji účast ve vyšší soutěži zahájili na ledě minulého okresního přeborníka Spartaku Velešín vítězstvím 10:3. Po první odehrané polovině přeboru byli bez porážky na prvním místě. Ani odvetná utkání nebyla o nic horší. Mužstvo prohrálo jen jednou, na domácím hřišti se Slavojem Český Krumlov 0:2. Holubovští se tedy hned napoprvé stali okresními přeborníky.¹⁸⁷

¹⁸⁵ Marxt, J. (21. 6. 2019). Rozhovor. (J. Bárta, Tazatel).

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Jiskra, 1. 2. 1963.

Obrázek 36. Hráči Podkleťanu Holubov. Prvního hráče nahoře vlevo se nepodařilo identifikovat, dále stojí hrající trenér J. Marxt, dalšího hráče se nepodařilo identifikovat, následují F. Pileček, A. Domin, J. Bárta, Z. Pavliš, M. Schneider. Dole zleva Z. Schneider, F. Opelka, V. Kuchyňka, J. Neubauer a J. Opelka. V polovině 60. let minulého století se hokejisté Podkleťanu Holubov stali několikanásobnými přeborníky okresu a po dvě sezóny hráli krajskou soutěž. Snímek pochází z této doby. Soukromý archiv Jiřího Bárty.

Vítěze přeboru čekala kvalifikace do vyšší soutěže. Ve druhém únorovém týdnu nastoupilo mužstvo Podkleťanu Holubov na ledě vítěze okresního přeboru okresu Prachatice, Jiskry Vimperk. Po katastrofální první třetině, která skončila 6:0 pro domácí, se hosté vzpamatovali a odešli s přijatelnou porážkou 9:4. Odveta se uskutečnila o týden později na domácím ledě. Nevídaný počet diváků, kterých se sešlo okolo 300 až 350, vytvořil bouřlivé prostředí a domácí hráči své fanoušky nezklamali. Byli lepší, než soupeř, většinu utkání měli převahu, ale nepřekonatelný brankář hostů byl příčinou porážky domácích poměrem 3:4. Postoupil tedy soupeř, ale holubovští rozhodně nebyli slabším mužstvem. Velký dojem zanechali dokonce i u svého soupeře. Svědčí o tom otevřený dopis jejich kapitána otištěný v krajském deníku Jihočeská pravda. Dvě věty z tohoto dopisu mluví za vše: „Kvalifikační utkání s námi prohráli, ale způsobem, který

*zanechal u všech hráčů našeho mužstva obdiv a uznání sportovního výkonu. Tak slušného a nadšeného soupeře bychom přáli každému mužstvu i všem rozhodčím.*¹⁸⁸

Vyšší soutěž se tedy nekonala, ale dobré výsledky mužstva byly příčinou toho, že se MNV Holubov, zásluhou svého předsedy Jana Sedláčka, velkého příznivce hokeje, rozhodl podpořit mužstvo finančně a bylo tedy rozhodnuto postavit na místě, kde dříve stávala dřevěná bouda, sloužící v minulosti fotbalistům jako převlékárna, hokejové kabiny. Práce, vykonávané především samotnými hráči a obětavými funkcionáři, pokračovaly rychlým tempem a hráči obou soupeřících mužstev nemuseli již v následující sezóně 1963/1964 o přestávce mezi třetinami sedět na lavičkách střídaček, nýbrž uvnitř vytopených kabin. Dvě místnosti pro hráče byly vytápěny kamny na dřevo a uhlí. Do nevelké stavby se vešla i umývárna s WC a sklad pro náčiní na úpravu ledu a čerpadlo s hadicí na stříkání. Tou dobou již poměrně zkušený kolektiv hráčů znovu s velkým přehledem skončil na čele šestičlenné tabulky okresního přeboru, opět s jedinou porážkou. Znovu se čekalo na soupeře do kvalifikace. Jiskra Vimperk si vedla velice dobře ve vyšší soutěži a nový okresní přeborník prachatického okresu kvalifikaci odřekl. Podkleťan tedy postoupil bez boje do I. třídy – západ (hokejová I. A třída). V této soutěži se holubovští udrželi pouze rok. Na začátku 70. let lední hokej v Holubově skončil. V době největších úspěchů reprezentovali Holubov Josef Neubauer, Václav Kuchyňka, Josef David, Antonín Domin, Miroslav Schneider, Jaroslav Opelka, Jan Kerschlager, Jiří Španinger, Václav Hončík, Jan Marxt, Josef Ludačka, Pavel Petrovič, Jiří Bárta, Eduard Novák, Vladimír Filistein, Jiří Pileček, Zdeněk Schneider, Jiří Sviták, František Pileček, František Opelka a další.¹⁸⁹

6.6 Volejbal v Křemežské kotlině

Tak, jako jiné sporty, také volejbal začínal ve skromných podmínkách. Hrál se na škvárovém hřišti, později na písčitém povrchu s míčem, který se ručně šněroval tzv. ženglí (silná a tlustá jehla s velkým ouškem a tupým hrotem).¹⁹⁰

¹⁸⁸ Jihočeská pravda, 2. 3. 1963.

¹⁸⁹ Bárta, J. (2018–2020). Rozhovor. (J. Fučík, Tazatel).

¹⁹⁰ Zpravodaj Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obce Křemže*.

Po druhé světové válce se začínali ve Křemži objevovat mezi zkušenými volejbalovými hráči mladí dorostenci. Volejbal zpočátku hráli jako doplňkový sport, vždy před sokolským cvičením v úterý a v pátek. Postupně se parta kluků, která měla o volejbal zájem, začala učit hernímu systému. Když vyzvali starší hráče volejbalu (Josefa Bártu, Františka Zimmermanna, Věru Skláře, Standu Jakubce, Zdeňka Šimečka) k prvnímu přátelskému zápasu, netušili, jakou drtivou porážkou pro ně zápas skončí. Postupem času však získávali zkušenosti a stali se z nich dobří hráči.¹⁹¹

Začali hrát tzv. pouťové turnaje nebo turnaje pořádané některým volejbalovým oddílem. Bývaly to turnaje 1. máje v Českém Krumlově, na poutích v Dubném, Kamenném Újezdě, Římově, Kaplici. Tradiční turnaj býval v Jaroníně. Všude se jezdilo na kolech (někdy dva lidé na jednom) a hráči přitom zažili legraci i chvíle, kdy jim zřejmě moc do smíchu nebylo, například při cestě domů z turnaje v Kamenném Újezdě, kdy si chtěli zkrátit cestu domů přes řeku a místní je ubezpečovali, že je mělko. Když přijeli k řece, zjistili, že mělko rozhodně není, vracet se jim nechtělo, přecházeli tedy řeku s koly nad hlavou, kdy byli v proudu po pás ve vodě.¹⁹²

Postupem času začali hrát okresní soutěže. V roce 1954 se zúčastnili mistrovství republiky v odbíjené pohraničních okresů. Výsledky se ale nedochovaly. V dalších letech nastal útlum činnosti oddílu, který doposud patřil k nejlepším v okrese. Začal se projevovat malý zájem mládeže a dorostu a nebylo možné sestavit družstvo ani průměrné výkonnosti. V té době byl už také špatný stav hřiště a bylo nutno jej znovu vybudovat.¹⁹³

Vybudování nového hřiště, dvou kurtů, bylo realizováno v jarních měsících v roce 1959 za účasti velkého počtu brigádníků, volejbalistů, ale i ostatních členů Sokola. Často se pracovalo dlouho do noci. Bylo přivezeno 17 aut škváry, z toho převážně struskové z Holubova a několik aut škváry z nádraží Křemže. Vše se ručně nakládalo i skládalo. Škvára se na hřišti ručně rozhrnovala a na uválcování celého povrchu byl zajištěn válec z Rojšína. Bylo přivezeno několik aut písku z Vrábče

¹⁹¹ Zpravodaj Křemežsko (2000). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹⁹² Sarauer, F. (2019). Soukromý archiv.

¹⁹³ Zpravodaj Křemežsko (1995). *Informační měsíčník obce Křemže*.

a naposledy antuka. Zatím bylo antukou pokryto jedno hřiště a další až o několik let později. Bylo uskutečněno 16 brigád a odpracováno 309 hodin. Největší zásluhu na dovozu materiálu měl člen Sokola František Zajíček, který dal k dispozici nákladní auto Praga V3S.¹⁹⁴

V roce 1962 se začal hrát volejbal i v nedalekém Jaroníně. Po návratu Františka Ondřicha z vojny se začala za jeho účasti scházet na školním hřišti v Jaroníně parta mladých z Jaronína, Sedmi Chalup, Českých Chalup, později i z Nové Vsi. Na stejném hřišti se uskutečnilo i první utkáním se sousedním Brlohem s výsledkem 3:1 pro domácí. Po zápase bylo domluveno, že utvoří společné družstvo. Již v dalším roce 1963 bylo družstvo Brloha zařazeno spolu s Tatranem Větrník a Sokolem Vyšný do jedné ze skupin okresního přeboru. V prvním zápase na domácím hřišti, tehdy ještě u Kampeličky, prohrál Brloh s Větrníkem 2:3, ale už příští zápas s Vyšným přinesl první vítězství 3:2.¹⁹⁵

Zájem o volejbal ve Křemži opět narůstal a v letech 1966–1967 hrála dokonce dvě družstva mužská a jedno ženské, které trénoval Jan Blažek. Všechna tři družstva byla přihlášena do okresního přeboru. V roce 1966 se umístilo A mužstvo na druhém místě a B mužstvo na čtvrtém místě v okrese.¹⁹⁶

Od roku 1970 se střídala období, kdy volejbalová družstva vznikala a zanikala. V letech 1974–1975 bylo pod vedením Stanislava Troupa utvořeno družstvo, které sehrálo několik přátelských zápasů. Družstvo fungovalo jen do konce školního roku. V novém školním roce bylo založeno žákovské družstvo, které se však na konci školního roku také rozpadlo.¹⁹⁷

Od roku 1976 se stalo volejbalové hřiště skladištěm různého stavebního materiálu pro výstavbu mateřské školy. Až v roce 1978 bylo znovu upraveno, ale pouze jeden kurt. Na části druhého kurtu byla vystavěna přístupová cesta k nové mateřské škole.¹⁹⁸

¹⁹⁴ Zpravodaj Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹⁹⁵ Ondřich, F. (2018). *Kronika volejbalu Brloh. Jaronín*.

¹⁹⁶ Zpravodaj Křemežsko (1998). *Informační měsíčník obce Křemže*.

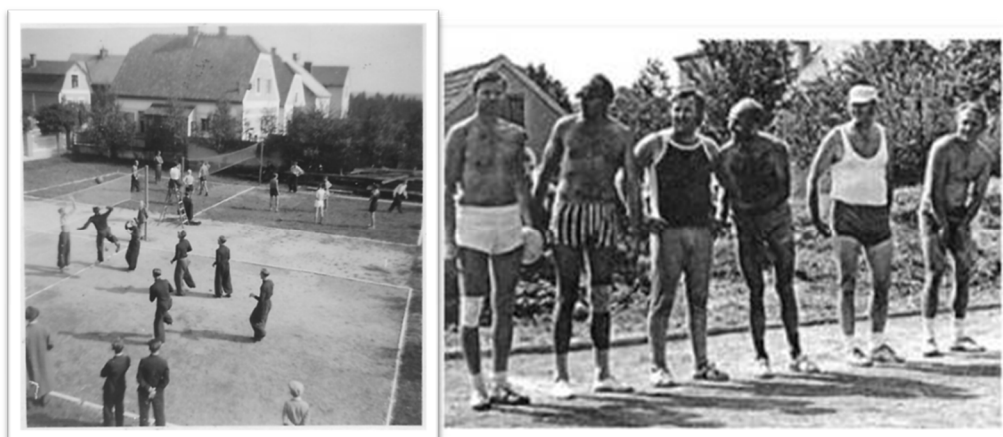
¹⁹⁷ Zpravodaj Křemežsko (2000). *Informační měsíčník obce Křemže*.

¹⁹⁸ *Kronika TJ Sokol Křemže*.

Přesto, že dospělé hráče nebylo možné dát dohromady jako soutěžící družstvo okresního přeboru, hráli dospělí v různých sestavách alespoň příležitostné turnaje. Tréninky bývaly pravidelně vždy ve čtvrtek, někdy i v neděli.¹⁹⁹

V této době utvořili starší hráči Křemže spolu s hráči Sokola Brloh družstvo veteránů a s úspěchem se pod hlavičkou Křemže – Brloh zúčastňovali okresních přeborů i jiných turnajů. Sestava veteránů z let 1978–1987: František Ondřich, Václav Matějčík, Jan Trousil, Jiří Jungwirth – Sokol Brloh, Václav Kouba, František Mrázek, Sláva Troup – Sokol Křemže, Karel Kostečka – Sokol České Budějovice.²⁰⁰

V těchto letech byly zaznamenány větší úspěchy: 1. místo v zimní lize veteránů, 3. místo na turnaji veteránů Čech a Moravy v Táboře, 1. místo na turnaji ve Velešíně, 1. místo na pouťovém turnaji v Brloze, 1. místo na pouťovém turnaji ve Křemži.²⁰¹

Obrázek 37. Na fotografii vlevo hráči volejbalu na kurtech u křemežské sokolovny kolem roku 1950. Na fotografii vpravo hráči turnaje veteránů v Brloze v roce 1975. Zleva St. Troup, Fr. Mrázek, K. Toncar, Fr. Ondřich, V. Kouba a V. Matějčík. Vlevo soukromý archiv Marie Bártové, vpravo soukromý archiv Františka Ondřicha.

Oddíl veteránů hrál v roce 1978 také podnikový turnaj za závod Artypa Holubov, v němž skončil na 1. místě. Porazil papírny České Budějovice, Přibyslavice (ti v té době hráli II. ligu) a Větřní a postoupil do Plzně na celostátní oborový turnaj. V dalších letech hrálo družstvo veteránů Křemže – Brloh za Jihočeské papírny Větřní na celostátních podnikových turnajích ve Vratimově u Opavy, v Přibyslavicích, v Českých Budějovicích a v Českém Krumlově. Mimo to dva hráči František Mrázek a Sláva Troup

¹⁹⁹ *Kronika TJ Sokol Křemže.*

²⁰⁰ Ondřich, F. (2018). *Kronika volejbalu Brloh.* Jaronín.

²⁰¹ Tamtéž.

reprezentovali Jihočeské papírny Větřní na celostátním oborovém turnaji papíren v Ružomberoku. Zde měli tu čest hrát proti některým hráčům tehdejší reprezentace (Golian, Labuda aj.). Hráli též na celostátním turnaji papíren v Hostinném v Podkrkonoší a v Praze.²⁰²

Takto pokračoval oddíl volejbalu až do roku 1987, kdy započala rekonstrukce tělocvičny, která trvala téměř dva roky. Ve funkci vedoucího oddílu volejbalu se od roku 1952 do roku 1987 vystřídali Josef Velíšek, Sláva Troup, Václav Kouba. Po rekonstrukci tělocvičny se začalo opět hrát. V zimním období v tělocvičně, v letním období byl však volejbalový kurt vytižen pouze rekreačně. Spíše jej začali využívat místní požárníci, kteří zde hráli nohejbal a zlepšovali si tím fyzickou kondici. Kurt nebyl udržován a začal zarůstat travou.²⁰³

6.7 Badminton ve Křemži

Vůbec poprvé se křemežští setkali s badmintonem v květnu 1945, kdy američtí vojáci přivezli kromě zbraní i sportovní náčiní. Vedle míčů a baseballových pálek měli i badmintonové rakety. Vše si ale odvezli zpět domů a badminton se v Křemežské kotlině objevil znovu až v 50. letech minulého století v Třísově a v Holubově. Vždy se jednalo o rakety a míče dovezené z NDR určené k rekreačnímu sportování. Hrálo se především ve dvorech statků, které byly chráněny před větrem. V Holubově na statku Bohatých hrál badminton poprvé Jan Mejzlík z Křemže. Zde získal první hráčské zkušenosti, které pak uplatnil při studiích v Žilině. Tam již tou dobou existoval vysokoškolský badmintonový oddíl hrající nejvyšší soutěž. Pod odborným trenérským vedením se zde zdokonalil ve hře a po návratu ze studií se obklopil partou nadšenců, se kterými vytýčil ve stodole v Chlumu první badmintonový kurt na Křemežsku. Tam pak Jan a František Mejzlíkovi, Ivan Musil, Zdeněk Puffer a Jana Mejzlíková sehráli první regulérní badmintonová utkání.²⁰⁴

²⁰² Ondřich, F. (2018). Kronika volejbalu Brloh. Jaronín.

²⁰³ Sarauer, F. (2019). Soukromý archiv.

²⁰⁴ Koudelka, V. (2015). *40 let badmintonu na Křemežsku*. Městys Křemže.

Brzy byly ale prostory stodoly malé a celkově nevyhovující a badmintonovým průkopníkům se podařilo najít, za pomoci nadšeného propagátora všech sportů pana učitele Pokorného, vyhovující prostory v tělocvičně základní školy ve Křemži.²⁰⁵

Začátkem 70. let minulého století byla tělocvična připravena k hraní badmintonu. V roce 1973 se do Křemže přistěhoval MUDr. Václav Koudelka²⁰⁶ s manželkou Irenou, kteří již měli s badmintonem zkušenosti. Jejich příchod do Křemže byl dalším impulzem pro rozvoj tohoto sportovního odvětví. Na jaře roku 1975 se odehrál první nemistrovský turnaj a v následujícím roce se křemežský oddíl přihlásil do okresní mistrovské soutěže smíšených družstev. V tento rok byli přihlášení do soutěže i žáci. Doktor Koudelka začal s intenzivním tréninkem 20 žáků z tehdejší třetí třídy. V roce 1977 se oddíl úspěšně účastnil okresních soutěží a první úspěchy slavili i žáci. V roce 1980 se zástupce oddílu poprvé objevil mezi desítkou nejlepších sportovců okresu. Byla to Irena Koudelková, první přebornice kraje z křemežského oddílu. V roce 1987 získala první bronzovou medaili v žákovské kategorii ve smíšené čtyřhře z přeboru republiky křemežská Markéta Koudelková²⁰⁷ spolu s krumlovským Uhlířem.²⁰⁸

Od samotného počátku se oddíl věnoval výchově mládeže a dětí. Pořádal zajímavá soustředění po České republice i po Evropě například na Slovensku, v Rumunsku, Polsku, Švýcarsku. Kromě tréninků a zápasů pravidelně organizoval v tělocvičně základní školy turnaje např. Tradiční vánoční turnaj mixů, Veletržní turnaj

²⁰⁵ Koudelka, V. (2015). *40 let badmintonu na Křemežsku*. Městys Křemže.

²⁰⁶ MUDr. Václav Koudelka (1947–2017). Sportu, a především badmintonu, zasvětil svůj život. Byl spoluzakladatel jihočeského badmintonu, v křemežském oddílu badmintonu působil dlouhodobě jako vedoucí a zároveň jako trenér. Podílel se na výchově řady úspěšných hráčů.

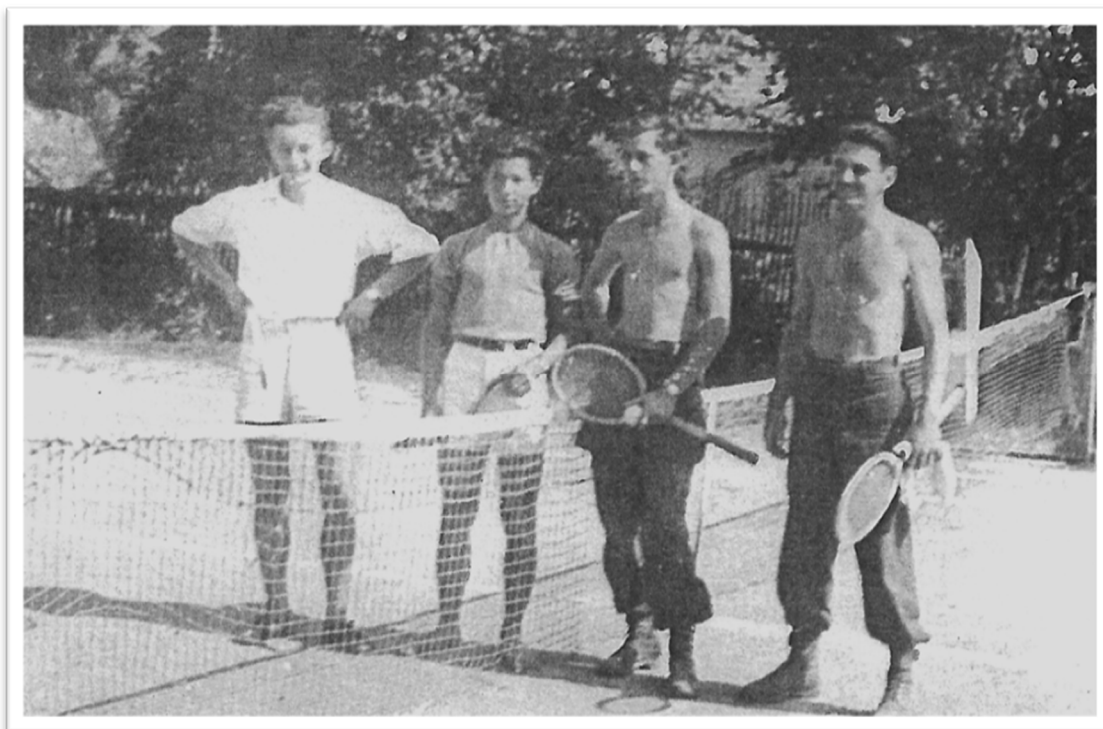
²⁰⁷ Markéta Mouritsen (roz. Koudelková), (*1975). Dcera křemežského zakladatele badmintonu MUDr. Václava Koudelky získala své první tituly mistra ČR již v roce 1995, a to ve dvouhře a smíšené čtyřhře. Pak na domácích šampionátech pravidelně rok co rok vyhrávala další zlaté medaile ve dvouhře a často i ve čtyřhře či mixu. V době, kdy měla na kontě již patnáct titulů a měla nakročeno na vrchol kariéry, zbrzdilo ji zranění kolene. Po operaci a nezbytné rehabilitaci se zakrátko vrátila a v roce 2004 získala opět na Mistrovství ČR další dva tituly. Po roce 2004 se přestěhovala do Dánska, kde se svým manželem hrála třetí nejvyšší dánskou soutěž. Celkově získala osmnáct titulů mistra republiky z toho devět ve dvouhře, šest ve čtyřhře a tři v mixu a stala se tak nejúspěšnější hráčkou české badmintonové historie. Účast na olympijských hrách jí dvakrát jen těsně utekla. V roce 2019 vstoupila do síně slávy České badmintonové asociace.

²⁰⁸ Koudelka, V. (2015). *40 let badmintonu na Křemežsku*. Městys Křemže.

neregistrovaných, desetiboj smíšených dvojic a další. Oddíl se také pravidelně účastnil sportovních akcí pořádaných v Křemežské kotlině.²⁰⁹

6.8 Tenis ve Křemži

Koncem války si na křemežských kurtech spolu s domácími hráči zahráli i vojáci americké armády, která byla ve Křemži ubytována až do listopadu roku 1945.²¹⁰

Obrázek 38. Na konci druhé světové války si na tenisových kurtech na Doubku zahrál tenis i jeden z pozdějších emigrantů Jan Vitek (vlevo) s americkými vojáky. Soukromý archiv Františka Sarauera.

Kvůli označení tenisu za buržoazní sport byl kurt na Doubku po roce 1948 zrušen a místo něho zřízena překážková dráha pro cvičení hasičů a svazarmovců.²¹¹

K pozvolné obrodě tenisu docházelo po roce 1953, kdy se ho odvážily obnovovat závodní tělovýchovné jednoty. Volejbalové hřiště u sokolovny sloužilo v 60. letech minulého století k prvním tenisovým pokusům. Na krátkém hřišti hráli nadšenci L. Štrob, J. Sklář, E. Novák, bratři Vítkové, F. Zeman a další.²¹²

²⁰⁹ Koudelka, V. (2015). *40 let badmintonu na Křemežsku*. Městys Křemže.

²¹⁰ *Kronika TJ Sokol Křemže*.

²¹¹ Zpravodaj Křemežsko (2002). *Informační měsíčník obce Křemže*.

²¹² Bárta, J. (2018–2020). Rozhovor. (J. Fučík, Tazatel).

S myšlenkou výstavby tenisového kurtu ve Křemži na Doubku přišel František Dřevíkovský ml., ke kterému se připojili Zdeněk Vítek, Jaromír Jungbauer a František Zeman. MNV Křemže tehdy výstavbu jednoho tenisového dvorce finančně zabezpečil.²¹³

Pracovní elán a touha po hře přivedly na Doubek kromě výše zmíněných další brigádníky. Do budování tenisového kurtu se pustil i Zdeněk Jungbauer, bratři Zimermannové, bratři Sarauerové, Jana Sobolová, Zdeněk a Hana Šebestovi, Petr Mašek. V roce 1973 se na čerstvé antuce odehrály první zápasy. Roku 1974 vstoupili místní tenisté do soutěží tenisového svazu. Pouze jeden kurt ale neumožňoval hrát zápasy doma, a tak družstvo posílené dvěma ženami z Českých Budějovic – Haselmanovou a Nedvědovou, které hrály společně s Hanou Šebestovou, hrálo v Jindřichově Hradci, Milevsku, Blatné, Vimperku, Českých Budějovicích, Velešíně, Českém Krumlově a jinde. Snad největším úspěchem byl souboj s Vimperkem o postup do krajského přeboru. Po Velešíně, Českém Krumlově a Větrní byla Křemže čtvrtou obcí v okrese, která měla tenisový oddíl.²¹⁴

Zvýšený zájem o hru a snaha hrát soutěžní utkání doma, vedly v polovině 70. let minulého století k prodloužení hrací plochy prvního dvorce a k vybudování druhého kurtu, který zafinancoval Okresní výbor ČSTV. Jména zakladatelů tenisu a některých dalších hráčů se objevovala na soupiskách dvou soutěžních družstev. Postupně přicházeli další hráči např. Sylá, Šulc, Minárik, bratři Cibulkové, Postl, Malásková, Malásek, Velíšková a další.²¹⁵

Volný přístup na kurty přilákal především děti, zvláště chlapce. Desítky žáků získaly tenisové základy díky mnohaleté tréninkové práci Zdeňka Vítka.²¹⁶

²¹³ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

²¹⁴ Jungbauer, Z. (5. 5. 2018). Rozhovor o tenisu ve Křemži. (J. Fučík, Tazatel).

²¹⁵ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže*.

²¹⁶ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

6.9 Cyklistika ve Křemži

K rozvíjení sportovní všestrannosti členů jednoty napomáhal i oddíl cyklistiky, ten vznikl okolo roku 1950. V roce 1952 jej vedl Miroslav Karlíček, ve stejném roce existoval v Sokole i oddíl cyklistika s překážkami, který vedl František Zimmermann. Dříve zcela opomíjená disciplína si jako doplňkový sport brzy získala své příznivce. Na dubnový start přeboru jednoty na 20 km mezi Křemží, Novou Vsí, Brlohem a cílem opět ve Křemži, se v kategorii mužů a starších dorostenců postavilo 5 startujících. Vítězi se stali Stanislav Troup a Miroslav Karlíček.²¹⁷

Obrázek 39. Krajské kolo cyklokrosu v roce 1954 ve Křemži. Start i cíl závodu byl u dnešního fotbalového hřiště. Na prvním místě skončil Eduard Novák, startovní číslo 1, na druhém Pavel Krigar, startovní číslo 24. Eduard Novák jel tento závod na dámském kole, Pavel Krigar na předělaném cestovním kole, které si doplnil o přehazovačku. Oba dva postoupili na Mistrovství cyklokrosu v Košicích, které se konalo ve stejném roce. Soukromý archiv Pavla Krigara.

Starosta Sokola učitel Jiří Pokorný objevil obrovský talent ve třináctileté dívce Růžence Bínové.²¹⁸ Poté, co zvítězila v lehkootletické soutěži, ji přihlásil za členku místní

²¹⁷ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

²¹⁸ Růžena Voběrková (roz. Bínová), (*1937). Úspěšná cyklistika vyhrála roku 1952 celostátní přebor ČSR Sokola v Banské Bystrici, v roce 1954 vyhrála přebor republiky v terénním závodě. V roce 1955 se stala přebornicí ČSR ve stíhacím závodě na 2 km, 1 km s pevným startem a 10 km s pevným startem. Roku 1967 přestoupila do jednoty Pracovní zálohy České Budějovice a v kategorii žen se umístila na druhém místě v přeboru ČSR v silničním závodě na 56 km a prvním místě v terénním závodě. Od roku 1961 závodila za silný cyklistický oddíl Slávia Karlovy Vary. Mezi lety 1963–1966 získala několik titulů mistryně

jednoty. V roce 1950 vyhrála Růžena Bínová na dámském kole, které každodenně používala pro jízdu do školy ze samoty pod Kobylí hlavou, náborový terénní závod jednoty. Na základě těchto výsledků byla roku 1952 vyslána na celostátní přebor ČSR Sokola do Banské Bystrice. Závod na zapůjčeném kole vyhrála. V květnu roku 1954 vyhrála i přebor republiky v terénním závodě.²¹⁹

V následujícím roce už se objevila v titulku článku sportovní rubriky novin: „...Sokolské cyklistky vítězí“ *Milada Tajnrťová a Růžena Bínová – nové přebornice ČSR...*“ A v textu se píše: „...Dorosteneckou přebornicí ČSR a vítězkou SHM (Sportovní hry mládeže) v terénním cyklistickém závodě se stala Milada Tajnrťová ze Sokola Hrdly. Na druhém místě se umístila Růžena Bínová za Sokola Křemže...“ V dalším odstavci: „...A krátce před slavnými dny I. celostátní spartakiády při přebornickém závodě dorostu v jízdě na silnici v Havlíčkově Brodě, zvítězila Růžena Bínová...“ Článek pokračuje i krátkým představením obou závodnic. O přebornici z Křemže se píše: „...Růžena Bínová začala závodně provádět cyklistiku teprve loni. K závodní cyklistice ji přivedly loňské Sportovní hry mládeže. Loňského roku však neměla ještě ani své závodní kolo, a tak jezdila na vypůjčeném, které bylo nevyhovující. Před začátkem letošního hlavního období bylo jí ÚV DSO Sokol trvale zapůjčeno závodní kolo Favorit. Výsledek dobré přípravy se projevil v Havlíčkově Brodě, kde získala přebornický titul...“²²⁰ Ve stejném roce dostala i dráhové kolo, na němž získala hned tři tituly přebornice ČSR za stíhací závod na 2 km, 1 km s pevným startem a 10 km s pevným startem. Ještě roku 1956, ale už v ženské kategorii, zvítězila v posledním závodě za Křemži v silničním přeboru dobrovolné sportovní organizace (DSO) Sokol. Druhé místo v přeboru ČSR v silničním závodě na 56 km a první místo v terénu v roce 1957 už byly v trikotu PZ (Pracovní zálohy) České Budějovice.²²¹

ČSR a ČSSR v závodech na silnici i na dráze. Závodní kariéru ukončila druhým místem v roce 1966 v závodě ve slovenském Humenném. Po konci kariéry jí byl udělen titul Zasloužilý mistr sportu.

²¹⁹ Voběrková (roz. Bínová), R. (2019). Soukromý archiv.

²²⁰ Tamtéž.

²²¹ Tamtéž.

Obrázek 40. Na první fotografii zleva Růžena Bínová (stojí vpravo) na svém prvním cyklistickém závodě konaném ve Křemži dne 16. dubna 1950. Na druhé fotografii diplom z tohoto závodu udělený Tělocvičnou jednotou Sokol Křemže. Na třetí fotografii již jako Růžena Voběrková v reprezentačním dresu v roce 1964, na snímku je se svou dcerou. Na poslední fotografii je Růžena Voběrková v roce 1965 na stupních vítězů na druhém místě na mistrovství ČSSR v Plzni ve stíhacím závodě na 3 km. Soukromý archiv Růženy Voběrkové (roz. Bínové).

Žádný další člen křemežské jednoty v Křemži Růženu Bínovou již nenásledoval a oddíl cyklistiky byl na krátkou dobu obnoven až v roce 2008.

6.10 Gymnastika ve Křemži

I když bývala gymnastická cvičení součástí většiny cvičebních hodin Sokola, se systematickou gymnastickou přípravou žáků bylo započato až v roce 1961, kdy na křemežskou školu nastoupila mladá učitelka Marie Lukášková. Bývalá gymnastka okolo sebe soustředila skupinku dívek, které učila prvním gymnastickým krůčkům. Po jejím odchodu v roce 1962 pokračovala v započaté práci paní učitelka Marie Spurná. Ne vždy probíhaly tréninky bez problémů. Tělocvična se v zimě nevytápěla, náradí bylo nekvalitní, je až s podivem, že nedošlo k větším úrazům, ba ani tehdy, když při jednom tréninku praskla kladina.²²²

Nic ale nedokázalo ubrat na chuti a elánu mladých děvčat. V červnu roku 1963 se uskutečnil ve Větrní přebor okresu, ze kterého si družstvo žákyň ve složení Z. Schönbauerová, V. Bártová, J. Hončíková a A. Pecková odneslo diplom za 3. místo. Již v následujícím roce skončily dívky druhé, což bylo pro všechny velkým povzbuzením.

²²² Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže*.

Do oddílu se hlásily další zájemkyně, jejich počet se zvýšil na 22 a bylo třeba trénovat ve dvou skupinách rozdělených na mladší a starší žákyně.²²³

Rok 1965 přinesl družstvu gymnastek další úspěch. V kategorii mladších zákyň obsadila děvčata H. Kmochová, A. Traplová, J. Vítová a E. Lohrová všechna první místa a získala titul přeborníka okresu. V roce 1966 dokázalo totéž družstvo, doplněné o talentovanou M. Šmejkalovou, titul přeborníka okresu Český Krumlov obhájit. Dvě závodnice M. Šmejkalová a E. Lohrová reprezentovaly náš okres v krajském přeboru. V konkurenci 42 mladých gymnastek skončily na 23. a 24. místě, což nebylo vůbec špatné.

Pro tuto generaci dívek byla velkým vzorem naše nejlepší gymnastka všech dob Věra Čáslavská. Setkání s ní po návratu z jedné z vítězných olympiád v českobudějovické Besedě patřilo k nezapomenutelným zážitkům a bylo velkou motivací dívek k tréninku.²²⁴

Obrázek 41. Fotografie pořízené v tělocvičně základní školy ve Křemži z gymnastických závodů na začátku 70. let minulého století. Soukromý archiv Ivany Troupové.

V 70. letech minulého století se začala prosazovat další úspěšná závodnice s mimořádným pohybovým rozsahem – M. Linhová. I ona získala řadu výborných umístění v okresním přeboru. V roce 1971 to bylo 2. místo v soutěži jednotlivců a v letech 1972 a 1973 dokonce 1. místo. Několikrát reprezentovala okres Český Krumlov v meziokresních kláních s okresem Praha-východ. V roce 1972 skončila druhá a v roce 1973 první. V roce 1974 se už jako dorostenka účastnila krajského přeboru v Táboře, kde se v silné konkurenci umístila na 14. místě. V témže roce zvítězilo

²²³ Zpravodaj Křemežsko (2000). *Informační měsíčník obce Křemže*.

²²⁴ Zpravodaj Křemežsko (2001). *Informační měsíčník obce Křemže*.

družstvo mladších zákyň v soutěži s okresem Praha-východ, který se uskutečnil ve Zlaté Koruně. Další talentovaná zákyň R. Štěpánová obsadila 1. místo i v soutěži jednotlivců. V okresním přeboru získala 1. místo V. Štindlová a 2. místo R. Štěpánová. Také M. Linhová skončila v dorostenkách jako druhá. Posledním úspěchem bylo 3. místo R. Štěpánové v okresním kole gymnastického víceboje v roce 1976. Po odchodu paní učitelky Spurné na mateřskou dovolenou nebyl nikdo, kdo by v trenérské práci pokračoval, a oddíl se rozpadl.²²⁵

6.11 Motoristický sport v Křemežské kotlině

V posledních květnových nebo prvních červnových dnech v letech 1974–1984, kromě pauzy v letech 1982–1983, vedla trasa automobilového závodu Rallye Český Krumlov prostorem Kletě. V roce 1974 se krumlovská rallye v jejím čtvrtém ročníku, v té době vedená jako oblastní soutěž pro držitele II. a III. výkonnostní třídy, nastěhovala na cesty v kletských lesích. Jedna z etap vedla z Chlumu cestou kolem Chlumského potoka na Javorovou cestu a od Sloupu pokračovala po Krásetínské cestě k Modrému obrazu, přes myslivnu na Novém Dvoře ke krumlovskému nádraží. Od roku 1975 pořadatelé krumlovské rallye, v té době pořádané již jako mistrovství ČSR, začali využívat i jiné cesty. Například Červenodvorskou nebo trasu Modrý obraz – Kokotín – Letná. Roku 1978 se začaly na kletských cestách jezdit dokonce i rychlostní zkoušky. To už byla krumlovská rallye mistrovstvím ČSSR. První rychlostní zkouška začínala na parkovišti pod lanovkou a pokračovala k Modrému obrazu, druhá rychlostní zkouška vedla z Červeného Dvora do Vyšného. Od dalšího ročníku se staly rychlostní zkoušky v prostoru Kletě nejatraktivnějšími úseky celého závodu. V 10. a 11. ročníku, v letech 1980 a 1981 se tu odjelo vždy 6 rychlostních zkoušek.²²⁶

²²⁵ Zpravodaj Křemežsko (2001). *Informační měsíčník obce Křemže*.

²²⁶ Fošum, S. (1974–1984). Soukromý archiv – Itineráře Rallye Český Krumlov.

Obrázek 42. Snímek z jedné z etap Rallye Český Krumlov pořádaný v polovině 70. let minulého století v prostoru Kletě v místě zvaném U Sloupu. Na fotografii je zachycen průjezd automobilu Škoda 130 RS. Soukromý archiv Václava Příbyla.

Nejúspěšnějším jezdce té doby byl slušovický Leo Pavlík, trojnásobný vítěz mistrovství ČSSR v letech 1978–1980. Mezi pravidelné účastníky rallye patřili jezdci továrního týmu AZNP Mladá Boleslav, Barum týmu a domácí posádky z Českého Krumlova Urban – Mareček, Kulhánek – Fošum a další.²²⁷

Po dvouleté přestávce zaznamenala českokrumlovská rallye v roce 1984 pád z mistrovství ČSSR až do Sdruženého krajského přeboru. Dvě rychlostní zkoušky z Chlumu na trase Sloup – Modrý obraz – Kokotín – Srnín uzavřely historii automobilové rallye na Kleti.²²⁸

Kromě automobilového závodu se v Křemežské kotlině jezdily i závody motocyklů. Prvním z nich byla Jihočeská terénní motocyklová soutěž, která vedla přes Křemežskou kotlinu a Kleť poprvé v roce 1951 a s různými přestávkami se konala až do druhé poloviny 60. let minulého století. Druhým závodem byla tzv. Branná motocyklová soutěž krajského přeboru, pořádaná v roce 1958, kdy závodníci kromě

²²⁷ Bárta, J. (2011). *Kleť – milovaná hora*. České Budějovice.

²²⁸ Pišek, B., & Šulčík, P. (2014). *Rallye Český Krumlov*. ČK Motosport.

jízdy na motocyklu stříleli z pušky a házeli granátem na cíl.²²⁹ Třetím závodem byla Soutěž mopedů Šumavou pořádaná v letech 1960 a 1962 (v roce 1962 se jela v zimě), trasa těchto závodů vedla přes vrchol Kletě a Kluku.²³⁰

Obrázek 43. Na fotografii vlevo je záběr z Branné motocyklové soutěže v roce 1958, na kterém motocyklista přejíždí brod přes Křemžský potok u Křemežského mlýna. Fotografie vpravo je z Jihočeské motocyklové soutěže konané v 50. letech minulého století. Snímek je pořízen pod vrcholem Kletě ze zatáčky u vojenského srubu. Vlevo soukromý archiv Václava Šmejkal, vpravo soukromý archiv Jiřího Bárty.

6.12 Stolní tenis v Křemežské kotlině

O tom, že by někdo hrál v Křemežské kotlině organizovaně stolní tenis není mnoho záznamů. Asi nejvíce je toho známo o hráčích z Holubova. V 50. letech minulého století přivedl k této hře holubovskou mládež Jaroslav Opelka. Během svých učňovských let v Litvínově se zúčastňoval různých sportovních soutěží učňovské mládeže a dařilo se mu obzvláště ve stolním tenise. Když se po vyučení vrátil domů, nastoupil do zaměstnání do Jihočeských papíren, závodu Artypa Holubov a získal pro stolní tenis několik kolegů ze zaměstnání. Stolní tenis se stal jejich nejoblíbenější volnočasovou aktivitou. Od samého počátku byla tato činnost podporována zaměstnavatelem, a proto se hráči po čase účastnili i podnikové ligy stolního tenisu, ve které patřili k těm nejlepším a několikrát se stali i jejím vítězem. Mezi první hráče, kteří

²²⁹ Bárta, J. (2018–2020). Rozhovor. (J. Fučík, Tazatel).

²³⁰ Svět motorů. (1969). Autoklub.

se stali oporou začínajícího družstva, patřili kromě Opelky i Vondrák, Král, Šváb a Oberpfalzer.²³¹

Po čase přibyli noví členové, a když byl k místnímu hostinci přistavěn společenský sál, mohli hráči za souhlasu MNV Holubov využívat pro stolní tenis prostor přiléhající k sálu, který poskytoval potřebné zázemí pro jejich činnost. Družstvo stolních tenistů hrálo okresní přebor a zúčastňovalo se řady dalších turnajů v rámci okresu i kraje.²³²

6.13 Triatlon ve Křemži

V červnu v letech 1984–1991 byl ve Křemži pravidelně pořádán triatlonový závod Sportovec Podkletí (v některých letech pořádaný také pod názvem Železný muž, dnešní název je Holubovský triatlon). Start i cíl závodu byl u Křemžského rybníka, a kromě místních se ho zúčastnila i celá řada sportovců z různých koutů republiky. Závod byl organizován učiteli ze základní školy ve Křemži, vedenými jejich kolegou Zdeňkem Podpěrou,²³³ ve spolupráci s TJ Sokol, Svazarmem a Červeným křížem. Druhého ročníku závodu se zúčastnilo téměř 80 závodníků.²³⁴

²³¹ Opelka, J. (15. 10. 2019). Rozhovor o historii stolního tenisu na Křemežsku. (J. Bárta, Tazatel).

²³² Holubovský zpravodaj (2019). *Informační měsíčník obce Holubov*.

²³³ Zdeněk Podpěra (1953–2011). Velmi aktivní a všestranný sportovec, badmintonový hráč, učitel tělocviku, trenér, zakladatel a organizátor několika závodů. Jeho aktivity a všestranná sportovní činnost dalece překračovala oblast Křemežské kotliny. Od mládí se věnoval sportu, později se specializoval na badminton, atletiku a triatlon. Byl velkým fanouškem skoku vysokého, založil závod Křemežská laťka, organizoval závody Desetiboj mixů v Křemži, Mocboj, Křemežský triatlon a další. Za práci s mládeží obdržel v roce 2009 Medaili Ministerstva školství.

²³⁴ Troupová, I. (1989). *Soutěžní práce o tělovýchově a sportu na Křemežsku*.

Obrázek 44. Snímky z roku 1988 ze závodu Sportovec Podkletí. Na snímku vlevo neidentifikovaný sportovec, na snímku vpravo MUDr. Václav Koudelka. Soukromý archiv Františka Sarauera.

6.14 Horolezectví v Křemežské kotlině

Roku 1956 založil českobudějovický profesor Bulíř spolu s dalšími vysokohorskými turisty první horolezecký oddíl při TJ Slovan. Prvním cílem byly Domoradické skály (Sedm Špicí) a mezi další oblasti patřila i Klet'.²³⁵

Mezi roky 1945 a 1989, kdy bylo obtížné se dostat na náročnější lezecké terény, kromě slovenských hor, využívaly se jako cvičné i některé skalní útvary v jižních Čechách. Asi kolem roku 1961 začali horolezci českobudějovického oddílu Slovan Hydroprojekt využívat skalní útvary na Kleti, především Žebříkovou skálu a skály v jejím okolí. Několik těžších cest bylo jištěno fixními skobami. Výstupy se prováděly nejen v letním, ale i v zimním období. Součástí tréninku bývala chůze z Holubova, mnohdy až z Českých Budějovic. Po roce 1989 začal zájem horolezců o kletské skály upadat.²³⁶

6.15 Jezdeckví v Křemežské kotlině

Totální úpadek sportů jako byl tenis a jezdeckví nastal po roce 1948, kdy byly tyto sporty prohlášeny za buržoazní a ve většině sokolských jednot úplně zanikly. K pozvolné obnově tenisu i jezdeckví docházelo po roce 1953. Tenis se odvažily obnovovat závodní tělovýchovné jednoty a jezdeckví zachraňovaly polovojenské

²³⁵ Bárta, J. (2011). *Klet' – milovaná hora*. České Budějovice.

²³⁶ Tamtéž.

organizace Svazarmu, kde ve vedení Svazarmu působili propuštění důstojníci ze zrušených jezdeckých útvarů. Dalšími obnoviteli byly chovné a plemenářské ústavy.²³⁷

V křemežské jednotě byl oddíl jezdeckví obnoven panem Zdeňkem Hořejším jen na krátkou dobu v roce 1966. Oddíl vedl sám Zdeněk Hořejší a šesti zájemcům o tento sport poskytl dva koně.²³⁸

²³⁷ Zpravodaj Křemežsko (1997). *Informační měsíčník obce Křemže*.

²³⁸ Zpravodaj Křemežsko (1999). *Informační měsíčník obce Křemže*.

7 Historie tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině po roce 1989 do roku 2019

7.1 Tělovýchovná jednota Sokol Křemže a Tělocvičná jednota Sokol Křemže

Sportoviště a chod jednot

Jedním z nejvyžívanějších sportovišť ve Křemži je tělocvična místní základní školy. Mezi další křemežská sportoviště patří tenisový kurt na Doubku (bývalé venkovní cvičiště Sokola) a v roce 2003 nově vybudovaný areál Němcalka. Ten vznikl v prostoru bývalé skládky komunálního odpadu pod základní školou. V areálu jsou k dispozici dva volejbalové kurty a jeden tenisový kurt s povrchem z umělé trávy s křemičitým zásypem, běžecká dráha s povrchem z tartanu spojená s doskočištěm a jeden kurt na plážový volejbal. Mezi lety 2005–2009 pak proběhla přestavba budovy v areálu Němcalka – rekonstrukce ubytovny v horní části, v dolní části pak bylo vybudováno zázemí pro sportovce (šatny, sociální zařízení) a malý sportovní sál pro stolní tenis nebo aerobic, ke kterému přibyla v roce 2013 i nářadovna. Údržbu těchto sportovišť a jejich okolí zajišťuje Tělocvičná jednota Křemže, především oddíl volejbalu.²³⁹

Tělovýchovná jednota Sokol Křemže a Tělocvičná jednota Sokol Křemže

Po revoluci v roce 1990 měla Tělovýchovná jednota Sokol Křemže kolem 270 členů a sdružovala oddíly základního rozvoje tělesné výchovy, badmintonu, ledního hokeje, turistiky, orientačního běhu a lyžování. Jednota byla spravována orgánem ČSTV. V roce 1991 se konala schůze výboru Tělovýchovné jednoty Sokol Křemže a členů bývalého Sokola. Hlavním důvodem schůze byl zájem bývalých členů Sokola o znovuvytvoření Tělocvičné jednoty Sokol v Křemži a navázání na bohatou tradici sokolského hnutí. Propagací a znovuzkříšením myšlenek M. Tyrše chtěli přispět k morálnímu povznesení národa a hlavně mládeže. Zajímali se také o majetek, který byl této organizaci zabaven. Mezi majetek patřila budova sokolovny (v té době upravená na kinosál), pozemek s tenisovými kurty (v minulosti letní cvičiště na Doubku). Bývalí členové Sokola nabízeli spolupráci současné Tělovýchovné jednotě Sokol Křemže, pokud by se rozhodla s nimi spojit. V opačném případě žádali o navrácení svého

²³⁹ Zpravodaj Křemežsko (2008). *Informační měsíčník městyse Křemže*.

bývalého majetku, který by zájemcům pronajímali. Bylo dohodnuto, že Tělovýchovná jednota Sokol i nadále zůstane pod orgánem ČSTV, zároveň se však nevyhýbala budoucí spolupráci s organizací ČOS, pokud by vedla k oboustrannému prospěchu obou organizací.²⁴⁰

V roce 1997 byl podán další návrh na připojení Tělovýchovné jednoty Sokol Křemže pod ČOS, který byl stávajícím výborem zamítnut. Od roku 1998 působí v oblasti organizovaného sportu dvě samostatně fungující jednoty. Tělovýchovná jednota Sokol Křemže je registrována pod ČSTV a Tělocvičná jednota Sokol Křemže, která byla v únoru 1998 znovuobnovená, spadá pod ČOS.

V roce 2002 došlo na návrh Ing. Martina Jandy a Pavla Zimmermanna k dalšímu neúspěšnému pokusu tyto dvě jednoty s téměř totožným názvem spojit, tento pokus byl zatím pokusem posledním. V současnosti stále fungují obě jednoty samostatně.²⁴¹

Tělovýchovná jednota Sokol Křemže, která spadá pod Českou unii sportu (ČUS),²⁴² sdružuje oddíly badmintonu, sebeobranu a kondičního cvičení. Oddíl orientačního běhu a oddíl tenisu přešel pod Tělocvičnou jednotu Sokol Křemže. Předsedy (dříve starosty) Tělovýchovné jednoty Sokol Křemže byli v letech 1985–2005 František Zeman, v letech 2005–2010 Vladislav Štindl, v letech 2010–2015 Petr Klimeš. Od roku 2015 zastává tuto funkci Petr Kučera.²⁴³

Tělocvičná jednota Sokol Křemže, která spadá pod ČOS, sdružuje oddíly všestrannosti (atletika a gymnastika pro mládež), volejbal, orientační běh, stolní tenis, tenis, aerobic a taekwon-do. Ke konci roku 2019 má jednota 272 členů, z toho více jak polovinu tvoří žáci a dorost. Starostou této jednoty byl při jejím znovuobnovení v roce 1998 Pavel Zimmermann, od roku 2002 zastává tuto funkci Ing. Martin Janda. Tělocvičná jednota každoročně pořádá několik akcí.²⁴⁴

²⁴⁰ Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015). Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.

²⁴¹ Zpravodaj Křemežsko (2002). *Informační měsíčník obce Křemže*.

²⁴² Česká unie sportu, ČUS (do 27. 4. 2013 Český svaz tělesné výchovy, ČSTV).

²⁴³ *Tělovýchovná jednota Sokol Křemže*. (2019). Získáno 6. 8. 2019, z <http://tjsokolkremze.maweb.eu>.

²⁴⁴ Janda, M. (5. 11. 2019). O historii Tělocvičné jednoty Sokol Křemže. (J. Fučík, Tazatel).

K neznámějším z nich patří Večerní běh Křemží, který má dlouholetou tradici, založen byl v roce 1998. Pro dospělé je k dispozici trasa o délce 4 nebo 6 kilometrů. Pro děti jsou pak na výběr trasy od 50 do 600 metrů na oválu v areálu Němcalka.²⁴⁵

Druhým je štafetový závod smíšených družstev ČLOBLAN (člověk Blanského lesa) který byl založen v roce 2013 a po dvouleté pauze je pořádán pravidelně od roku 2016. Start i cíl závodu je umístěn do venkovního areálu Němcalka. První úsek je cyklistický a vede na vrchol Kletě, kde štafetu přebírá běžec, který sbíhá k jezu ve Zlaté Koruně a předává štafetu dvojici na kánoji. Ze Zlaté Koruny jede kánoe po Vltavě až do kempu u Dívčího Kamene a předává štafetu běžci. Tento konečný úsek je orientačním během s 10 kontrolami s cílem na Němcalce. Tělocvičná jednota Sokol Křemže také pořádá několik společensko-kulturních a vzdělávacích akcí, jako jsou plesy, jazykové kurzy a semináře.²⁴⁶

Obrázek 45. Na fotografii z roku 2013 jsou závodníci kategorie dospělých na startu Večerního běhu Křemží (Pájův běh Křemží) pořádaného od roku 1998 Tělocvičnou jednotou Sokol Křemže. Start i cíl závodu byl v prostoru sportovního areálu Němcalka. Soukromý archiv autora.

Sokolské cvičení oddílu všestrannosti

Oddíl všestrannosti měnil v průběhu času název – základy tělesné výchovy, základní rozvoj tělesné výchovy, základy gymnastiky. Stále se ale jednalo o průpravná gymnastická a atletická cvičení.²⁴⁷

²⁴⁵ Zpravodaj Křemežsko (2019). *Informační měsíčník městysu Křemže*.

²⁴⁶ Janda, M. (5. 11. 2019). O historii Tělocvičné jednoty Sokol Křemže. (J. Fučík, Tazatel).

²⁴⁷ *Kronika TJ Sokol Křemže*.

Oddíl všestrannosti je přístupný všem dětem od tří let do kategorií dorostenců. Do oddílu se nevybírání podle výkonosti. Prioritním cílem je získat základní pohybové dovednosti v gymnastice i atletice. Ti nejlepší pak mohou ve výkonnostním rozvoji pokračovat, a pokud se jim daří, reprezentovat na různých soutěžích. Od šesti do patnácti let cvičí jako mladší a starší žáci, od šestnácti let jako dorostenci a dorostenky.²⁴⁸

Sokol Křemže na závodech ve všestrannosti

Tyto závody jsou pořádané ČOS na župní úrovni a posléze na úrovni republikové jako takzvaný tradiční desetiboj, který se skládá z plavání, šplhu a čtyř gymnastických a čtyř atletických disciplín. Křemežský oddíl se těchto soutěží pravidelně účastní. Závody začínají plaveckou disciplínou ve Strakonících, gymnastické disciplíny se odehrávají v Písku a v Českých Budějovicích se končí atletickými disciplínami (místa konání se někdy mění). Na župních přeborech tvoří Tělocvičná jednota Sokol Křemže obvykle nejpočetnější skupinu a pravidelně postupuje do hlavních soutěží na úrovni celé republiky, kde se také umísťuje na předních místech.²⁴⁹

Obrázek 46. Sportovní areál Němcalka ve Křemži v jeho aktuální podobě. Soukromý archiv Martina Jandy.

²⁴⁸ Janda, M. (5. 11. 2019). O historii Tělocvičné jednoty Sokol Křemže. (J. Fučík, Tazatel)

²⁴⁹ Tamtéž.

7.2 Fotbal v Křemežské kotlině

Fotbal ve Křemži

Po revoluci se ve Křemži hrál okresní přebor, kdy v sezónách 1989/1990, 1991/1992 a 1992/1993 skončilo družstvo mužů vždy na celkovém čtvrtém místě. Hrál se na nevyhovujícím hřišti u Křemžského potoka (bývalé střelnici), kde se zpočátku družstvu příliš nedařilo. V roce 1988 se začalo s plánováním nového fotbalového hřiště mezi Křemžským rybníkem a silnicí do Holubova. Nového hřiště se křemežští fotbalisté dočkali až v srpnu roku 1996, postupně bylo dobudováno zázemí a areál byl oplocen. V sezóně 1995/1996 křemežští spadli do okresní soutěže. V následující sezóně 1996/1997 se křemežským na novém hřišti a s novými posilami K. Hambergrem, A. Dominem, F. Cibulkou, J. Koubou podařilo postoupit zpátky do okresního přeboru. Od roku 1999 přibylo k družstvu žáků a mužů i dorostenecké družstvo, které však pro nedostatek hráčů nemohlo některé další sezóny odehrát. V novém prostředí vzrostla sportovní úroveň.²⁵⁰ V sezóně 2003/2004 vyhrálo družstvo mužů okresní přebor a postoupilo do I. B třídy. Nejúspěšnějším obdobím byla sezóna 2010/2011, kdy křemežští soutěž vyhráli a následující sezónu působili v I. A třídě.²⁵¹

²⁵⁰ Zpravodaj Křemežsko (2012). *Informační měsíčník městyse Křemže*.

²⁵¹ Reitinger st., J. (26. 8. 2019). Rozhovor o historii křemežského fotbalu. (J. Fučík, Tazatel).

Obrázek 47. Fotbalisté Sokola Křemže po vítězství I.B třídy skupiny v sezóně 2010/2011. Zleva nahoře Jiří Reitinger, Kamil Rolník, Michal Opekar, Šimon Opekar, Michal Fleischmann, Tomáš Matějka, Stanislav Brabec, Pavel Štindl, Václav Novák ml., Jakub Troup, Radek Hajný, Lukáš Rolník. Vlevo dole Miroslav Brabec, Zdeněk Trost, Jiří Stráský, Michal Chromý, Luděk Edelman, Georgij Filip, Václav Novák st., Karel Čondl, Miroslav Novotný, Radek Linha, chybí Radek Procházka, Marek Schober a Michal Bartoš. Soukromý archiv Karla Vosiky.²⁵²

Zde se však družstvo neprosadilo a sezónu 2012/2013 již strávilo opět v I. B třídě. V sezónách 2004/2005 až 2013/2014 byl do okresní soutěže přihlášen i B tým, který doplňoval mužstvo A a řešil tehdejší přetlak hráčů. Sokol tak poskytl hráčům, kteří se v krajské soutěži neprosadili, možnost hry v nižší soutěži. Zlatá éra však záhy skončila, a tak poté, co bylo po sezóně 2012/2013 zrušeno družstvo B, tentokrát z důvodu nedostatku aktivních hráčů, došlo v sezóně 2014/2015 i k sestupu mužstva A z krajské I. B třídy zpět do okresního přeboru, ve kterém setrvává fotbalový oddíl Sokola Křemže dodnes.²⁵³

V posledních letech se klub začal zaměřovat především na práci s mládeží a mládežnická družstva sloučil s mládeží Holubova. V současné době má několik kategorií od starších a mladších žáků po starší přípravku a mini přípravku. Tato družstva se kromě pravidelných soutěží účastní i několika turnajů v Jihočeském kraji.

²⁵² Karel Vosika (1968–2019). Od mládí se aktivně věnoval fotbalu. Kvůli zranění musel hráčskou kariéru předčasně ukončit, ale fotbalu zůstal věrný. Zájem o fotbal, ale i o veškeré sportovní dění, jej přivedl k práci sportovního redaktora v Českokrumlovském deníku. Reportáže doplňoval fotografiemi, které při akcích sám pořizoval.

²⁵³ Zpravodaj Křemežsko (2019). *Informační měsíčník městyse Křemže*.

Fotbal v Holubově

Na vzestup z 80. let minulého století navázal SK Holubov i v první polovině 90. let. Díky zájmu o fotbal byl v roce 1993 založen B tým mužů, který aktivně působil v okresní soutěži až do roku 1999. V roce 1996 vznikl tým dorostu, který působil v okresním přeboru v letech 1997, 1998 a 2008. Žákovské mužstvo pak vyhrálo v sezóně 1996/1997 titul okresního přeborníka. Po vítězství byla činnost žákovského mužstva pro nedostatek zájemců přerušena. Největšího úspěchu dosáhl SK Holubov v podobě postupu prvního mužstva mužů do oblastní I. B třídy, kde však hrál pouze jednu sezónu.²⁵⁴ V roce 2001 bylo opět přihlášeno družstvo žáků, které postupně vznikalo a zanikalo. V současnosti hraje družstvo mužů okresní přebor a družstvo žáků v několika kategoriích je sloučeno s žáky Křemže.²⁵⁵

Fotbal Nová Ves – Brloh

Fotbalový oddíl byl v Nové Vsi založen v roce 1969 Janem Anderlem. Družstvo mužů hrálo okresní soutěž, po několika letech postoupilo do okresního přeboru, který hrálo až do roku 2009, kdy se podařilo postoupit do I. B třídy. V dalším roce vzniklo i rezervní mužstvo Fotbalový klub (FK) Nová Ves – Brloh B, které hned v prvním roce vyhrálo okresní soutěž a mohlo tak hrát další roky okresní přebor. Stejně dobrou sezónu mělo i první družstvo FK Nová Ves – Brloh, které hned po své premiéře v I. B třídě postoupilo do I. A třídy.²⁵⁶ V sezóně 2013/2014 získalo mužstvo v druhé nejvyšší krajské soutěži bronz a soutěž hrálo až do roku 2016. V roce 2017 mužstvo sestoupilo do I. B třídy a od roku 2018 do současnosti hraje okresní přebor. V roce 2018 ukončilo činnost rezervní družstvo.²⁵⁷

7.3 Badminton ve Křemži

Ani po roce 1989 nepolevil oddíl ze své aktivity a úspěšně se účastnil hned několika okresních a krajských soutěží ve všech kategoriích. Jeho hráči také absolvovali několik turnajů v zahraničí. Díky výborné práci s mládeží oddíl vchoval i řadu hráčů, kteří byli velmi úspěšní v českých soutěžích. Několik hráčů se dokonce dostalo do české

²⁵⁴ Jihočeské deníky Bohemia, (2002). Jihočeský deník.

²⁵⁵ Holubovský zpravodaj (2019). *Informační měsíčník obce Holubov*.

²⁵⁶ Domin, V. (9. 8. 2019). Rozhovor o historii fotbalu v Nové Vsi a Brloze. (J. Fučík, Tazatel).

²⁵⁷ Zpravodaj obce Brloh (2019). *Informační periodikum obce Brloh*.

badmintonové reprezentace. V roce 1989 se uskutečnil velký přestup, kdy výborné výkony Michala Koudelky neunikly pozornosti prvoligového Meteoru Praha. Trenérovi MUDr. Václavovi Koudelkovi bylo v témže roce uděleno ocenění nejlepší pedagogický pracovník okresu. V následujícím roce se stal členem oddílu Zdeněk Podpěra, který byl zároveň aktivním hráčem i trenérem a funkcionářem. Jeho pomoc přinesla oživení ve všech činnostech oddílu. Aktivně působil jako pořadatel všech soutěžních i mimosoutěžních aktivit a vychoval řadu skvělých hráčů. V roce 1991 byla křemežská Markéta Koudelková, tehdy ještě věkem juniorka, zařazena do reprezentačního týmu dospělých. V roce 1992 dosáhli křemežští badmintonisté úspěchu, na který čekali řadu sezón. Podařilo se sestavit výborný tým z bratrů Jiřího a Petra Holečkových, Jana Bednáře, Marcely Dominové, Dany Neubergové a Vladislavy Čeloudové. Toto družstvo vyhrálo oblastní přebor a poté i mistrovský titul České a Slovenské Federativní republiky v soutěži družstev v kategorii žáků. Markéta Koudelková pak byla v tomto roce členkou juniorského výběru republiky na Mistrovství Evropy družstev. V květnu 1993 byla Markéta Koudelková poprvé nominována na Mistrovství světa dospělých v Birminghamu. Ve stejném roce poprvé vystoupila na nejvyšší stupeň při Mistrovství republiky ve dvouhře a stala se tak na dlouhou dobu nejlepší hráčkou České republiky. Další titul Mistra republiky pro rok 1993 získala i dvojice Michal a Markéta Koudelkovi ve smíšené čtyřhře. Další medailová umístění vybojovali v témže roce na přeborech republiky bratři Holečkové, Jan Bednář a Lenka Dominová. Jejich vynikající výkony jim přinesly nominaci na starty v zahraničí.²⁵⁸

Od roku 1996 pokračovala Markéta Koudelková ve svých úspěších v olympijské kvalifikaci. Probojovala se do první desítky hráček v evropském žebříčku i do první stovky nejlepších hráček světa. Začátkem roku 1999 trénovalo v oddíle 28 žáků. Prvnímu družstvu dospělých se v sezóně 1998/1999 příliš nedařilo, a tak muselo zachraňovat účast v Krajském přeboru I. třídy až v baráži se Sokolem České Budějovice. Celý rok 1999 se Markéta Koudelková účastnila kvalifikačních mezinárodních turnajů na blížící se Letní olympijské hry v Sydney 2000. Kvůli nedostatečnému finančnímu

²⁵⁸ Koudelka, V. (2015). *40 let badmintonu na Křemežsku*. Městys Křemže.

příspěvku Českého badmintonového svazu (sponzorské peníze nestačily) na absolvování potřebného počtu kvalitních turnajů skončila v uvozovkách jen jako třetí náhradnice na účast na letních olympijských hrách. V roce 2003 se nejlepším hráčem oddílu stal Tomáš Holý, který v Krajském přeboru hráčů do 13 let vybojoval dvě stříbrné medaile a následně byl i jediným žákem oddílu, který reprezentoval na celostátním turnaji.²⁵⁹

V roce 2009 se dařilo nejmladším členům oddílu, kteří v turnaji družstev České obce sokolské hráčů do 13 let vybojovali v konkurenci týmů z celé republiky druhé místo ve složení Kukač, Beran, Koudelková a Bočková. V roce 2010 byli zvoleni již po několikáté jihočeskými badmintonisty Beran a Šimoníková. V roce 2013 byl Petr Beran nominován do juniorského reprezentačního týmu pro turnaj juniorských výběrů šesti zemí ve Švýcarsku. Rok 2014 byl pro křemežský oddíl badmintonu další velmi úspěšnou sezónou. Nejúspěšnějšími hráči byli Petr Beran s jednou zlatou a dvěma stříbrnými medailemi, třikrát stříbrná Zuzana Matoušková a Jindřich Kukač s jednou zlatou a jednou stříbrnou medailí. Vítězstvím v Krajském přeboru v roce 2015 a 2016 si hráči Křemže zajistili nejen titul Přeborník Jihočeského kraje, ale i možnost hrát s vítězi krajů Západočeského, Severočeského, Středočeského a Prahy kvalifikační turnaj o postup do I. ligy.²⁶⁰ V roce 2016 byla křemežská badmintonistka Zuzana Matoušková zařazena mezi nejlepší sportovce Českokrumlovska. Oceněna byla nejen za vynikající badmintonové úspěchy, ale i za slibnou kariéru fotbalistky.²⁶¹

Křemežský badmintonový oddíl se po mnoha neúspěšných pokusech v kvalifikaci o I. ligu dočkal postupu v roce 2017.²⁶² Ve stejném roce obsadil křemežský odchovanec Petr Beran 5. místo ve čtyřhře na mistrovství Evropy juniorů. Od postupu do I. ligy se křemežští badmintonisté umisťují v polovině tabulky. Rezervní družstvo hraje krajský přebor Jihozápadní oblasti II. třídy. Oddíl badmintonu pořádá své tradiční

²⁵⁹ Koudelka, V. (2015). *40 let badmintonu na Křemežsku*. Městys Křemže.

²⁶⁰ Tamtéž.

²⁶¹ *Českokrumlovský deník*, (2017). Jihočeský deník.

²⁶² Koudelka, V. (2015). *40 let badmintonu na Křemežsku*. Městys Křemže.

turnaje a aktivity a řadí se k jednomu z neúspěšnějších sportovních oddílů v křemežské historii.²⁶³

Obrázek 48. Na fotografii badmintonisté prvního týmu Sokola Křemže na konci sezóny v roce 2018. Zleva Petr Pirtyák, Zuzana Matoušková, Petr Beran, Jindřich Kukač, kapitán Michal Koudelka, Eva Sklářová, Albert Hadáček, Jan Bednář a Vladimír Sklář. Archiv oddílu TJ Sokol Badminton Křemže.

7.4 Volejbal ve Křemži

Kvůli nevyhovujícím parametrům křemežské tělocvičny se ve Křemži hraje i nadále jen venkovní volejbal. V roce 2005 se oddíl přesunul z venkovních kurtů u bývalé sokolovny do nově vzniklého areálu Němcalka, kde kromě dvou klasických volejbalových kurtů vyrostl i jeden kurt pro plážový volejbal.²⁶⁴

V soutěži měl oddíl volejbalu družstvo žen a mužů, kteří po většinu času hráli okresní přebor. Nejúspěšnějším obdobím byla pro křemežský volejbal léta 2004 a 2005, kdy oddíl sestavil dvě ženská a tři mužská družstva. První družstva mužů a žen hrála krajský přebor, jejich rezervy přebor okresní. Vedle tradičních soutěží se ve Křemži hrála i diecézní volejbalová liga smíšených družstev. Tato akce vznikla pod patronací Českobudějovického biskupství.²⁶⁵

Po roce 2005 se i přes dobré výsledky obou družstev oddíl potýkal s malou členskou základnou. V roce 2008 hrálo družstvo mužů i žen krajský přebor, rezervní

²⁶³ Zpravodaj Křemežsko (2019). *Informační měsíčník městysu Křemže*.

²⁶⁴ Zpravodaj Křemežsko (2019). *Informační měsíčník městysu Křemže*.

²⁶⁵ Zpravodaj Křemežsko (2002). *Informační měsíčník obce Křemže*.

družstvo žen okresní přebor.²⁶⁶ V současnosti hraje družstvo mužů soutěž jihočeského přeboru KP1, ženské první družstvo hraje krajskou soutěž KP2 a ženské rezervní družstvo hraje okresní přebor.²⁶⁷

7.5 Běžecké disciplíny v Křemežské kotlině

Orientační běh

V oddílu orientačního běhu TJ Sokol Křemže je dlouhodobě okolo 30 členů – žáci, dorostenci, dospělí, kteří stabilně dosahují dobrých výsledků na úrovni kraje i republiky a neztratí se ani v mezinárodních závodech.²⁶⁸

Oddíl se kromě účastí na závodech, podílí i na jejich organizaci. K největší akci pořádané oddílem orientačního běhu patří i nadále tradiční závod Štít Podkletí, který spadá do Mistrovství oblasti. Závod je pro větší atraktivnost umístěn pokaždé do jiné lokality Křemežské kotliny. V roce 2018 se jednalo již o 41. ročník a putovní trofej vyhrál oddíl SC vebr-sport z Tábora. Tento závod byl v několika ročnících rozšířen o oddíly z Rakouska. Mezinárodní akcí organizovanou oddílem TJ Sokol Křemže byl závod zvaný Rogaining, pořádaný v roce 2007 v Chlumu. Jde o nepříliš rozšířený sport, který by se dal charakterizovat jako kříženec orientačního běhu a turistiky, kdy je úkolem družstva najít v daném časovém limitu v terénu co nejvíce kontrolních bodů. Závod úspěšně absolvovalo i devět dvojic z Lotyšska, dvě dvojice z Německa a po jedné dvojici ze Slovenska, Maďarska a USA.²⁶⁹

Běžecké závody

K novodobému tradičnímu závodu můžeme zařadit i předsilvestrovský závod Klekluli. Jedná se o běžecký závod dlouhý 28,5 km, trať vede z Českého Krumlova, přes vrcholy Kletě a Kluku s cílem v Litvínovicích u Českých Budějovic. Závodí se v kategorii jednotlivců nebo ve štafetě družstev. Dvacátého ročníku se v roce 2019 zúčastnilo 168 běžců.²⁷⁰

²⁶⁶ Zpravodaj Křemežsko (2005). *Informační měsíčník obce Křemže*.

²⁶⁷ *Tělocvičná jednota Sokol Křemže*. (2019). Získáno 17. 1. 2020, z [sokol-kremze.cz: http://www.sokol-kremze.cz/portfolio_page/volejbal](http://www.sokol-kremze.cz/portfolio_page/volejbal).

²⁶⁸ Zpravodaj Křemežsko (2018). *Informační měsíčník městysu Křemže*.

²⁶⁹ Zpravodaj Křemežsko (2008). *Informační měsíčník městysu Křemže*.

²⁷⁰ *Českokrumlovský deník*, (2017). Jihočeský deník.

7.6 Tenis ve Křemži

Tenisový oddíl ve Křemži pokračoval i po revoluci ve své činnosti, každoročně pořádá několik turnajů. Družstvo dospělých se pravidelně zúčastňovalo okresního přeboru. Oddíl i nadále vedl František Zeman a ve spolupráci se Zdeňkem Vítkem organizovali tréninky pro mládež. Od roku 1994 začal oddíl pravidelně pořádat turnaj ve čtyřhře a v roce 1996 k němu přidal i turnaj ve dvouhře. Turnajů se kromě křemežských účastní i hráči z jiných míst Jihočeského kraje²⁷¹

Od roku 2000 hraje družstvo dospělých Amatérskou ligu Jihočeského kraje, kterou se mu podařilo několikrát vyhrát. Tréninky mládeže vede od roku 2005 Miroslav Bauer.²⁷² V současnosti má oddíl okolo 25 členů z toho 10 dětí a vedoucím oddílu je František Opelka. Křemežský tenis úspěšně reprezentoval Martin Minárik, který se stal dorosteneckým přeborníkem kraje v tenisu pro rok 2019.²⁷³

Obrázek 49. Fotografie z červnového tenisového turnaje ve čtyřhře v roce 2003 na kurtech na Doubku. Zleva Reitinger, Klinkl a vítězové Voráček a Vejnovic. Fotografie převzata ze Zpravodaje Křemežsko (2003). Informační měsíčník obce Křemže.

²⁷¹ Zpravodaj Křemežsko (2003). *Informační měsíčník obce Křemže.*

²⁷² Zpravodaj Křemežsko (2008). *Informační měsíčník městysu Křemže.*

²⁷³ *Českokrumlovský deník*, (2019). *Jihočeský deník.*

7.7 Stolní tenis ve Křemži

Oddíl stolního tenisu ve Křemži byl založen v roce 2002 a pokračoval ve šlépějích kdysi fungujícího oddílu Artypa Holubov. První rok hrál oddíl v nepříliš vyhovujícím areálu Svazarmu (dnešní Němcalka). Prostor zde byl značně stísněný, oddíl proto přišel s návrhem hrát v sále v Krasetíně, kde kdysi hrával oddíl stolního tenisu Artypa Holubov. Díky vstřícnosti tehdejšího starosty pana Fraňka mohl oddíl začít připravovat prostor sálu pro soutěžní zápasy.²⁷⁴

Po krátkém působení v okresní soutěži postoupili křemežští do okresního přeboru. Kromě postupu do vyšší soutěže zřídil oddíl i rezervní družstvo. V roce 2008 slavilo první družstvo postup do kraje. V roce 2017 byl založen i oddíl dětí. Každý rok oddíl pořádá dva dnes již tradiční turnaje, jeden po ukončení sezóny, druhý v období vánočních prázdnin. K nejúspěšnějším hráčům historie stolního tenisu na křemežsku se v tomto období řadí Jiří Reitinger a Nguyen van Duong.²⁷⁵

Obrázek 50. Na fotografii jsou stolní tenisté z prvního družstva Sokola Křemže, kteří s bilancí 24 výher a jediné porážky suverénně vybojovali prvenství v okresní soutěži v sezóně 2005/2006 a postoupili do okresního přeboru. Na snímku zleva Jiří Reitinger, Jaroslav Opelka, Nguyen Van Duong, Zbyněk Kudláček a kapitán Štefan Streit, chybí Martin Dobrovodský. Soukromý archiv Karla Vosiky.

²⁷⁴ Tělocvičná jednota Sokol Křemže. (2019). Získáno 7. 9. 2019, z <https://www.sokol-kremze.cz/stolni-tenis/>.

²⁷⁵ Zpravodaj Křemežsko (2019). *Informační měsíčník městysu Křemže*.

7.8 Triatlon v Křemežské kotlině

Roku 1991 byl ve Křemži pořádán poslední triatlonový závod, který se v roce 1993 dočkal obnovy ze strany budějovického triatlonového klubu TC Dvořák, v němž působila řada účastníků minulých ročníků křemežského triatlonu. Závod doznal několika organizačních změn, tou nejzásadnější bylo přestěhování do sousedního Holubova, především kvůli stálé hladině vody v Holubovském rybníku. Tu rybník ve Křemži vždy dostatečně nezajišťoval, a tak se stávalo, že byla celá trať plavecké části odpočodována. Dalším důvodem byla i možnost zázemí, které poskytovala restaurace Triobar vedle Holubovského rybníka. Tento závod pořádal klub TC Dvořák až do roku 2007, v roce 2009 jej znovuobnovila organizace Jihočeský triatlon z. s., která pořádá závod dodnes. Poslední ročníky závodu se konají poslední červnovou sobotou. V roce 2019 se jednalo již o 35. ročník závodu.²⁷⁶

²⁷⁶ Šímek, M., & Dvořák, P. (2019). Soukromý archiv. *Historie triatlonu na Křemežsku*.

7.9 Hokejbal ve Křemži a v Holubově

Hokejbal ve Křemži

Nově vznikající sport se svého založení ve Křemži dočkal v roce 1993, kdy předseda a trenér Zdeněk Kučera přihlásil hokejbalový klub HBC Křemže do regionální ligy Jihočeského kraje. První rok museli křemežští odehrát domácí utkání na hřišti Vltava v Českých Budějovicích. Od roku 1994 se hrálo již ve Křemži, kdy zásluhou hokejbalistů proběhla rekonstrukce původně hokejového hřiště. V roce 1996 se ve Křemži pořádal turnaj O pohár starosty obce a družstvo Křemže obsadilo druhé místo. V lize se družstvu dařilo, v letech 1997 a 1998 se umístilo na třetím místě. V roce 1999 vzniklo i rezervní družstvo, které hrálo nejnižší soutěž. Kromě ligových zápasů se první mužstvo, doplněné několika hráči z rezervy, zúčastnilo turnaje O pohár primátora města Českých Budějovic. Mezi 15 družstvy z České republiky a Slovenské republiky obsadil HBC Křemže 3. místo. Nejlepším hráčem turnaje byl vyhlášen křemežský David Kotek. K dalším úspěšným turnajům pak Křemže vycestovala na Slovensko a do Švýcarska. V roce 1999 hokejbalisté Křemže vyhráli regionální jihočeskou soutěž a postoupili do České národní ligy. Tam v následující sezóně ve velké konkurenci 16 družstev z měst jako Kladno, Pardubice, Most, Ústí nad Labem a další získali 3. místo. Kvůli špatnému stavu křemežského hřiště a přísnějším regulím této soutěže museli opět dojíždět na domácí zápasy do Českých Budějovic. Nevyužité a chátrající hokejbalové hřiště ve Křemži bylo zrušeno v roce 2006. V Budějovicích hráli křemežští do roku 2005.²⁷⁷

Hokejbal v Holubově

Oddíl HBC Betonova Holubov založený v roce 2005 hrál po celou dobu své existence v Českých Budějovicích. Po tříletém působení v regionální lize slavil v roce 2008 postup do II. Národní ligy Jihočeského kraje.²⁷⁸ V průběhu let vznikl i rezervní tým, který začínal v oblastní lize. První družstvo získalo za několik sezón nespočet titulů a v Jihočeském kraji patřilo k nejúspěšnějším. Pod názvem HBC Betonova Holubov hrálo družstvo až do roku 2016, kdy svým 4. titulem v řadě v II. Národní hokejbalové

²⁷⁷ Kučera, Z., & Varecha, R. (16. 3. 2019). Rozhovor o historii hokejbalu ve Křemži. (J. Fučík, Tazatel).

²⁷⁸ Holubovský zpravodaj (2008). *Informační měsíčník obce Holubov*.

lize Jihočeského kraje zakončilo vítěznou éru. Družstvo HBC Betonova Holubov B v roce 2010 vyhrálo regionální ligu a roku 2014 svoji činnost ukončilo.²⁷⁹

Obrázek 51. Na fotografii hokejbalisté Betonovy Holubov po vítězství v II. Národní hokejbalové lize Jihočeského kraje v sezóně 2015/2016. V horní řadě zleva Gallistl, Papež, Čížek. Řada uprostřed: Šperl, Vacek, Jílek, Krotký, Gula, Janeček, Fučík. Dolní řada Hlaváč, Sumerauer, Affenzeller, Klíma, Tolar, Kaše, chybí Ivančov, Radouch, Hejna, Vojta. Soukromý archiv Patrika Krejčího.

7.10 Bojové sporty ve Křemži

Sebeobrana – taekwon-do

Oddíl byl založen v září roku 1993. Zajímavostí je, že nevznikl z iniciativy dospělých, ale z podnětu dětí, které o sport jevily velký zájem. Tréninky byly rozděleny, dospělí trénovali odděleně od dětí. Několik let se cvičilo především taekwon-do, ale zařazeny byly i další styly, které byly něčím zajímavé a přínosné. V současnosti není oddíl orientovaný na konkrétní bojový styl, ale má vypracovanou vlastní metodiku výuky, která vychází z principů a postupů společných pro většinu bojových umění a moderních systémů sebeobran, které se stále vyvíjejí. Jedná se zejména o boj a sebeobranu beze zbraně ve všech vzdálenostech včetně boje na zemi. V současné době má oddíl okolo 25 členů a věnuje se především dětem a mládeži. Ke cvičení oddíl využívá malou tělocvičnu v budově areálu Němcalka. Jednou za rok je pro členy oddílu pořádána Olympiáda ve speciálních disciplínách.²⁸⁰ Křemežský Dušan Cába získal v roce

²⁷⁹ Kaše, P., & Trost, Z. (3. 1. 2019). Rozhovor o historii hokejbalu Betonovy Holubov. (J. Fučík, Tazatel).

²⁸⁰ *Tělovýchovná jednota Sokol Křemže*. (2019). Získáno 6. 8. 2019, z <http://tjsokolkremze.maweb.eu>.

2001 na Mistrovství světa juniorů v taekwon-do v Portoriku bronzovou medailí v kategorii silového přerážení.²⁸¹

Karate

Martin Šebesta získal v bojovém odvětví karate dvě zlaté a jednu stříbrnou medaili v mládežnických kategoriích na Mistrovství České republiky v letech 2005, 2007 a 2009. Mezi jeho další úspěchy se řadí účast na Mistrovství Evropy v karate v juniorské kategorii v roce 2010.²⁸²

7.11 Lyžování a vleky v Křemežské kotlině

Nejen zhoršující se sněhové podmínky, ale i možnost vycestovat za lyžováním prakticky do celého světa, zapříčinily po roce 1989 celkový úpadek lyžování v Křemežské kotlině. Vleky na Kletí i na Podlazi začaly pomalu chátrat, a především sjezdaři se začali přesouvat do atraktivnějších a lépe vybavených lokalit. Navzdory upadajícímu zájmu o sjezdové lyžování v Křemežské kotlině vybudovala parta nadšenců ve Chmelné na místním svahu vlek. Pokud byly příznivé sněhové podmínky, svah s vlekem byl hojně navštěvován lyžaři z širokého okolí, v posledních letech však bývá sjezdovka bez sněhu. Pro nedostatek sněhu se nekonají žádné lyžařské závody, lyžuje se pouze rekreačně, především v prostoru Kletě, a spíše na běžkách než na sjezdových lyžích. Jeden lyžařský závod se ale přece jen koná. Jde o Chlumský biatlon, který je spíše recesistickou záležitostí, avšak s charitativním cílem.

Na cestách pod vrcholem Kletě stále bývají i v době zim skoupých na sních vcelku přijatelné podmínky pro vyznavače běžeckého lyžování. Ze strany vedení Chráněné krajinné oblasti Blanský les byl k běžkařům učiněn vstřícný krok a za získané finanční prostředky byly osazeny sloupky se značením běžeckých tras, vytvořeny přehledné mapky a pomocí stroje je připravována kvalitní běžecká stopa. S vedením Lesů ČR se podařilo uzavřít dohodu, že cesty, po kterých jsou vedeny běžecké trasy, nejsou odklizeny od sněhu. Na webových stránkách Lyžování Kletě lze ověřit, jaké tratě jsou aktuálně upravené.²⁸³

²⁸¹ Zpravodaj Křemežsko (2002). *Informační měsíčník obce Křemže*.

²⁸² Zpravodaj Křemežsko (2008, 2010). *Informační měsíčník městyse Křemže*.

²⁸³ Bárta, J. (2018–2020). Rozhovor. (J. Fučík, Tazatel).

Vleky na Kleti

Sjezdové lyžování na Kleti je dnes již vlastně minulostí. Vlek, který patřil TJ Pozemní stavby České Budějovice je v dezolátním stavu a nepatří v podstatě nikomu. Vlek TJ Lokomotiva České Budějovice byl odstraněn v roce 2007 a pár nadšenců ještě udržuje v chodu vlek TJ Motor České Budějovice. Zasluhou současného vedení Lesů ČR ještě nedošlo v posledních letech k zalesnění sjezdovky.²⁸⁴

Vlek na Podlazi

Pouze díky osobnímu nasazení několika nadšenců, především Ing. Jana Mejzlíka, byl vlek udržován v chodu, pokud to podmínky dovolily a zavítalo sem několik skalních sjezdařů. Ještě v roce 1997 Václav Stropek, tehdejší náčelník Horské služby okrsku Kleť (okrsek Kleť byl zrušen v sezóně 2002/2003), zakoupil a spletl nové lano. V následujících zimních sezónách byl vlek využíván vždy jen několik dní a lyžování na Podlazi skončilo. Po celou dobu existence vleku na Podlazi byla vlastníkem zařízení Tělovýchovná jednota Sokol Křemže. Darovací smlouvou bylo zařízení převedeno do majetku městyse Křemže (2016–2017) a následně zapůjčeno nově vzniklému spolku Chlumáci.²⁸⁵

Obrázek 52. Strojovna vleku a chata Horské služby na Podlazi 9. dubna roku 1996. Soukromý archiv Zdeňka Hořejšího.

²⁸⁴ Bárta, J. (2018–2020). Rozhovor. (J. Fučík, Tazatel).

²⁸⁵ Tamtéž.

Vlek ve Chmelné

Na výroční valné hromadě Sboru dobrovolných hasičů ve Chmelné v roce 1999 bylo rozhodnuto o výstavbě lyžařského vleku na severním svahu z Vinné, směrem ke Chmelné. Po vyřízení potřebných povolení se mohlo začít stavět. Na stavbě bylo odpracováno 2 250 hodin. Po nezbytných revizních prohlídkách byl vlek uveden pro veřejnost do provozu 29. ledna 2000. V roce 2001 byl lyžařský areál ve Chmelné rozšířen o druhou sjezdovku. Důvodem rozšíření byl velký zájem o sjezdové lyžování na tomto velmi dobře položeném severním svahu a také proto, že byla první sjezdovka kapacitně velmi zatížena.²⁸⁶ Kromě sjezdového lyžování nabízel areál i upravenou běžeckou stopu. Trasa vedla kolem potoka po lukách od rybníka v Nové Vsi přes areál sjezdovky až k silnici mezi Chlumečkem a Brlohem.²⁸⁷ Nízká nadmořská výška areálu je však příčinou nedostatku sněhu a areál není v posledních letech možné využívat.

7.12 Cyklistika v Křemežské kotlině

Od 80. let neexistuje na Křemežsku žádný cyklistický oddíl se stabilní členskou základnou. Jen krátkou dobu fungoval v letech 2009–2013 oddíl Cyklo Racing Team Chlum, který byl orientovaný především na závody horských kol a pravidelně se v sezóně účastnil seriálu závodů Cyklomaraton tour. Vedoucím a zároveň členem oddílu byl Roman Bláha, k dalším členům patřili Pavel Zimmermann, Tomáš Zimmermann, Miroslav Stropek, Martin Fejfar, Michal Opekar, Michal Palek a několik dalších. Díky vhodnému terénu Křemežské kotliny zde našel tento sport alespoň nakrátko uplatnění.

Od roku 1995 je pořádána Cyklistická časovka do vrchu, která vede z Českého Krumlova na vrchol Kletě. Tato akce je zároveň součástí kalendáře závodů Jihočeské amatérské ligy.²⁸⁸ Stejnou cestou vedla v roce 2018 i trať mezinárodního cyklistického etapového závodu, který je součástí Světového poháru v silniční cyklistice, a patří do

²⁸⁶ Zpravodaj Křemežsko (2010). *Informační měsíčník městyse Křemže*.

²⁸⁷ *Ski-klub Chmelná*. (2020). Získáno 9. 6. 2019, z <http://www.skiklubchmelna.cz/>.

²⁸⁸ *Českokrumlovský deník*, (2019). Jihočeský deník.

kategorie závodů Mezinárodní cyklistické federace. Následující ročník (2019) tohoto závodu byl však zrušen.²⁸⁹

7.13 Ostatní sporty v Křemežské kotlině

Lední hokej v Křemežské kotlině

Poté, co se začal hokej postupně přesouvat do hokejových hal ve městech, začalo ubývat týmů a okresní přebor hrály již jen 3 týmy. Křemežský hokejový tým se sice účastnil několika turnajů a okresního přeboru, ten se však většinou nedohrál nebo nehrál kvůli nepřízní počasí. Žákovské družstvo již v té době pro nedostatek členů nefungovalo. Hokejovému oddílu chyběla větší finanční podpora, a tak postupně přenechal své místo méně finančně náročnému hokejbalu. Po zrušení hokejového (hokejbalového) hřiště se lední hokej vrátil zpět na rybníky, na kterých se odehrávají i některé turnaje. Již tradičně pořádá Sbor dobrovolných hasičů Chlum Mistroství světa v hokeji na Ochozňáku. Hraje se o putovní pohár a turnaje se zúčastňují družstva z Chlumu, Křemže, Lhotky, Loučeje a Rojšína.

Soutěž ve skoku vysokém ve Křemži

V letech 1998–2009 se ve Křemži každoročně konala soutěž ve skoku vysokém, kterou pořádali především křemežští učitelé pod vedením Zdeňka Podpěry. Název se v průběhu let měnil – Křemežská Laťka, Vánoční laťka. K vidění byly různé techniky skoku od flopu, nůžek až po straddle. Závodilo se v kategoriích žáci, žákyně, dorostenci, dorostenky, ženy, muži a veteráni. Vůbec nejlepším dosaženým výkonem bylo 185 centimetrů Jonáše Řepy z Českých Budějovic v roce 2002.²⁹⁰

²⁸⁹ *Českokrumlovský deník*, (2019). Jihočeský deník.

²⁹⁰ Tamtéž.

Obrázek 53. Na snímku z roku 2008 českobudějovický veterán Jaroslav Lorenc při závodním skoku na Křemežské laťce. Soukromý archiv Karla Vosiky.

Kulturistika ve Křemži

V této disciplíně závodil křemežský rodák Radim Kučera, který se v roce 1999 umístil jako jedenadvacetiletý na 4. místě ve vrcholové soutěži pořádané Svazem kulturistiky a fitness České republiky. Jeho trenérem byl Ivan Študlar. K tréninku využíval posilovnu v křemežské základní škole.

Požární sport v Křemežské kotlině

První celostátní soutěž v požárním sportu byla uspořádána v tehdejší ČSSR v roce 1970. Podobné závody se v Křemežské kotlině konaly začátkem 70. let minulého století nejprve na Doubku, a poté se přesunuly na tehdejší střelnici. V současnosti se tento sport těší velké popularitě. V Křemežské kotlině se tohoto sportu pravidelně zúčastňují dobrovolní hasiči z obcí Třísov, Holubov, Chlum, Brloh a Chmelná. Největší událostí je od roku 2017 Memoriál Pavla Zimmermanna v areálu Cihelna v Chlumu, kterého se účastní kolem 20 mužských a 10 ženských družstev.²⁹¹

²⁹¹ Zpravodaj Křemežsko (2019). *Informační měsíčník městyse Křemže*.

Závěr

Práce se zabývá historií tělovýchovné jednoty a sportu v Křemežské kotlině, tj. tématem, které je mi velmi blízké, neboť souvisí s mými zájmovými aktivitami a místem, kde jsem vyrůstal a žiji dodnes. Po analýze dostupných informací a shromáždění literárních pramenů a zdrojů bylo patrné, že zvolené téma bude pro zpracování velmi zajímavé a práce bude mít dostatečně z čeho čerpat.

Historie tělovýchovných činností v Křemežské kotlině je bohatá díky sportovcům a sportovním nadšencům, kteří ji vytvářeli svými sportovními výkony, schopnostmi nadchnout pro sport ostatní, nebo ochotou pomoci realizovat sportovní sny. Každé období mělo své vůdčí osobnosti, sportovní hvězdy, mecenáše, bez nichž by se sportovní dění nikam neposouvalo. Rozvoj sportu samozřejmě souvisel s celkovým vývojem společnosti, politickým klimatem a ekonomickou situací. Lze ale konstatovat, že sport se rozvíjel i za podmínek, které nebyly právě nejpříznivější. Ale možná proto lidé i v těžkých dobách sportovali a sport jim pomáhal zapomínat a alespoň na chvíli je odpoutával od reality.

Činnost tělovýchovných spolků, tolik důležitých pro následný rozvoj sportu, je popisována od jejich počátků, až do současnosti, nebo do doby jejich zániku. Nejranější zprávy je možno datovat do období konce devatenáctého a počátku dvacátého století, kdy za sportovní aktivity vděčíme zejména tělovýchovné jednotě Sokol a Orel nebo turistickým klubům s jejich výpravami v okolí Kletě. Rovněž celá řada dalších sportovních odvětví na sebe nenechala dlouho čekat a úspěšně se v této oblasti rozvíjela. Mezi nejvýznamnější patřily lyžování, fotbal, hokej, volejbal a tenis. V pozdějším období se přidaly běžecké disciplíny, badminton, cyklistika, stolní tenis, gymnastika a další. Historický vývoj všech těchto sportovních spolků a oddílů je v práci zaznamenám.

Z časového hlediska se práce zaměřuje na chronologický průřez dějinami sportu v Křemežské kotlině od počátku do dnešní doby a mapuje historii sportu ve čtyřech základních časových obdobích – do roku 1918, od roku 1918 do roku 1945, po druhé světové válce do roku 1989 a v období po roce 1989 do současnosti. V každém tomto období probíhá monitoring jednotlivých sportovních odvětví, aktivních v té době. První dvě období jsou řazena podle data jejich vzniku. U třetího a čtvrtého období jsou

sportovní odvětví řazena podle jejich významu v dané oblasti. Výjimkou je kapitola o tělovýchovné jednotě Sokol, která je i ve třetím a čtvrtém období zařazena na první místo.

Cílem diplomové práce bylo zpracovat historii tělesné výchovy a sportu v Křemežské kotlině od prvních dochovaných zmínek po současnost. Vzhledem ke stanoveným dílčím úkolům a z důvodu získání potřebných informací došlo k detailní obsahové analýze všech dostupných souvztažných písemných a fotografických pramenů, dobových periodik, literatury, vzpomínek pamětníků a internetových zdrojů. Nejdůležitějším zdrojem informací byly materiály poskytnuté TJ Sokol Křemže. Na základě získaných dat se práce pokusila zaznamenat historii sportu v této oblasti s objasněním souvislostí mezi vývojem tělovýchovy a společenským vývojem. Rovněž byl popsán vývoj sportovních odvětví a tělovýchovných spolků společně s jejich nejvýznamnějšími sportovními osobnostmi. Vzhledem k tomu, že došlo k dostatečnému čerpání dostupných archivních pramenů a zdrojů, byla historie sportu v uvedené lokalitě a v uvedeném časovém rozsahu v co nejlepší možné míře zaznamenána. Na základě této skutečnosti se domníváme se, že v úvodu stanovené cíle a úkoly byly splněny.

Metodika zvolená pro zpracování historické práce vycházela z obsahové analýzy všech dostupných souvztažných zdrojů a byly použity standardní historické metody, především přímá, zkoumající jeden či více historických pramenů. V práci byly řazeny události tak, jak postupovaly chronologicky za sebou, to znamená, že byl použit diachronní postup, ideální vzhledem k jednoznačně definovanému tématu. Rovněž byla použita metoda progresivní, popisující události od nejstarších k nejnovějším a metoda biografická. Zvolené metody se ukázaly pro potřeby práce jako dostačující.

Práce zaznamenává fakta a skutečnosti související s významnými milníky historie sportu, ale zároveň je i připomínkou těch, kteří se v minulých i současných dobách zasloužili o rozvoj sportu v Křemežské kotlině a jejichž zásluhou se z mnohých svěřenců stali významní sportovci. Za jejich usilovnou práci v mnohdy nelehké době jim patří jistě velké poděkování.

Prameny a literatura

Archivní fondy a sbírky

Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích – Regionální oddělení, fond periodik.

Státní oblastní archiv v Třeboni – Český svaz tělesné výchovy – oblastní pracoviště tělovýchovných svazů České Budějovice.

Státní oblastní archiv v Třeboni – Krajský výbor pro tělesnou výchovu a sport České Budějovice.

Státní oblastní archiv v Třeboni – KV Svazarmu České Budějovice, karton č. 24.

Státní oblastní archiv v Třeboni – oddělení správy fondů a sbírek Český Krumlov.

Státní okresní archiv České Budějovice.

Státní okresní archiv Český Krumlov – fond periodik.

*Kniha zápisů o výborových schůzích Sokola ve Křemži. (1913–2015).
Tělocvičná/Tělovýchovná jednota Sokol Křemže.*

Kronika TJ Sokol Křemže.

Bárta, J. (2019). *Soukromý archiv*. Bývalý hráč ledního hokeje a běžec na lyžích za Křemži a Holubov.

Bártová, M. (2019). *Soukromý archiv*. Vnučka Josefa Bárty, bývalého hráče ledního hokeje, volejbalu a tenisu ve Křemži a Holubově.

Fošum, S. (1974–1984). *Soukromý archiv – Itineráře Rallye Český Krumlov*. Bývalý pořadatel závodu Rallye Český Krumlov.

Hořejší, Z. (2019). *Soukromý archiv*. Zesnulý fotograf, malíř, chovatel koní.

Janda, M. (2019) *Soukromý archiv*. Starosta Tělocvičné jednoty Sokol Křemže.

Kalkušová, J. (2019). *Soukromý archiv*. Dcera Jiřího Brůžka, bývalého hráče fotbalu a ledního hokeje ve Křemži.

Krausová, B. (2019). *Soukromý archiv*. Bývalá členka Sokola Křemže.

Krejčí, P. (2019). *Soukromý archiv*. Sportovní fotograf.

Krigrar, P. (2019). *Soukromý archiv*. Bývalý člen Sokola Křemže.

Maňhalová, M. (2019). *Soukromý archiv*. Bývalá běžkyně na lyžích Sokola Křemže.

Ondřich, F. (2019). *Soukromý archiv*. Bývalý volejbalista z Brloha.

Opelka, J. (2019). *Soukromý archiv*. Bývalý hráč fotbalu, hokeje a stolního tenisu v Holubově.

Petráš, Z. (2019). *Soukromý archiv*. Bývalý lyžař.

Příbyl, V. (2019). *Soukromý archiv*. Křemežský fotograf.

Sarauer, F. (2019). *Soukromý archiv*. Kronikář městysu Křemže.

Šimek, M., & Dvořák, P. (2019). *Soukromý archiv*. Historie triatlonu na Křemežsku.

Šmejkal, V. (2019). *Soukromý archiv*. Zesnulý fotograf z Holubova.

Troupová, I. (2019). *Soukromý archiv*. Snacha S. Troupa, bývalého člena Sokola Křemže.

Voběrková (roz. Bínová), R. (2019). *Soukromý archiv*. Bývalá cyklistická závodnice.

Vosika, K. (2019). *Soukromý archiv*. Sportovní redaktor Českokrumlovského deníku.

Zimmermann, F. (2019). *Soukromý archiv*. Bývalý náčelník, vedoucí oddílu, aktivní lyžař Sokola Křemže.

Znachor, R. (2019). *Soukromý archiv*. Sběratel pohlednic a fotografií.

Žák, J. (2019). *Soukromý archiv*. Bývalý běžec na lyžích a člen Sokola Křemže.

Periodika

Holubovský zpravodaj, roč. 2008 a 2019.
Jihočeský Deník, roč. 2002, 2009, 2017, 2019.
Jihočeská jednota, roč. 1940–1943.
Jihočeská pravda, roč. 1963.
Jihočeské listy, roč. 1930 a 1941.
Jihočeský sportovní týdeník, roč. 1931.
Jiskra, roč. 1963.
Národní listy, roč. 1912.
Sokolský věstník, roč. 1913, 1920–1922, 1925, 1929, 1930–1936, 1940.
Svět motorů, roč. 1969.
Večerník České slovo, roč. 1943.
Zpravodaj Křemežsko, roč. 1994–2006, 2008, 2010, 2012, 2018 a 2019.
Zpravodaj obce Brloh, roč. 2019.

Tištěné a narativní prameny

Smutek, J. (1938). *Výroční brožura 25 let založení Sokola ve Křemži*. Křemže.

Bárta, J. (2018–2020). Rozhovor o historii sportu v Křemežské kotlině. (J. Fučík, Tazatel).

Domin, V. (9. 8. 2019). Rozhovor o historii fotbalu v Nové Vsi a Brloze. (J. Fučík, Tazatel).

Jungbauer, Z. (5. 5. 2018). Rozhovor o tenisu ve Křemži. (J. Fučík, Tazatel).

Kaše, P., & Trost, Z. (3. 1. 2019). Rozhovor o historii hokejbalu Betonovy Holubov. (J. Fučík, Tazatel).

Janda, M. (5. 11. 2019). O historii Tělocvičné jednoty Sokol Křemže. (J. Fučík, Tazatel).

Kučera, Z., & Varecha, R. (16. 3. 2019). Rozhovor o historii hokejbalu ve Křemži. (J. Fučík, Tazatel).

Marxt, J. (21. 6. 2019). Rozhovor. (J. Bárta, Tazatel).

Opelka, J. (15. 10. 2019). Rozhovor o historii stolního tenisu na Křemežsku. (J. Bárta, Tazatel).

Reitinger st., J. (26. 8. 2019). Rozhovor o historii křemežského fotbalu. (J. Fučík, Tazatel).

Stráský, D. (29. 11. 2019). Rozhovor o historii hokeje ve Křemži. (J. Fučík, Tazatel).

Schneider, Z., & Marxt, J. (3. 12. 2018). Rozhovor o historii fotbalu a hokeje v Holubově. (J. Bárta, Tazatel).

Literatura

Bárta, J., Daněk, V., Hořejší, Z., Linha, J., & Nejedlý, F. (1994). *Z dějin Křemežska*. Křemže: Obecní úřad Křemže.

Bárta, J. (2011). *Kleť – milovaná hora*. České Budějovice.

Drda, P., & Rybová, A. (1998). *Keltové a Čechy*. Praha: Academia.

Elias, J. (1896). *Farní osada Křemže v Čechách*. Praha: Ed. Stivína.

Komrska, A. (1935). *Památník jednoty Čsl. Orla v Křemži*. V Divadlo v naší Jednotě.

Koudelka, V. (2015). *40 let badmintonu na Křemežsku*. Městys Křemže.

Kronika obecního úřadu Křemže. (2006).

- Mejzlík, J., & Fabián, L. (2019). Vleky na Kleti. Informace předsedy lyžařského oddílu TJ Motor Č. Budějovice doplněné Janem Mejzlíkem. České Budějovice.
- Novák, J. (10. 7. 2009). *Farnost a obec Křemže v letech 1885–1920* (diplomová práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Teologická fakulta.
- Ondřích, F. (2018). *Kronika volejbalu Brloh*. Jaronín.
- Plšek, B., & Šulčík, P. (2014). *Rallye Český Krumlov*. ČK Motosport.
- Schneider, V. (1920–1923). Kronika obce Křemže.
- Štumbauer, J. (2014). *Dějiny německé spolkové tělesné výchovy a sportu v Českých Budějovicích od poloviny devatenáctého století do roku 1945*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.
- Troupová, I. (1989). *Soutěžní práce o tělovýchově a sportu na Křemežsku*.
- Vaněček, J. (2008). *Bílé vzpomínání*. Český Krumlov.
- Wagner, T. (1893). *Jan Smil z Křemže*. Český Krumlov: Tischler.

Elektronické a internetové zdroje

- Městys Křemže. (2020). Získáno 1. 5. 2019, z <http://www.kremze.cz/mestys/o-obci-1/soucasnost>.
- Obec Brloh. (2020). Získáno 6. 1. 2020, z <http://www.obecbrloh.cz/>.
- Obec Holubov. (2020). Získáno 13. 2. 2020, z <https://www.holubov.cz/uvod/>.
- Obec Nová Ves. (2020). Získáno 15. 2. 2020, z <https://www.novaves.net/>.
- Ski-klub Chmelná. (2020). Získáno 9. 6. 2019, z <http://www.skiklubchmelna.cz/>.
- Tělocvičná jednota Sokol Křemže. (2019). Získáno 17. 1. 2020, z http://www.sokol-kremze.cz/portfolio_page/volejbal.
- Tělocvičná jednota Sokol Křemže. (2019). Získáno 7. 9. 2019, z <https://www.sokol-kremze.cz/stolni-tenis/>.
- Tělovýchovná jednota Sokol Křemže. (2019). Získáno 6. 8. 2019, z <http://tjsokolkremze.maweb.eu/>.

Použité zkratky

AZNP – Automobilové závody, národní podnik

ČOS – Česká (Československá) obec sokolská

ČOV (ČSOV) – Český (Československý) olympijský výbor

ČSR – Československá republika

ČSSR – Československá socialistická republika

ČSTV – Československý svaz tělesné výchovy

ČUS – Česká unie sportu

ČÚV ČSTV – Český ústřední výbor Československého svazu tělesné výchovy

DSO – Dobrovolná sportovní organizace

DZBZ – Dukelský závod branné zdatnosti

HBC – Hokejbalový klub

KČST – Klub československých turistů

MNV – Místní národní výbor

NDR – Německá demokratická republika

NSTG – Nationalsozialistische Turngemeinde Budweis

PZ – Pracovní zálohy

SHM – Sportovní hry mládeže

SK – Sportovní klub

SZBZ – Sokolovský závod branné zdatnosti

TC – Triatlonový klub

TJ – Tělocvičná/tělovýchovná jednota

ÚV – Ústřední výbor